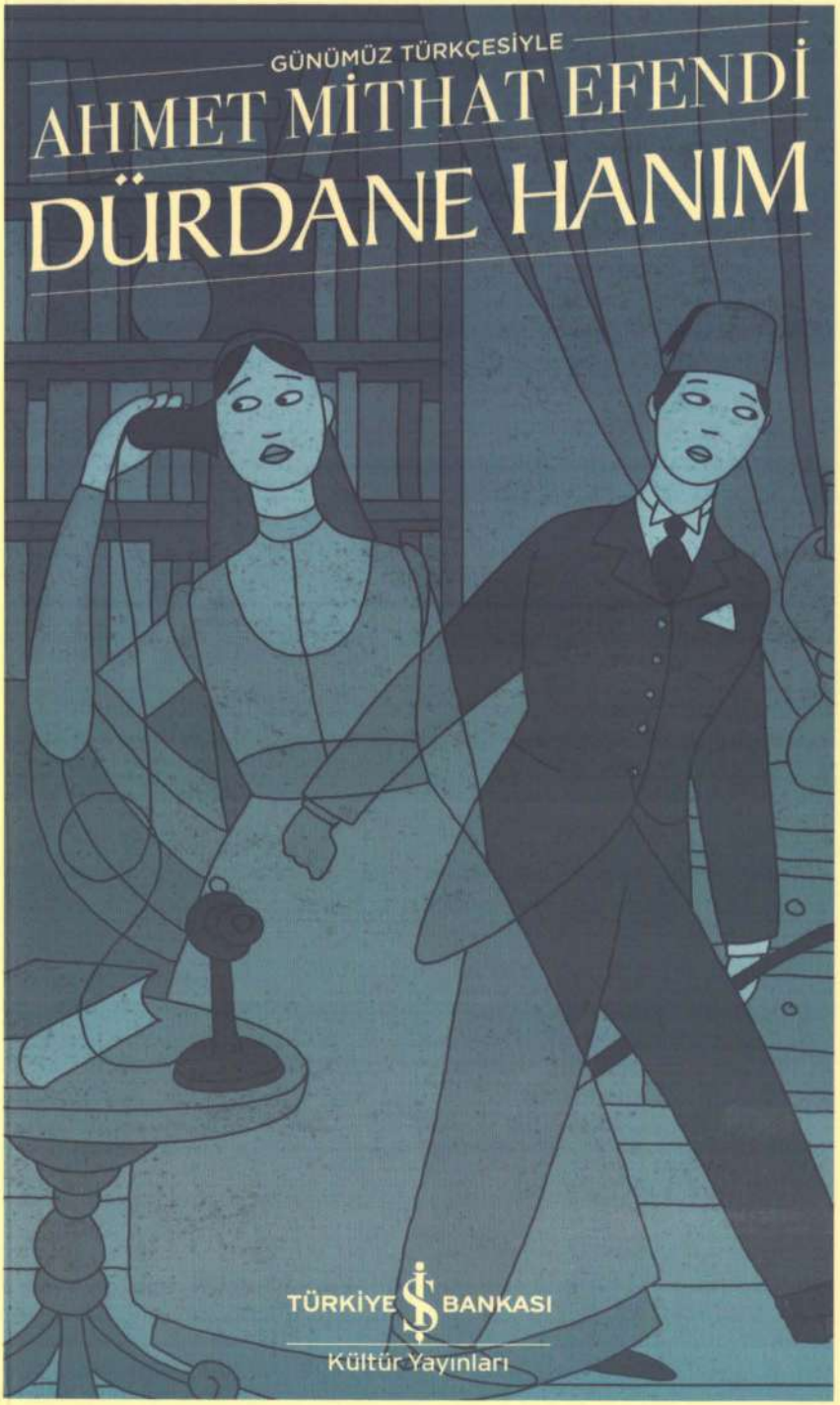
TÜRK EDEBİYATI KLASİKLERİ - 77

Genel Yayın: 5791

TÜRK EDEBİYATI KLASİKLERİ DİZİSİ

AHMET MİTHAT EFENDİ
DÜRDANE HANIM

UYARLAMAYA KAYNAK ALINAN ÖZGÜN ESER
İSTANBUL, 1882

© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2022
Sertifika No: 40077

EDİTÖR
HACER ER

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

DÜZELTİ
M. IŞIK ERDAL

GRAFİK TASARIM UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

I. BASIM: NİSAN 2023, İSTANBUL

ISBN 978-625-429-397-9

BASKI
UMUT KAĞITÇILIK SANAYİ VE TİCARET LTD. ŞTİ.
KERESTECİLER SİTESİ FATİH CADDESİ YÜKSEK SOKAK NO: 11/1 MERTER
GÜNGÖREN İSTANBUL
Tel. (0212) 637 04 11 Faks: (0212) 637 37 03
Sertifika No: 45162

Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır.
Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında gerek metin, gerek görsel malzeme yayınevinden izin alınmadan hiçbir yolla çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İSTİKLAL CADDESİ, MEŞELİK SOKAK NO: 2/4 BEYOĞLU 34433 İSTANBUL
Tel. (0212) 252 39 91
Faks (0212) 252 39 95
e-posta: info@iskultur.com.tr
www.iskultur.com.tr

GÜNÜMÜZ TÜRKÇESİNE UYARLAYAN: SABAHAT ECE AYDIN

1995'te Ankara'da doğdu. 2019 yılında Eskişehir Anadolu Üniversitesi Tarih bölümünden mezun oldu. Halen Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü'nde yüksek lisans yapmaktadır.

TÜRK EDEBİYATI KLASİKLERİ - 77

Roman

dürdane hanım

AHMET MİTHAT EFENDİ

Günümüz Türkçesine Uyarlayan: Sabahat Ece Aydın

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

Birinci Bölüm

Acem Ali Bey

Galata'dan geçerken birtakım geniş meyhaneler görürsünüz ki yirmi yirmi beş arşın[1] genişliğinde ve kırk elli arşın uzunluğundadır. Bu meyhanelerin sokağa yakın tarafında süslüce bir tezgâh görüp de onun ön tarafında da eski Yunanlıların Şarap Tanrısı Baküs'ün[2] sarhoş resimlerine bakarak, bunları zamanımızdaki medeni ilerlemelerin ortaya çıkardığı yeni yetişmelerden zannetmeyiniz. Diğer tarafında meyhanenin boylu boyunca iki veyahut üç sıra olarak üst üste dizilmiş olan beşer yüz kiloluk fıçılara dikkat ediniz.

Gerçi bu fıçılar üzerinde numaralar da göreceğinizden belediyenin dükkân ve evlere numaralar koyduğu[3] zaman-

1 Eskiden kullanılan, 68 cm'ye yakın bir uzunluk ölçüsü birimi. 20 arşın yaklaşık olarak 14 metredir.

2 Bacchus, Dionysos'un Roma mitolojisindeki adı. Akdeniz'in hemen hemen tamamında farklı isimlerle bilinen, Lydia-Phrygia kökenli şarap ve esrime tanrısıdır.

3 19. yüzyıl İstanbul'una bakıldığında özellikle Galata ve Beyoğlu'nda Yahudi, Ermeni ve Rum nüfusunda ciddi artış görülmektedir. Nüfustaki artış, sosyal ve ekonomik dönüşümleri de etkilemekte ve bu etki sonucunda bu nüfus, İstanbul'un özellikle adı geçen semtlerinde bir üst kültür mekânı oluşturmaktadır. Bunun için ise gerekli olan ilk şey fiziki dokunun düzenlenmesiydi. Sürekli artan nüfus ve yapılaşma sonucu şehrin ihtiyaçları artmaktaydı. Bu gibi ihtiyaçların karşılanması amacıyla 1858'de Altıncı Daire-i Belediye kuruldu. Kuruluşu ile ilk hizmetini sokaklara isim vermekle başlatan Altıncı Daire, özellikle İstanbul'da yaşayan Fransız askerlerinin talebiyle 1865'e kadar sürecek bir numaralandırma projesine başladı. Kendi sorumluluk bölgesi olan Galata, Beyoğlu ve Pangaltı'da bulunan tüm sokak ve hanelere numaralar verilmiş ve gelecekte yapılacak inşaat faaliyetleri de düşünülerek boş olan yerlerde 15 metrede bir numara atlanılarak, numaralandırma işlemi sonuçlanmıştır.

dan beri akıllara gelmiş olan şu numaralar size bu fıçıların da henüz birkaç seneden beri var olduğunu zannettirir ve özellikle bazı meyhanelerde bunların çividi veya beyaz renklere boyanmış görünmesi bu zannınızı kuvvetlendirirse de o fıçılar, aynı elli beş yaşından sonra ustura ve ibrişim[1] ve pomatlarla kendisine gençlik ve tazelik vermeye çalışan kart ve kıranta[2] herifler gibi görünüşte süse büründüklerinden zamanın şıkları[3] gibi genç sayılmazlar. Yağmur yağış görmeyen meşe tahtaları kaç yüz sene dayanabilirse bu fıçıların da oracıkta ne zamandan beri içki erbabının hizmetinde olduğunu tahmin edebilirsiniz. Hem de bu tahmininizde mübalağa korkusu sizin yanınıza bile uğramaz.

Gerçi şimdi bahsedilen meyhanelerin çoğunda bu fıçılar boştur. Boş olmalarıysa ne kadar ihtiyar olduklarını tahmin etmeye daha çok yardım eder. Çünkü onların içini mesken tutan örümceklerin her biri neredeyse yengeç büyüklüğünü almış ve renkleri bozarmış olduğundan, doğa tarihiyle ilgileniyorsanız bu örümceklerin yetmiş seksener yaşında oldukları hükmünde tereddüt etmezsiniz.

Bugün hiçbir bekri[4] bulamazsınız ki bu fıçılar tamamen dopdoluyken sarhoşlukta aşırıya kaçan ayyaşların şöyle kasvetli bir mahalde tiril tiril terlemekten bayıldıkları gibi, o fıçıların da içlerindeki sıvıları tahtalarının aralarından ve deliklerinden sızdırdıklarını veya içki için içleri titrediği halde cepte parası olmayan mahrumların meyhane önlerinde ağızlarının sularını akıtmaları gibi, bu fıçıların da ağaç musluklarından damlalar damlattıklarını hiç olmazsa çocukluğunda görmüş ve hâlâ unutmamış olsun. Bununla beraber bir vakit bahsettiğimiz meyhanelerin bu meziyeti inkâr edilemez olup, sonradan çağın değişmeye başlaması ve özellikle yeniçeri dayılarının sonsuzluğa çekilip gitmesi

---

1 Yüzdeki fazla tüyleri ustura ya da makas kullanmadan almak için kullanılan ipek ip. Osmanlı'da 1870'lerin sonunda özellikle Nuruosmaniye civarında, bu tekniği kullanan berberlerin sayısı giderek artmış ve bu berberlere "ibrişim berberleri" denilmiştir.

2 Orta yaşlı, saçları ağarmaya başlamış, iyi giyimli, bakımlı erkek.

3 Şık: Modaya uygun giyinen, süslü; alafranga taklitçisi.

4 Çok içki içen, ayyaş.

üzerine bunların da çağın ilerlemesine ayak uydurması gerekmiştir de şimdiki yenilik meydana gelmiştir.

Yoksa vaktiyle "zecriye"[1] denilen ve daha sonra "müskirat rüsumu (içki vergisi)" adını alan özel verginin asıl olarak bu meyhaneler için konulmasıyla o fıçılar hâlâ iftihar eder.

Bugün kendilerinin yerini alan damacanalara, binliklere,[2] kadehlere karşı onlar olgun ve uygun bir dille derler ki, "Hey gidi züğürt şıklar hey! Bizim itibar gördüğümüz bereketli zamanlarda bu mahalleler içinde 'bir kadeh!' veyahut 'bir mastika!'[3] gibi tabirler kullanılmazdı. 'Bir elli!' yahut 'okkalık!'[4] denilip, dört elli içmekle yetinen sarhoşların yüzüne bile bakmazlardı. Bir baş tömbekiyi[5] nargilede içinceye kadar okkalığı sızdıran ve meze olarak da bir çeyrek turpla yetinen bekrileri şimdi tezgâh önünde resmi görülen Baküs görseydi şarap tanrılığından istifayla makamını onlara terk ederdi. Buraya "su" denilen şey ancak kap kacak yıkamak için girerdi, yoksa öyle bir kadeh rakının yanında koca bir bardak da su bulunduğunu o koca bekriler görselerdi, "Eyvah, ne günlere kaldık! Suyla mı keyif yetiştireceğiz!" diye sinirlenirlerdi.

İşte şimdi gördüğünüz meyhaneler kendi hallerince, kendi âlemlerince böyle büyük büyük günler görmüş eskilerden olup onlara nispetle aynalı gazinolar falanlar çocuk oyuncağı gibi kalırlar.

Bunlarda o eski fıçıların yerini bugün binlik ve damacanalar işgal ettiği gibi, müdavimlerince de bir zamanın yeniçerileri ve kalyoncularına[6] karşılık şimdi tulumbacılar,[7]

---

1 Zecriye, alkollü içkilerin dağıtım ve satımından alınan vergidir.

2 Yaklaşık üç litrelik büyük şişe.

3 Sakız karıştırılarak yapılan rakı, sakız rakısı.

4 Bir okka ağırlığında (1,283 gr) sıvıyı içine alan şişe.

5 Özellikle İran'da yetişen ve nargileyle içilen bir tütün türü.

6 17. yüzyılın sonlarında kullanılmaya başlayan bu tabir, Osmanlı Donanmasında kalyon denilen yelkenli tipi savaş gemilerinde görevli olan denizcileri kapsamaktaydı. Kalyoncular, her yıl ihtiyaca göre belirlenen sayıda ve ücret karşılığında geçici bir süreyle istihdam edilirdi. 19. yüzyıla gelindiğinde kabadayılık ve zorbalıklarıyla asayişi etkilemişlerdir. Ayrıca bellerine sardıkları kuşakta tabanca, biri kısa ve diğeri uzun olmak üzere iki yatağan taşırlardı.

7 1720'de kurulan yangın söndürme teşkilatı eri.

sırık hamalları,[1] Rum sandalcıları ve yankesicileri falanlar görülmekteyse de gerek damacananın ve gerek fıçının içindeki içki hep o insanın aklını başından alan sıvı olduğu gibi, gerek yeniçeri ve kalyoncuların ve gerek tulumbacı ve sandalcıların damarlarında dolaşan kan da hani şu gazap ateşiyle kaynadığı zaman insanı hunharca cinayet işlemeye sevk eden kan olduğundan, bu durumda önceki müdavimlerle şimdiki müdavimler arasında bir fark kalırsa o da öncekilerin birer arşın pıştovlarıyla[2] birer buçuk kulaç yatağanlarının,[3] bellerini silah deposuna benzettiği halde şimdikilerin birer karış kamalarının kıçları üzerinde kuşak arasında sıkışıp kalmış olmasından ve altı ateşli küçücük revolverlerinin[4] de ceplerinde bulunmasından ibarettir.

Yoksa bir meyhane içinde hay huy deyinceye kadar bir adamın dört beş yerinden yara yiyerek, zaptiyeler[5] yetişinceye kadar ya arka veyahut ön kapıdan sıvışan katilin arkası sıra yaralının da can vermesi ve katilinse izinin bile belli olamaması veyahut zaptiyeler yetiştikleri halde zaten sarhoşken döktüğü kanın yanında kendi kanını da başına sıçratmış olan katilin beş altı zaptiye üzerine saldırışı veya onlardan da birkaçını yaralamak veyahut birkaç süngü ve kurşunla kendisinin geberip gitmesi gibi neticelerin gerçekleşmesi şimdi de öncekinden nadir değildir.

Şu tasvirimize bakıp da Galata caddesini tramvayla dahi geçilmesi tehlikeli olan bir cadde olarak mı düşünüyorsunuz? Gerçi yakın zamanlarda, hem de bu cadde üzerinde görülen olaylar hatırlanırsa böyle bir düşünceye kuvvet verebilirsiniz. Lakin siz kendi halinizde gezer yürür bir adamsanız Galata caddesinde sizin için düşünülebilecek tehlikeler ya saatinizin veya para kesenizin başına gelip, siz böyle bir sadakaya karşılık her beladan korunmuş olabilirsi-

---

1 Birbirine paralel iki sırıkla, ağır yük taşıyan hamal grubu.

2 Tabancaların atası olan silah.

3 Belde taşınan, namlusu eğmeçli, uzun ve ağır, iki yanı da keskin bir pala.

4 1836'da yapılan, tek dolumla birden fazla ateş edebilen tabanca, altıpatlar.

5 Osmanlı Devleti'nde 19. yüzyılda kurulan, toplumun güvenliğini ve asayişi sağlamakla görevli askeri teşkilata -zaptiyeye- mensup kimse, polis, jandarma.

niz. Oraların en büyük tehlikesi yine oralarda tehlike arayan serseri ve serkeşlere mahsus olup, onlar birbirinin kanını içmek hususunda kurtlardan bile vahşidirler.

Fakat büyük caddenin sağında ve solunda olan sokaklardan içerilere girmek isterseniz işte o zaman hiç teminat verilemez. Zira büyük cadde üzerinde jandarmaların parıl parıl parlayan gözleri suça eğilimli olanların gözlerine çarptıkça kamaşmaktaysa da iç sokaklarda ve bilhassa bunların gözlerini rakı buharı veyahut kan bürümüş olduğu zaman dostu da düşman diye görecekleri ve hele olaydan bağımsız olan gelen geçeni hiç tanımayacakları ortadadır. Zaten bugün asıl yankesici, asıl batakçı, asıl kanlı ve katil olanlar zaptiyenin gözünün kolay kolay görebileceği yerlerde o kadar çokluk barınmayarak en ücra ve tenha yerleri kollaştırırlar.

Maksadımız Galata hakkında kısaca bir fikir vermek olduğundan yalnız bu kadarla yetinebiliriz. Zira hikâyemizde Galata'ya ait olan hadiseler, o yeri bundan fazla açıklamaya da gerek göstermeyecek kadar kısadır.

Şimdi ne şu fıçıların rağbet gördüğü zaman kadar eski ve ne de dün veyahut evvelki gün denilebilecek kadar yeni bir zamanda bir cumartesi akşamıydı ki Galata'nın her meyhanesi hınca hınç dolmuştu.

Hâlâ da Galata'nın en kalabalık zamanı, cumartesi akşamından pazar akşamının saat on birine, on ikisine kadar süren zamandır. Zira İslam olsun Hıristiyan olsun Yahudi olsun Galata ahalisinin yüzde doksanı, gerek doğrudan doğruya gerek dolaylı olarak, gümrüklerle ve Avrupalılarla alakalı olan işlerle meşgul olduğundan bunların ve büyük tacirlerin pazar tatilleri herkes için de zorunlu bir tatil günü gibidir.

Gerçi mevsim karnaval[1] mevsimi olmayıp sonbaharın ilk ayı olan eylül içinde bulunuluyorduysa da Galata'nın

---

1 Hıristiyanların Büyük Perhiz'e girmeden önce, ocak ya da şubat aylarında yaptıkları şenliklere verilen isim. İstanbul karnavalları Hristiyanların yoğunlukta olduğu Beyoğlu, Galata, Kurtuluş ve Samatya gibi semtlerde kutlanır, gece gündüz süren şenlikler düzenlenirdi. Bu eğlenceleri Ahmet Mithat *Karnaval* (1881) romanında da işlemiştir.

karnavala falana ihtiyacı var mıdır? Karnavalda da Büyük Perhiz'de de ilkbaharda, sonbaharda Amerika Tiyatrosu[1] vesaire gibi eğlence yerleri, yetmiş iki milletin bin renkli bayraklarıyla donanmış bulunarak, hele tatil zamanlarında her meyhanenin önünde laterna[2] denilen birer sandık çalgısı bulunması Galata'yı ebedi bir bayram haline koyar.

Sarhoşluk! Malum ya! Sarhoşluk arabacılığa benzemez derler. Halbuki hiçbir şeye benzemez. Bir hafta süreyle Şirket-i Hayriye[3] vapuruna kömür vermekle kömürden bir adam gibi olan Muşlu bir Ermeni'ye bu akşam meyhanede bakınız ki op orta yere bir iskemle koyup üzerine oturmuş ve etrafına üç tane laterna alarak bunların üçü birden başka başka havalar çaldıkları için yaygaradan beter bir gürültü meydana getirmelerine karşılık kendisi de naraları attıkça mızıkaların sesini bastırarak etrafı gümgüm gümletmekteydi.

Bu kömürden insanın veyahut insandan kömürün sarhoşlukla bir kat daha parlamakta olan gözlerine ve homurdandıkça dişlerinin beyazlığı, dudaklarının ve dilinin kırmızılığıyla karışarak yüzüne gülünç bir görünüm verdiğine bakıp da yalnız gülmekle yetinmeyiniz. Bu hale gelmiş olan bir adamın karnavala Paskalya'ya falana hiç ihtiyacı kalmadığını düşünerek her akşam Galata'da böyle binlerce gözü kara kimseler bulunduğu için Galata'nın her zaman karnaval halinde olduğunu da kabul ediniz.

Bahsettiğimiz akşam, bu meyhanelerin birinde, orta boylu, sarı bıyıklı, sarı benizli, tahminen otuz beş yaşında ve mavnacı[4] kıyafetinde bir adam ta meyhanenin içinde sağ taraftaki köşeye oturmuş, önünde bulunan bira kadehiyle arada sırada bir kere dudaklarını ıslatmaktaydı.

---

1 Karaköy'den Tophane'ye giden tramvay caddesi üzerinde bulunan tiyatro dramdan pantomime, tuluattan kantoya geniş bir repertuvara sahipti.

2 Kolu çevrilerek çeşitli ezgiler çalınan sandık biçimindeki çalgı; genellikle İtalya'dan ithal edilmiştir.

3 1854'ten 1945'e kadar Boğaziçi'nde yolcu ve yük taşımacılığı yapan gemicilik anonim şirketi.

4 Kayık tipindeki güvertesiz gemilerden yükleri indirip bindiren kimseler, deniz hamalları.

Biz bu adamın otuz beş yaşında kadar olduğunu, kendi hakkında ilk haberlerden olmak üzere hemen söylediysek de görünüşüne dikkat edenler bunun kırk beşini geçmiş olduğuna veyahut ömrünü gününü suiistimal edip yıpratarak gençken ihtiyarlamış bulunduğuna karar verirler.

Çoğunlukla sarı benizli olan adamların çehresinde insanın hoşuna gidecek ve belki de insanı acındırarak kendisini sevdirecek hüzünlü bir tavır bulunursa da bu sarı, o sarılardan değildi.

Gerçi şu oturduğu yerde pek süklüm büklüm, pek heyecanlı bir tavırla oturuyorduysa da arada sırada bir kere gözlerini bir tarafa çevirip de dikkatlice bakacak olursa sarı gözlerinden sanki alevler çıkarak, baktığı yeri demir olsa eritecek zannedilirdi.

Vakit akşamın saat yarımı olup bu zamanda Galata içinde meyhanede oturanlardan hiçbirisi artık ayık sayılamayacakları gibi, herkes ahbabını ve arkadaşını bulmuş olduğundan yalnız başına oturur hiçbir adam da görülememekteydi. Tarif ettiğimiz sarı herifin ise hem yalnız hem de hâlâ ilk bira kadehiyle dudaklarını ıslatıyor oluşu ve bu içkiyle yetinmiş olması dikkat çekiciydi. Fakat herkes sarhoşluk denizinde boğulduğu sırada bu dikkat kimde olacak?

Meğer Galata'da bizim sarı herife benzer bir adam daha varmış. Buysa kıranta bir Rum'du ki kalıbı kıyafeti, hırsızlıkta ve yankesicilikte artık pir olduğunu ilk bakışta anlatırdı. Zaten bu vakit Galata'da belli bir niyeti olan yankesiciden başka kim ayık bulunabilir?

Kıranta Rum bizim sarı herifin yanına geldiği zaman eski bir dostuna tesadüf etmiş gibi güleç bir tavırla dedi ki:

— Vay! Akşamlar hayrolsun Sohbet Ağa!

— O! Akşamlar hayrolsun Papazoğlu! Yine buralarda ne geziyorsun bakalım?

— Ne yapalım a gözüm? Bizim sandalımız yok, mavnamız yok! Biz de çoluk çocuk sahibiyiz. Ekmek parası ister. Fakat sen böyle yalnız oturmaktan...

— Bilirsin ki ben her vakit yalnız otururum. Ee, bu akşam kimi gözüne kestirdin bakalım?

— Bana da bir bira ısmarlarsan anlatırım.

— Çıkarken paraları yine sen vereceksen ısmarlamak da benden olsun.

Papazoğlu denilen bu Rum, bir hasır iskemle alarak mavnacı Çerkes Sohbet'in yanına sokuldu. Evet! Mademki sarı herifin ismini öğrendik, öyle eksik öğrenmeyip isminin yalnız Sohbet değil Çerkes Sohbet olduğunu da öğrenmeliyiz.

Kıranta Rum iskemleye oturduktan sonra kapağı kırık bir sigara kutusu çıkarıp bir yandan sigarasını yapmaya başlayarak diğer taraftan da Sohbet'e dedi ki:

— Uzun etme be Sohbet! Bilirsin ki bende para olduğu zaman hiç esirgemem. Hatta geçen günkü vurgunda bizim ihtiyar Vasil'e bir kat elbise bile aldığımı bilirsin ya?

— Fakat bak şimdi ayağında kundura, kıçında pantolon kalmamış.

— Bizimkisi öyledir. Bugün beş on liralık bir şey çarpıp beyler gibi giyinir kuşanırsın. Yarın bir kumarhanede bu hale girersin.

— Hâlâ şu kumardan vazgeçemedin gitti.

— Ben elime geçen paraları tutmuş olsaydım şimdi Kirya Papazoğlu Andonaki diye itibarlı bir sarraf olurdum. Fakat bundan sonra aklımı başıma alacağım Sohbet! Hele bu akşam beklediğim herifi bir güzelce kesimine getirirsem yarın sen beni görürsün.

— Kimi bekliyorsun bakalım?

— Bir bira ısmarlamazsan söylemem. Ismarlarsan seni de ortak bile ederim.

Çerkes Sohbet meyhaneciye bir bira daha ısmarlamakla beraber pazılarını Papazoğlu'na göstererek dedi ki:

— Allah bu pazıları bana yankesicilik etsin diye vermedi.

— Ya mavna küreği çekerek avuçları patlasın diye mi verdi?

— Ne yapayım? Sanatım buymuş!

— Öyle kaba sanatlar bir işe yaramaz dostum. İnce sanatlara bakmalı, ince sanatlara! Hem artık kırk yıllık Çerkes Sohbet, şimdi bize kendisini namuslu diye satamaz ya!

— Ben sana namuslu, aklı başında, kâmil bir adamım demiyorum. Hırsız ve yankesici değilim diyorum.

— Kanlı katil de...

— Hımm...

Çerkes Sohbet, Papazoğlu'nun yüzüne öyle bir bakışla baktı ki herif lakırdısının alt tarafını bitiremedi.

Bira geldi. Papazoğlu bir nefeste kadehi son damlasına kadar içerek, kır bıyıklarının üzerine yığılan köpükleri de alt dudağını burnu hizasına kadar kaldırarak bıyıklarını emmekle aldı.

Sohbet, herife sordu:

— Ee! Kimi bekliyorsun bakayım?

— Nasıl söyleyeyim a dostum? Bana arkadaş olmayacak olduktan sonra söylemenin faydası ne?

— Herhalde vakit geçirmek için seni dinlerim, söyle!

— Acem Ali Bey diyorlar birisi türemiş. Genç bir mirasyedi. İşte onu!

Sohbet bir kere kaşlarını çattı. Papazoğlu sordu:

— Ne o! Suratın başkalaştı?

— Hiç!

— Bu Acem Ali Bey'i tanıyor musun yoksa?

— Hem de ne tanıyış! Kendimden çok!

— Ahbabın, arkadaşın mıdır? Ben de amma soruyorum ha! Onun gibi bir mirasyedi senin gibi bir sandalcı ile...

— Yok, ahbabım, arkadaşım değil. Başka türlü tanıyorum.

— Fakat çehren değişti!

— Sana acıdığımdan!

— Bana acıdığından mı?

— Evet?

— Bana neden dolayı acıyorsun?

— Beş on altın ümidiyle kendini geberteceksin de onun için acıyorum.

— Ben mi gebereceğim? Papazoğlu Andonaki ha?

— Sen de o Acemoğlu'nu benim gibi tanısan böyle söylemezsin. Vallahi seni köpek boğar gibi bir sıkımda boğar!

Yankesicinin tavrı gayet alaycı bir suret kazandı. Birkaç damlası bira ve birkaç damlası köpük olmak üzere kadehin dibine süzülen birikintiyi de ağzına diktikten sonra Sohbet'e:

— Bu Acem Ali Bey benim gibi birkaç köpeği boğmuş ha!

— Beş altı kadarını birden!

— Fakat ben o köpeklere benzemem. Ben eski çomarım!

— O da genç aslan!

— Hani ya şu tömbekici dükkânlarındaki eli kılıçlı aslanlardan mı? Hani ya arkasına da güneşi yüklenmiş![1]

Biraz sessizlikten sonra Sohbet dedi ki:

— Acırım sana Andon!

— Bırak Allah'ı seversen şu zevzekliği, artık tüysüz tüssüz çocuklardan da mı korkacağız? Sanatımızın namusuna toz toprak konduruyorsun!

— Dinle sana bir şey nakledeceğim: Boğaziçi'nde bir yere göç götürüyorduk. Bir yalı rıhtımının önüne yanaşmaya başladık. Bir de baktık ki koca bir pazar kayığı[2] da göç yüklü[3] olarak geldi çattı. Rüzgâr fena! Sular fena! İskeleyi pazar kayığına bıraksak biz bir yere tutunamayarak saatlerce uğraşacağız. Sen yanaşırsın, ben yanaşırımdan başlayarak al sana bir kavga! Biz iki kürekçi, bir de dümenci, üç kişiydik. Pazar kayığında yedi kişiden başka, göçlerin sahipleri midir, sahiplerinin uşakları mıdır nedir, kısacası üç de setreli[4] pantolonlu herif. Onu birden üzerimize yüklendiler. Belimde kama olduğundan, çekecek olsam onunun da kanıyla denizi boyarım ama artık tövbekâr olmadık mı ya? Tekrar prangayı da hiç canım istemediğinden tövbeyi bozmadım. Herifler bizi istedikleri gibi pataklamaya başla-

---

1 İran'ın ulusal simgelerinden "Aslan ve Güneş" amblemi. Bu amblemde elinde kılıç tutan bir aslan figürünün arkasında güneş bulunmaktadır.

2 Eskiden Boğaziçi, Adalar ve Haliç'te yolcu ve eşya taşıyan, yaklaşık 15 metre uzunluğunda, birkaç çifte kürekli büyük kayık.

3 Yaz mevsimini geçirmek üzere ilkbahar mevsiminin ortalarında Boğaziçi'ne yerleşen, sonbaharın ortalarında ise İstanbul'a geri dönen devletin ileri gelenleri, zengin zümreler Boğaziçi'ne yaptıkları bu mevsimlik göçler sırasında kendileri ve eşyaları için pazar kayıklarını kullanırlardı.

4 Eskiden daha çok resmi dairelerde giyilen, düz yakalı, önü ilikli, etekleri uzunca, Avrupa kesimi bir çeşit çuha ceket.

dılar. Bir de civar yalılardan bir genç herif fırladı. Çok tokat yedim ama öylesini hiç tattığım yoktur Andon! Enseme bir şeydir indi ama yıldırım mı indi ne oldu anlayamadım. Allah hakkı için o anda ensem Galata francalası gibi kabardı. Baktım başka çare yok, "Aman beyim! Kabahat bizim değil! İskeleye en evvel biz yanaşmıştık" dedim. Bir kere döndü suratıma baktı. Kara gözleri sanki ateş gibi kıpkırmızı kesilmişti. "Vay! Yanlış ettik. Affet babacan! Ben sizi kurtarmaya gelmiştim!" diye bizi bırakıp pantolonlu herifler ile pazar kayıkçılarına bulaştı. Onlar da onu birden çocuğun üzerine yüklendiler. Bir aralık zavallıyı yere serdiler ama herif ele avuca sığar canavar değil ki! Davrandı kalktı. İki kayıkçıyı birden yakalayıp herifleri birbirine öyle bir çarpış çarptı ki pekmez testisi gibi parça parça olmadıklarına şaştım. Fakat ikisi de rıhtım üzerine serildiler. Pantolonlu heriflerden birisine bir şamar attıydı herif bir ayağının topuğu üzerinde macuncu fırıldağı gibi fırıl fırıl dönerek yıkıldı. Kayıkçı Türk'ün birisinin göğsüne bir yumruk indirdiği gibi herifin nefesi tıkanıp simsiyah kesildi. Sana bir şey söyleyeyim mi Andon? Eğer kalan altısı hemen kayığa atlayıp da denize açılmamış olsalardı vallah billah herif hepsini Bulgar kalpağı gibi kapıp kapıp taşlar üzerine çarpa çarpa eski pöstekiye çevirecekti.

Papazoğlu Andon hikâyeyi buraya kadar büyük bir dikkatle dinleyerek Çerkes Sohbet söze ara verdikten sonra da biraz zaman put gibi hareketsiz kaldı. Nihayet büyük bir şaşkınlıkla dedi ki:

— Vay babasının canına yandığım! O cılız çocuk bu herif olsun?

— Ta kendisi! Sonra nasılsa geçen günler burada görüşerek ben kendisini tanıdım da isminin Acem Ali Bey olduğunu o zaman öğrendim.

— Ee, sanki bu beyefendiden bize hiç ekmek yok mudur zannedersin?

— Sana acıdığımdan söylüyorum. Kendisi neredeyse şimdi buraya gelir görürsün.

— Ben kendisini gördüm. Hem de epeyce gözüme kestirdim. Fakat demek oluyor ki senin ahbabındır. Sen de işin içinde olduktan sonra artık bana ümit kalmaz.

— Yok yok! Onun bana hiç ihtiyacı yoktur. Hatta yemin ederim ki kendisi hakkındaki maksadından Acem Ali Bey'e hiç malumat da vermem. Fakat benim yediğim şamar gibi bir taneciğini de senin yediğini görmek isterim. Herife silah kullanmak hiç lazım değil. Bir yumruğu kifayet ediyor.

Papazoğlu boş bira kadehini tekrar ağzına dikerek hiç olmazsa kadehin kenarlarında kalan köpükleri dudaklarıyla toplamaya ve Çerkes Sohbet de henüz yarıya kadar bile inmemiş kadehinden bir daha dudaklarını ıslatmaya davranıp, şu halde iki konuşmacı arasında doğal bir sessizlik meydana geldi.

Bu sessizlik çok sürmedi. Zira yüzünü dükkânın ön tarafına dönmüş olan Sohbet Ağa, dükkândan içeriye Acem Ali Bey'in girdiğini görerek sokak tarafına arkasını dönmüş olan Papazoğlu'na dedi ki:

— İşte geliyor. Emin ol ki hiçbir şey söylemeyeceğim. Eğer Ali Bey'in bir şamarına benim tahammül edebildiğim kadar dayanabilip de gebermezsen sana bin aferin!

Papazoğlu arkasına dönüp bakınca o da Acem Ali Bey'i görüp, besbelli bir dakika evvel işittiği hikâyenin tesirinden olmalıdır ki çehresi sapsarı kesildi.

Garip değil midir ki Acem Ali Bey, Papazoğlu'nu Mavnacı Sohbet'in yanında görür görmez, sanki yankesiciyi kırk yıldır tanıyormuş gibi Sohbet'e, "Abe Sohbet! Senin hırsız olduğunu bilmezdim! Böyle yankesicilerle ne işin var?" demesin mi?

Yalnız cesareti, yalnız kol kuvvetiyle değil, bu kadar dikkatiyle de akıllara durgunluk veren Ali Bey, Pazapoğlu'nun gözünde bir kat daha dehşet uyandırarak eski çomarlığıyla iftihar eden Andonaki çeneleri titreyip kekeleyerek dedi ki:

— Es... estağfurullah efendim! Ben... bendeniz... kulunuz... fakir bir adamım. Hem Osmanlı kapısında büyümüşüm! Ka... ka... kabul etmem!

Acem Ali Bey'in bu telaşa güleceği gelerek ve fakat gülmeyerek dedi ki:

— Geçen gece Kurşunlu Mahzen yanında arkamdan ayrılmayan sendin. Kastının ne olduğunu da anladım. Fakat mademki Sohbet'in dostusun, sana merhameten nasihat ederim ki kısmetini başka yerde ara dostum! Hem al şu bir lirayı da bu gece harçlık et! Senin gibi köpekler gazaptan ziyade merhamete şayandırlar.

Papazoğlu'nda lirayı aldığı gibi bir gidiş var!

Hatta Sandalcı Sohbet de şu halden pek fazla mahcup olarak, adı geçen Papazoğlu ile yalnız bir göz aşinalığı olduğunu ileri sürerek dedi ki:

— Beyim! Eğer beni gerçekten Papazoğlu'nun dostu ve arkadaşı tanıyorsan merhabayı keselim! Zira emin olmadığın bir adamla arkadaş olmamalısın.

— Sana en doğrusunu söyleyeyim mi Sohbet? Şu Galata içinde senden daha cesaretli bir babayiğit bulunmadığını teslim ederim. Fakat bin düşmanım olsa yine korkum yoktur. Rıhtım kavgasını gördün ya? Papazoğlu'na ettiğim dikkati de şimdi gördün, kahpe olan düşmandan hile ve dalaverem, cesur olandan da yumruğum sayesinde hiç korkum yoktur. Fakat emin ol ki seni öyle hırsız takımından tanımam. Sen her suçu işlemiş bir adamsan da hiçbir kimsenin bir zerresine göz dikerek canına kastetmemişsindir.

— Ben o sözü söyleyeceğinizi bilseydim Papazoğlu'nu hiç de yanıma bile uğratmazdım. Ben burada sizi beklerken o kendisi geldi yanıma oturdu. Hatta bir de biramı içti. Neyse! Bu gece beni mutlaka görmek istemişsiniz, ne için olduğunu merak ettim. Bir kimseyle kavganız falanınız mı var?

— Bir kimseyle kavgam olsa yardımcıya muhtaç mıyım?

— Yok! Muhtaç değilsin ama...

— Bu gece seni kendime yardımcı etmeye geldim ama kavga için yardımcı değil. Hatta bu gece görülecek bir iş için de değil. Birkaç güne kadar bir işim var da onun için!

— Vallahi Ali Bey, sizinle beraber olduktan sonra ateş olsa saldırırım.

— Ama ben öyle boş lakırdılara kulak vermem. İnsan verdiği sözün eri olmalıdır. Hem öyle ateşe falana saldırmak lazım değil. Ateşsiz filansız bir iş! Sadece sırrı açığa çıkarmak olmayacak.

— Can çıkar da sır çıkmaz. Gerçi sizinle hepi topu birkaç defa görüştük. Onlar da pek üstünkörü olduysa da sizi o kadar sevdim ki kırk yıllık dostunuz, arkadaşınız gibi oldum.

Gerçekte Çerkes Sohbet bu sözü söylemekle beraber Acem Ali'nin yüzüne öyle bir bakış baktı ki kırk yıllık dostu değil ama sanki kalubeladan[1] beri âşığıymış gibi bir bakıştı.

Ya böyle bir bakışa Acem Ali'nin değeri yok muydu? Hem bu bakışın Acem Ali de farkına vararak, her ne kadar ezici pençesinin altında aslanları çaresiz bırakacak bir kahraman olduğu kendisince biliniyorduysa da ne kadar olsa gençliği ve güzelliğinden ötürü öyle babayiğit bir adamın böyle bir bakışından mahcup olarak önüne bakmaya kalben bir mecburiyet hissetti.

Evet! Acem Ali Bey on sekiz, en fazla on dokuz yaşlarında tahmin olunabilecek bir delikanlı olup, vücudu zayıf, boyu uzunca ve elleri küçücük olduğuna göre, öyle pazar kayıkçılarını birbirine çarpıştırmaya yetecek kuvvetin nerede olduğuna insan şaşardı.

Sakal ve bıyık henüz belli bile olmayıp bundan dolayı Çerkes Sohbet kendisine "Acem Ali" unvanından ziyade "Köse Ali" unvanını layık görürse de genelde tüysüz olanların yüzlerinin derileri bu noksanlığın hükmünü kuvvetlendirecek kadar çirkin olduğu halde Acem Ali'nin cildinde bilakis tazelik görülürdü. Eğer kendisi fazlaca esmer olmasaydı o kara kaşlar ile kara gözler bir kat daha güzellik verirdiyse de bu kadar güzel kara kaş ve kara göz öyle beyaz tenlerde pek nadir bulunduğundan esmerlerden başkasında bulunmayan bu çeşit gözlerin en güzellerinin Ali'de olması tenindeki esmerliği de süslerdi.

---

1 İslam inancına göre, ruhlar yaratıldığında Allah'ın "Ben sizin Tanrı'nız değil miyim?" sorusuna ruhların verdikleri "evet" cevabı; "çok eski zamandan beri" manasında kullanılır.

İran mahbupları[1] çoğunlukla Ermeni delikanlılarını andırırlarsa da bizim Acem Ali'nin çehresi İranlılardan ziyade Arapların asil simalarına benzerdi. Hatta Acemler çoğunlukla kıllı oldukları halde Ali'nin bilakis kılsızca olması da Araplığa benzerliğini artırıp burnunun ve ağzının küçüklüğü ve dişlerinin hem küçük hem de kar gibi beyazlığı Şam'da, Halep'te rastlanan mahbuplardan başka hemen hiçbir yerin dilberinde bulunmaz.

Özetle bizim Acem Ali "mahbup" kelimesiyle ilgili her anlama göre mükemmel bir mahbuptu. Çerkes Sohbet'te mahbup-dostluk asla mevcut olmadığı halde Ali'ye olan âşıkane bakışının Ali de farkındaydıysa da o kol kuvveti kendisinde bulundukça hakikaten hiçbir tehlikeden ürkmeyerek sadece, "Ah, bir kere bıyıklarım çıksa da şu şaşkın ve hasret dolu bakışlardan kendimi kurtarsam" diyen birçok delikanlıdan biri de mutlaka Acem Ali'ydi.

İsmi Acem Ali olduğuna bakıp kendisini papağı[2] ve başmağıyla[3] bir Acem zannetmeyiniz. Potinli,[4] pantolonlu, ceketli, boyunbağlı âlâ bir şık olup, Acemliğinden kendisinde arta kalan bir şey varsa o da konuşma şeklinde hissedilen çok ufak bir Acem şivesinden ibarettir.

Ya bu şive de kendisini, meziyetten anlayanların nezdinde bir kat daha mahbup edecek bir şey sayılmaz mı?

Her ne kadar Sandalcı Çerkes Sohbet, öyle Farsçanın ne kadar şeker olduğunu ve o lisana mahsus tatlılıkla söylenen Türkçeyi bile diğer mahbupların Türkçelerinden ayırt edebilecek bir eğitim görmemişse de Ali'nin en hiddetli ifadelerinin bile en güzel bir kızın, hem de kendi hemşerileri olan Çerkes kızlarının konuşmaları kadar latif olduğunu takdir

---

1 Özellikle divan şiirlerinde geçen "mahbup" kelimesi sevgili anlamına gelmektedir. Bu sevgilinin erkek oluşuna dair düşüncelerin kaynağı, gazellerin bazılarında açıktan açığa erkek isimlerinin anılması olarak gösterilmektedir.

2 Uzun tüylü kalpak.

3 Eskiden giyilen, yemeni biçiminde, burnu küt, arka kısmı ise sert olan ayakkabı çeşidi.

4 Koncu ayak bileğini örtecek kadar uzun olan, bağcıklı veya yan tarafı lastikli ayakkabı.

ederek, imkânı olsa da Ali kırk yıl söyleyip kendisi de kırk yıl dinlese yine Ali'yi dinlemeye doyamayacağını pek çok defa aklından geçirmiştir.

Acaba Çerkes Sohbet'in kendi hakkındaki hislerinin bu derecelere kadar vardığını Ali de anlamış mıydı?

Eğer Çerkes Sohbet'in böyle genç kahramanlarda görülen kusursuz güzelliği takdir edişi kendi ahlakınca ayıplanması ve nefret edilmesi gereken alçaklıklardan olsaydı belki Ali de bahsi geçen hissi anlamış olurdu. Zira o halde olan alçaklar, içlerindeki dertleri bir türlü saklamayarak güzideleri olan delikanlılara mutlaka aşklarının sırlarını ifşa ederler. Fakat Çerkes Sohbet bu gibi kötü ahlak sahiplerinden olmayıp, "güzellik" denilen sıfatı yalnızca bir genç kızda, bir genç erkekte değil, atta, kuşta, hatta biçimli bir sandalda görse bile hayranı olacak kadar beğeni sahibi bir adamdı; zaten yüreğinde Ali için saldırgan bir his yoktu ki az çok bir taşkınlıkta bulunacağı düşünülebilsin.

Ya rıhtım üzerindeki kavga meselesi meydandayken velev ki Sohbet'te öyle çirkin bir his bulunsa bile, bunun en ufak bir izini meydana çıkarabilmek mümkün müdür?

Sadece Sohbet'in bakışlarının sıradan bakışlardan da olmadığını Acem Ali anladığı için evvelce de söylediğimiz gibi, Sohbet biraz başka türlü gözlerinin içine baktıkça Acem dilberi de gözlerini indirmeye mecbur oluyordu.

Sandalcı Sohbet'ten aldığı söze Acem Ali'nin cidden itimat etmesi gerekirdi. Zira Sohbet her ne kadar Ali'den yediği şamarın acısını unutamayacak kadar şiddetini görüp Ali'yi her şekilde kendisinden üstün tanımışsa da yine Acem Ali'nin itirafına göre, Ali'den sonra Galata'da Sohbet'ten daha kabadayı bir kimse bulunmadığından Sohbet, Ali'nin refakatine hiç de muhtaç değildi.

Zaten Acem Ali ne kadar zorba olursa olsun bundan Sohbet'e ne zarar gelir ki? Acem dilberi henüz birkaç haftadan beri Galata'da türemiş, Sohbet'se Galata'nın kırk yıllık Sandalcı Sohbet'idir. Hangi meyhaneye, hangi gazinoya, hangi baloya girmiş olsa herkes tir tir titrer. Acem Ali'nin

bu dereceyi bulabilmesi için daha pek çok bela geçirmesi bu yolun başlıca şartlarından olup, böyle henüz birkaç haftalık bir Acem Ali Bey olması halindeyse işte bir aralık Papazoğlu Andon gibi miskin yankesiciler bile kendisini gözlerine kestirebilirler. Bu hain eşkıya takımının her birine kendisini anlatmak kolay olamaz. Her yerde Sandalcı Sohbet bulunup da rıhtım olayını anlatmakla bahsi geçen eşkıyayı yıldıramaz. Rıhtım olayı gibi olayların sayısı artmalı ve çoğalmalı; Acem Ali Bey de attığı tokatlar ve yumruklar gibi birkaç yüz tanesini kendisi de yiyip, hatta yalnız yumruk ve şamar şakalarında kalmayarak kama ve revolver sohbetlerine kadar varmalı ki Sandalcı Sohbet derecesinde şöhreti yayılabilsin.

Bu düşünceler zaten Acem Ali Bey'den uzak olmadığından mavnacının verdiği sözün öyle kahpe ve namert bir çapkının sözü olmayacağını anladıysa da işi bir kat daha takviyeye lüzum görmekteydi. Bu takviye için de Mavnacı Sohbet ile bir kat daha kaynaşmaya lüzum gördü.

Bu gibi delikanlıları birbirine en fazla perçinleyip kaynatacak şeyin içkiden başka bir şey olması mümkün müdür!

Bunun üzerine Acem Ali sandalcıya dedi ki:

— "Hepi topu birkaç defa görüştük" mü dedin? "Onlar da pek üstünkörü" mü dedin? Gerçi hakkın var. Haydi öyleyse, bu gece seninle enine boyuna bir görüşelim. Hem de sen ne istersen öyle yapalım. Hangi meyhaneyi beğenirsen orada içip, hangi lokanta hoşuna gidiyorsa orada yemek yiyelim. Yemekten sonra da geceyi hep senin istediğin gibi geçirelim. Paralar benden! Nasıl, beğendin ya?

— Evet, fena olmaz. Hazır yarın da pazar olduğundan işimiz yok demektir.

— Öyleyse hadi bakalım kalk da nerden başlayacaksak önüme düş, gidelim.

Biraz düşündükten sonra Sandalcı Sohbet:

— Ben sana bir şey söyleyeyim mi?

— Söyle!

— Biz öyle rakıyı bir meyhanede, yemeği bir lokantada, eğlenceyi bir tiyatroda yapacağımıza, şuradan seninle kalksak "..." Oteli'ne gitsek de ta yarın sabaha kadar eğlencemizi orada bitirsek fena mı olur?

— Sen bilirsin. Bu gece ben sana tâbiyim dedim ya!

— Orada içki de var, yemek de var, her türlü eğlence de var! Hem pahaca da o kadar şikâyet olunacak derecede değildir.

— Sen para yönüne karışma. Ne kadar giderse gitsin.

— Evet! Zaten ben orasını onun için istiyorum ya işte! Gündeliği bir mecidiyeyi[1] güç dolduran benim gibi bir sandalcı için o yerler gidilir görülür şeyler değildir. Bir kerecik, sizden iyi olmasın, bir beyefendiyle gitmiştik. Şimdi o bey artık Galatalara tenezzül etmeyip Beyoğlularına devam etmeye başlamıştır. Belki siz de buralardan usanırsanız Beyoğlu'na devam edersiniz. Lakin bizim Galata için ondan daha kibar bir yer bulunmaz.

— Galata'dan usanmak, Beyoğlu'na devam etmek, şimdi bilinecek, hükmedilecek şeyler değildir. Eğer oralara devam etmeye kadar varırsak ihtimal ki yine beraber olur. Biz şimdiki halde bu gecelik eğlencemize bakalım!

Bundan evvel *Henüz 17 Yaşında* başlığıyla kaleme almış olduğumuz romanda Beyoğlu'nun eğlence yerlerine dair okuyucularımıza epeyce ayrıntılı malumat vermiştik. Bu defa Galata'nın eğlence yerleri hakkında o ölçüde bilgi vermeyeceğiz. Zaten evvelce de dediğimiz gibi, hikâyemizin Galata'yla ilişkisi bir dereceye kadar pek az bir şeydir, bununla beraber Beyoğlu hakkında evvelki hikâyemizdeki açıklamaları Galata'ya da uygulamak için şu noktayı gözden kaçırmamak yeterli olur: Biz *Henüz 17 Yaşında* romanında Beyoğlu'nun en saygın eğlencelerini tasvir etmiş olduğumuz halde, o tarafın en ucuz eğlence yerleri ne kadar pis ve tehlikeli olursa olsun, işte o pis ve tehlikeli yerlerin bile Galata'ya nispetle en muteber yerlerden olacağı aşikârdır.

---

1 Osmanlı Padişahı Abdülmecid'in tahta çıkışının altıncı yılı sebebiyle 1844 yılında onun adına basılan altın ve gümüş paraların genel adıdır.

En rezil bir aşüfte Beyoğlu'nda artık beş para edemeyecek kadar bayağılaştıktan sonra Galata'ya indiğinde henüz yeni türeme olma mertebesinde itibarlı sayılır.

Beyoğlu'nda muteberce yerlerde pazarlık için liralar birim olup, en ucuz yerlerinde mecidiyeden bahsedilir.[1] Galata'daysa mecidiye denildiği zaman beşibiryerde liradan bahsedilmiş kadar hüküm sürüp çeyrek[2] ve kuruş bile birim olarak kullanılır.

Ne hacet? Geçenlerde Galata'da çıkan bir yangından sonra arsası kazılırken beş altı insan kemiği ortaya çıkmış ve bunların yangında ölmedikleri, ondan evvel işleri bitirilerek mağazaların içine gömüldükleri anlaşılmıştı. Bu gibi tehlikeler Beyoğlu'nda yüzde bir muhtemel ise Galata'da yüzde doksan dokuz muhtemeldir.

Acaba bizim genç Acem dilberinin Sandalcı Sohbet ile refakat etmesi, bu tehlikeleri bildiği için, Sohbet'in şöhreti sayesinde kendi emniyetini de muhafaza etmek için midir?

Pek iyi bilemezsek de pek kuvvetli olarak zannederiz ki bunun için olmamalıdır. Zira Acem Ali'nin kendisinin de dediği üzere, bu tür tehlikelere karşı hiçbir yardımcının himayesine muhtaç olmadığı gibi, canı isterse Beyoğlu'nun en itibarlı yerlerinde eğlenebilecek kadar zengin de görünmektedir.

Her şekilde yine daha şimdiden hikâyenin her gizemini keşfetmeye zihnimizi yormayalım da Acem Ali'yle Sandalcı Sohbet'i kendi gidişlerine bırakarak hal ve hareketlerinin sonucunun nereye varacağını görelim:

Bunlar evvelce karar verdikleri şekilde "..." Oteli'ne vardılar. Fakat otelin herkese açık, gazino olarak kullanılan yerine oturmayıp, kendilerine mahsus bir oda açtırdılar.

Zaten Sandalcı Sohbet her yerde meşhur olduğu gibi namı bu otelde de bilindiğinden ilk defa geldiği zamandan

---

1 Lira, 1844-1922 yılları arasında kullanılmış Osmanlı ana para birimiydi. Mecidiye, kuruş ise liranın alt birimidir.

2 Yirmi kuruşluk gümüş mecidiyenin dörtte biri değerindeki para, beş kuruş.

beri orada hizmetçilik eden bir uşak, Sandalcı Sohbet'in oraya geldiğini herkese haber verince otel içindeki sadece kadın erkek hizmetçiler değil, hatta müşteriler arasında bile henüz Sohbet'in yüzünü görmemiş olanlar, "Böyle Galata'yı sindirmiş olan Sohbet acaba nasıl bir adammış, görelim!" diye kapının önünden gelip geçince ve birçoğu da birer vesileyle odaya girince otelin içi altüst olmuştu.

Böyle bir yerde Sohbet'in yanında güzel bir delikanlı bulunmasına ilk anda herkesin ne mana vereceğini izaha lüzum var mıdır?

Fakat bu şüphe çok vakit devam etmedi. Zira içkileri, yemekleri emrederken bu delikanlının kese sahibi olduğu anlaşılacak tavırlarda bulunması, ikinci derecede olarak kendisinin bir mirasyedi ve Sohbet'in de onun yanında dalkavuk olduğu hükmünü verdirir; bir de delikanlının isminin Acem Ali Bey olduğu anlaşılınca zaten Ali Bey'in de ismi Galata'da, şurada burada yavaş yavaş tanınmaya başladığından bu ikinci hüküm de bertaraf olarak herkeste en doğru düşünce oluştu.

Kendilerini birbirine beğendirmeye gayret eden iki yeni dostun, her şeyde olduğu gibi içki hususunda da tam bir yoldaşlıktan geri durmayacakları tecrübeyle sabittir. Hatta içmek âdetleri olmasa bile güzel dostluklarına halel vermemek için ikisi de Bekri Mustafa[1] kesilirler. Bu hal, Acem Ali Bey ile Çerkes Sohbet arasında da görülüp kadehler boşaldıkça derhal doldurulur ve sanki kadehler, dolu durmaları ayıpmış gibi, hemen boşaltılır ve yine doldurulurdu.

Bundan dolayı gelişlerinden yarım saat sonra bunlar çakırkeyif derecesini geçerek adeta gökkandilleşmeye[2] başladılar. Hatta o zamana kadar muhabbetleri pek hususi iken ondan sonra odalarına gelen birkaç aşüfteyi de güler yüzle karşılayarak cemiyetlerini büyüttüler.

Acem Ali Bey, bir aralık kendisini yokladığında sarhoşluğunun derecesinden ürkerek ihtiyata lüzum gördüyse de

---

1 17. yüzyılda yaşadığı tahmin edilen, içki düşkünlüğü ve halk arasında içki yasağına duyulan tepkiyi dile getiren fıkralarıyla ün yapmış ayyaş.

2 (Körkandil) Aşırı derecede, zil zurna sarhoş.

böyle bir mağlubiyeti de kahramanlık şanına yediremediğinden Sohbet'e dedi ki:

— Bugün ağzıma lokma koymadım desem yalan olmaz. Karnım bir aç ki! Bütün bütün aç karnına içtiğimiz için rakı da iyi sardı. Ama ne parlak neşeliyim!

— İsterseniz artık yemek yiyelim.

— Fena olmaz. Çünkü benim bir âdetim vardır ki fazlaca sarhoş olursam yemek de yemem. O halde yarın sabaha kadar açlıktan adeta gebermek kesindir.

— Yiyelim, yiyelim! Ben de içkinin bundan fazlasını sevmem.

— Yemekten sonra şarapla keyifleri tazelemek de mümkündür.

— Öyle ya!

Yemek lakırdısı ortaya çıkınca misafir olarak içki içmekte bulunan bir iki aşüfte kalkıp gitmeye davrandılar. Acem Ali Bey, Sohbet'in ne diyeceğini görmek için bunların dağılmasına hiçbir şey demedi. Sohbet de ses çıkarmayınca Ali Bey, kızlara dedi ki:

— Ismarladığımız yemek hepimize yeter. Oturunuz, güle oynaya beraber yiyelim de sonra gidersiniz.

Hemen hiçbir vakit karınları güzelce doymayan aşüfteler, Acem Ali Bey'in bu cömertliğinden memnun kaldılar. Hatta eksiksiz bir hazırlık için kendileri hizmete kalkıştılar.

Bunlar hizmetteyken bir aralık Acem Ali Bey ile sandalcı yalnız kalınca Ali demişti ki:

— Nasıl arkadaş! Bu kızlardan hangisini beğendin?

— Ben mi?

— Ya kim olacak? Artık bu geceyi bekâr geçirmek olmaz ya?

— Eğer benim için düşünüyorsan hiç düşünme! Kendin içinse hiç ummam ki senin gibi bir bey, böyle pis karılara tenezzül etsin.

— Acayip! Rakılarını içmek ve yemeklerini yemek için pis değiller de koynumuza alıp sarılıp yatmak için mi pistirler?

— Evet!

— Nasıl evet! İşte buna hayret ettim. Karılardan hoşlanmaz mısın yoksa? Tabiatın başkaysa ona diyeceğim yoktur.

Bu son fıkra Sohbet'in çehresinde öyle bir utancın verdiği iç sıkıntısı meydana getirmişti ki Acem Ali'nin zannettiği tabiatta olmadığını ispat için bundan daha parlak delil olamazdı.

Daha sonra Sohbet dedi ki:

— Kadınlardan hoşlanmam demek, ben insan değilim demektir. Fakat sen bunlara "kadın" diyebilir misin?

— İyi ama buralarda bulunabilen kadınlar da bunlardan âlâ olamaz. Ama istersen haydi Beyoğlu'na gidelim. Bu gece nasıl istersen seni öyle eğlendireceğim.

Sohbet Ağa bu teklife de hiçbir cevap vermedi. Acem Ali Bey sordu:

— Ne sustun ya? İstersen Beyoğlu'na da gideriz dedim. Sen pahasına falana karışma!

— Paha ve para meselesinde bulunmadığımızı bilirim. Teşekkür ederim fakat ben ne Galata karılarını isterim ne de Beyoğlu!

Oteldeki karılar bir yandan sofrayı kurup, pis çatal bıçak ve kaşıklar ve ele alınmaz peşkirler[1] ve yüzüne bakılmaz tabaklar, kadehler falanlarla sofrayı donatmaktaydılar. Bizim iki arkadaş yine konuşmalarına devam ediyordu.

Acem Ali Bey:

— Öyleyse mutlaka sevdiğin bir karı olmalıdır.

— Neden sevdiğim bir karı olsun?

— Böyle hiçbir karıyı beğenmek istememek ancak insanın sevdiği bir karısı olmasından ileri gelir. Yok eğer bu suallerim can sıkıyorsa sormayayım. Arkadaşımı sıkmak istemem.

— Hayır! Neden canım sıkılsın? Doğrusunu istersen ne sevdiğim bir karı vardır ne de yoktur.

— Demek oluyor ki her halükârda bir kadın vardır ama...

---

1 Yemek yerken dizlerin üstüne örtülen, el kurulanan, pamuk veya keten örtü, bez peçete.

— Evet! Çamaşırlarımı yıkayan bir karı vardır.

— ... Ama sevilecek bir şey olmadığından sevmezsin. Değil mi?

— Ezcümle kırk beş yaşında bir karıdır.

— Öyleyse bir gececik genç ve güzel, parlak bir kızla vakit geçirsen olmaz mı?

— Senin canın istiyorsa istediğin gibi eğlenebilirsin. Hatta benim de refakat etmemi istersen beraber bulunurum. Lakin bana karı falan teklif etme!

— Vallahi Sohbet! Ne kafada bir adam olduğunu anlayamam.

— Hey beyim hey! Bugün bir Sandalcı Sohbet isem de ben de bir vakit bir Sohbet Bey'dim. Dünya gördüm beyim, çekmediğim bela kalmadıysa da gözlerim evvelden görmüş oldukları şeyleri bir türlü unutamazlar. Ben öyle beş on kuruş için koynuma girecek olan karı, dünya güzeli olsa yine kabul etmem.

Acem Ali bir kahkaha kopardı:

— Demek oluyor ki o dünya güzeli kadının sana âşık olmasını, seni sevmesini istiyorsun ha? Fakat bir kere şu aynaya baksana. Hiç Sandalcı Sohbet öyle dünya güzeli hanımların sevebilecekleri bir herif midir?

— Ben sevsinler demiyorum. Sevilmeyeceğimi ben de biliyorum. Fakat şu halde bir Sandalcı Çerkes Sohbet'im diye, varıp da kendi karılıklarını kendileri dahi bilmeyen birtakım aşüftelerin kucaklarına atılacak değilim ya!

— Öyleyse fakir bir kız bulup evlensene? Senin gibi adamlar, fakirliğine servetine bakmayacak fakat kendisini güzel kabul edecek olan bir kızcağızı canlarına sokarlar.

— Pek doğrudur! Lakin günde ancak bir mecidiye kazanabilmekle o zavallı kızcağızı mesut edemem. Kış mevsiminde onu da kazanmak mümkün olamıyor.

— Ama öyle bir kızda kanaat de bulunur.

— Onda bulunursa bende bulunmaz. Ben karımın biraz da karıya benzemesini isterim.

— Oo! Âlicenapsın da ha?

— Ne yapayım? Âlicenap olan adamlar içinde büyüdüm. Onun içindir ki ben de böyle Sandalcı Sohbet olarak, geberip gidinceye kadar sürünüp kalacağım. Kabahat bende değil ama... Neyse! Cenabıhakk'ın takdiri böyleymiş.

Bu sözü söylediği zaman biçare Sohbet'in hali tavrı son derece dikkat çekici bir görüntü meydana getirmişti. Acem Ali dikkat sahibi bir adammış ki herifin bu tavrına pek büyük dikkat etti. Lakin hiç sesini çıkarmadı. O zamana kadar sofra da kurulmuş olduğundan birkaç karıyla birlikte sofraya oturdular.

Aralarında geçen konuşma Sohbet'te neşe bırakmadığı gibi, Acem Ali de nasılsa bir düşünceye vardığından davet edilen aşüfteler birkaç şaklabanlık göstermekteydilerse de makbule geçmediği gibi, zaten makbule geçebilecek surette de değildi.

Sadece rakıyla tamam olmayan keyifleri şarapla tamamlamak hususunda da Acem Ali ile Sandalcı Sohbet birbirini teşvik edercesine yoldaşlıkta bulunmaya başladılar.

Sofradan kalkıldığı zaman iki arkadaşın ikisi de gerçekten gökkandil sarhoştular. Hatta Acem Ali Bey mutlaka içkinin fazlasına alışmış adamlardan olmamalıdır ki içkinin tesiriyle daha da üzgün görünmekteydi. Bunun üzerine yemekten sonra eğlenceye devam etmenin ihtimali kalmadı. Hemen yataklarda yuvarlanma ihtiyacı baş gösterdiğinden hizmetçilere o yolda emirler verdi.

Bir yandan kahveler içilip, bir taraftan yatağa girilecek zaman beklenirken Acem Ali'yle Sohbet Ağa konuşmalarına kaldıkları yerden devam ettiler. Cereyan eden konuşma hep yukarıdan beri örneğini sunduğumuz şekilde olup, Acem Ali tekrar tekrar Sandalcı Sohbet'e karı teklif ediyor ve Sohbet ise her defasında bir mazeretle reddediyordu. Yalnız bu konuşmaların neticelerinde, Sandalcı Sohbet'in hakikaten şu sefil hale layık bir adam olmadığı ve kadınları tanıma ve kadınlara rağbet gösterme hususunda gerçekten karakter sahibi bir adam olduğu anlaşılıyordu.

Gece henüz saat on ikiye gelmediği halde bunların sarhoşluk mahmurluğuyla gözleri kapanma noktasına gelip nihayet soyundular, yataklarına girdiler. Hem de yatakların ikisi de bir odada olup, buna ise Acem Ali gerek görmüştü. İhtimal ki gençlik ve güzelliğini bazı yerlerde zenginlikten fazla hırs ve açgözlülük bakışlarını üzerine çektiğini göz önünde bulundurarak, Sandalcı Sohbet'in himayesine kendisini bırakmak için böyle ikisinin bir odada yatmasına gerek görmüş olmalıdır.

İki arkadaşın ikisi de yatağa girer girmez horlamaya başladılar. Hatta Sandalcı Sohbet, Acem Ali'den daha evvel uyumuştu.

Lakin bu horultu çok zaman devam etmedi. Sandalcı Sohbet bir aralık yatağından başını kaldırıp etrafı teftiş etti.

Ancak kaldırdığı başı tekrar yastık üzerine koymadı. Etrafı teftişten sonra gözleri, Acem Ali üzerine dikilip orada mıhlandı kaldı.

Acem Ali hâlâ horlamaktaydı.

Çerkes Sohbet hem Ali'yi seyrediyor hem de çehresinde o kadar değişimler gösteriyordu ki dikkatli biri bunu görecek olsa yüreğinden de pek çok şeyin geçmekte olduğunu anlayabilirdi. Zira çehre yüreğin aynasıdır derler.

Sakın Sandalcı Baba, genç Acemoğlu hakkında fikrini değiştirmiş olmasın?

Sohbet Ağa yatağı içinde uzanmış halde Ali'yi seyre kanaat edemeyip kalktı yatağın içine oturdu. Bir de sigara yaktı.

Anlaşılıyor ya! Sandalcı'nın uykusu kaçtı.

Sigarasını içinceye kadar da yatağın içinde oturarak ondan sonra yatağından çıktı. Ta Ali'nin yatağının yanına kadar sokulup gözlerini delikanlının yüzüne dikti. O kadar dikkatle bakıyordu ki bu bakışa bir âşık bakışı denilse pek de hata edilmemiş olurdu.

Acem Ali hâlâ horluyor. Hem de cidden pek derin uykuya varmış. Adeta vücuduna iğne sokulsa duymayacak!

Sandalcı Sohbet, Ali'nin yatağına biraz daha sokuldu. Fakat o kadar çekinerek sokuldu ve çehresi de o kadar

başkalaştı ki adeta o aralık Ali gözlerini açıverecek olsa Sandalcı'nın bir kere hoplayacak olan kalbi bir daha çarpmaya fırsat bulamayarak, biçarenin bir anda helak olacağına dahi hükmedilebilirdi.

Bununla birlikte yine bu anda tavrına haddinden fazla memnuniyetle haddinden fazla cüreti barındıran yeni bir hal ve şekil daha gelerek yatağa bütün bütün sokulmakla beraber Ali'nin yorganını biraz kaldırmaya kadar vardı. Zira Ali yorganına tamamıyla bürünmüş olarak yalnız yüzünü göstermekteydi.

Ne garip ha! Sohbet yorganı kaldırıp da Ali'nin vücuduna bakar bakmaz sanki yorgan altında korkunç bir şey görmüş gibi birdenbire tekrar örterek iki adım da geriye çekildi.

Sohbet'in çehresinde binlerce hayret izi varsa da kalbinde olanları belli edecek bir şey söylemiyor ki!

Şüphesiz on dakika kadar daha ve fakat hareketsiz bir halde durduktan sonra tekrar Ali'nin yatağına sokularak yorganı bir daha açtı. Hem de bu defa evvelkinden fazla çekinme halinde bulunup, bu çekincesinden anlaşılıyordu ki ilk açtığı zaman gördüğü şeyin doğruluk ve hakikatine inanamamış da gerçeği ortaya çıkarmak için bu ikinci keşfe de mecbur olmuştur.

Acaba bu ikinci bakışında biz de Ali'ye Sohbet'le beraber bakmış olsaydık ne görürdük?

Ne göreceğiz? Soyunduğu zaman ceketini, yeleğini, Frenk gömleğini[1] çıkarıp yalnız fanilasıyla yatağa girmiş olan Acem Ali Bey'in göğsündeki fanilanın altına sanki iki turunç koymuşlar gibi bir hal!

Eğer Sandalcı Sohbet biraz daha cesaret edip de Ali'nin göğsüne elini koymuş olsaydı bu küreciklerin turunç kadar katı olmadıklarını görerek basbayağı en güzel kız memelerinden bir çift meme olduğunu anlardı.

Demek oluyor ki Acem Ali Bey denilen ve rıhtım üzerinde on kişiyi çil yavrusu gibi dağıtan kahraman basbayağı pek nazik bir kızmış.

---

1 Ceket altına giyilen, yakalı, kollu erkek gömleği.

Evet ama yalnız "pek nazik" sıfatı biraz fazlalık görülüyor. O demir pençeye pek de "nazik" denilemez.

Eğer Acem Ali Bey şişman bir adam olsaydı, bu memelerin kız memesi olmadığı akla gelebilirdi. Zira bazı şişman adamlarda neredeyse kız memesine yakın memeler görülmekte olup, hele ki sıkıca bir fanila giyildiği zaman bunlar bayağı kız memesi gibi yuvarlaklık bile meydana getirirler.

Ancak Acem Ali Bey bayağı zayıf endamlı bir delikanlıydı, ondan başka Sandalcı Sohbet bu zatın kulaklarına da dikkat etmişti.

Sandalcı Sohbet hakikaten dünya görmüş bir adam olduğunu şu dikkatiyle herkese kabul ettirebilir. Zira Acem Ali Bey'in Rüstemleri[1] bile âciz bırakacak kol kuvveti bir yana, simasında öyle bir şirinlik görmüştü ki bu şirinliğin ne kadar güzel ve mahcup olursa olsun bir delikanlıda bulunabilmesi mümkün olamaz. O güzel ağız sonradan bıyık denilen bir paket kılla gizlenmek için yaratılmamıştı. O minimini ve yumru çene ileride sakal denilen kıllı bir kılıfla hayretli bakışlardan gizlenecekse pek yazık olacaktı.

İşte Sandalcı Sohbet bu dakikalara kadar dikkatli bakışlarla incelediği halde Acem Ali'nin kulaklarına dikkat etmemek mümkün olur mu?

Bu dikkati de yatağından kalkıp da Ali'nin yatağına sokulduğu zaman etmiş ve kulaklarında küpe takmak için birer delik görünce şüphesi artarak nihayet yorganı kaldırmaya kadar varmıştır.

İkinci defa yorganı kaldırıp baktıktan sonra Sandalcı Sohbet artık doğruca yatağına gelip uzandı. Fakat uyumak için değil. Bilakis bir sigara daha yaktı. Yine gözlerini Ali'ye dikerek sigarayı o kadar sık sık çekiyordu ki bu halin de derin bir meraktan doğacağı malumdur.

Kim bilir bu halde Sandalcı Sohbet, Ali'nin bazı hareketlerini mi bekliyordu? Kim bilir Ali'yi uyumuyor da uyanıktır mı zannediyordu?

---

1 Zaloğlu Rüstem olarak bilinen İran'ın milli kahramanı. Heybeti, cesareti, alt edilmez gücüyle sadece İran kültüründe değil, bütün Doğu kültüründe de ünlenmiş kahraman.

Fakat sigaranın birisi bitti, bir dahası yapılıp o da bitti. Yine Ali'de hiçbir hareket olmayıp, kalbine kurşun yemiş Moskof Kazağı[1] gibi yatmaktadır.

Sigaraların birkaçı daha evvelkilerin izinden gidip kül oldu. Ali'de hâlâ bir hareket yok. Nihayet Sandalcı Sohbet de gözleri kapanarak uykuya vardı.

Galata caddesinden geliş gidişin çıkardığı gürültü Sohbet'i uykudan uyandırdığı zaman pencerelerden içeriye giren güneş, odanın içini nura boğmuştu.

Sohbet'in gözleri en evvel Acem Ali'nin yatmış olduğu yatak tarafına dönse de orada Ali'yi göremeyince oda içinde aranmaya başladı.

Ali oda içinde de yoktu. Sohbet hemen kalkıp alelacele elbisesini giydi, tam potinlerini ayağına giyerken kapı açılıp Acem Ali içeriye girdi.

— Uyandın mı arkadaş?

— Şimdi kalktım.

— Bu sarhoşluk üstüne bir işkembe çorbası yarar ya?

— Hayhay!

— Ben hesapları ödedim. Haydi öyleyse işkembeci dükkânına!

Bunlar oradan çıktılar. İşkembeci dükkânında kahvaltılarını ettiler. Fakat Acem Ali Bey hep dün akşamki Acem Ali Bey olduğu gibi, Sandalcı Sohbet de hep dün akşamki Sandalcı Sohbet olup, Ali'nin bir kız olduğunu keşfettiğine dair Sandalcı'da hiçbir tavır, bir alamet yoktu.

İşkembeciden de çıktıktan sonra Acem Ali arkadaşına dedi ki:

— Ee Sohbet! Bu gece güzel eğlenebildin mi?

— Benim gibi bir adam ne kadar güzel eğlenebilirse o kadar!

— Şimdi beni dinle! İstersen her zaman böyle eğlenebilmek ve istersen bir güzel kızla evlenerek rahat bir köşeye

---

1 Moskof Kazağı (Moskov Kazağı): Rus Kazaklarına verilen isim; Rus Kazağı.

çekilmek senin için mümkündür. Fakat benim de sana gördürecek bir hizmetim vardır.

— Ben eğlenmek, yaşamak, ölmek falan gibi hesaplarda değilim. Senin arkadaşın olmak bana yeter. Hizmetin neyse hemen söyle.

— Lakin bu hizmette körü körüne itaat isterim. Eğer zerre kadar itaatsizlik olursa...

— Zerre kadar itaatsizlik olursa o anda beni öldür. Kanım katlim helal olsun.

— Bir de esrarı meydana çıkarmamak...

— Onların hepsi belli şeyler!

— Öyleyse iki gün sonra yani pazartesi akşamı seni yine dün akşam bulduğum meyhanede bulmalıyım.

— Allah ölümden aman verirse muhakkak olarak bulursun.

— Tamam! Şimdi bana izin ver de ayrılalım!

— Uğurlar olsun!

İkinci Bölüm

Ayşe Ebe

"..." semtlerinde Ayşe Ebe diye şöhret bulan bir ebe hanımın başına gelen acayip vakayı işittiniz mi? Henüz unutulmuş olması muhtemel olacak kadar eski vukuattan değilse de bu vaka, herkesin dikkatini çekmiş olduğu zamanlar bile birbirini geçersiz kılmış birçok rivayet konu hakkında, pek çok kimsenin doğru bir yorum getirememesine sebep olduğundan keyfiyeti bu defa size etraflıca hikâye etmeyi gerekli gördük.

Bu Ayşe Ebe her ne kadar loğusalar tarafından öteden beri "Ebe Nine" hitabına mazhar olsa da kendisi nine denilecek kadar ihtiyar olmayıp, bayağı kardeş denilecek kadar genç bir kadındır.

Yalnız genç değil! Hem genç hem de oldukça ve daha doğrusu son derece güzeldir.

Bir akşam bu kadın ev halkıyla güzel güzel oturup yedikten, içtikten ve söz sohbet ettikten sonra yatak odasına çekilir. Ertesi sabah herkes uykudan uyanmasını beklerse de Ebe Hanım uyanmaz. Belki gece uykusu kaçmıştır da biraz geç uyanacaktır diye, bir hayli zaman kendisini rahatsız etmezlerse de öğle vakti olduğu halde yine Ayşe Ebe'den bir eser görünmeyince gelip odasının kapısını vururlar.

Bittabi odadan ses seda alınamaz.

Herkeste merak artar. Kapıyı kırmak gerekirse de içlerinden birisi kapının zembereğini kurcaladığında kapı açılır. Böyle sürmeli olmayan ve kendi kendine açılan kapıyı tekrar kırmaya gerek görülmeyeceği bellidir.

Kapı açılır ama oda içinde kimse yok. "Acaba Ebe Hanım biraz evvel kalktı da dışarıya mı çıktı?" diye öte beri aranırsa da Ebe Hanım hane içinde yoktur.

Al bir merak daha!

"Sakın kara sevdaya falana uğrayıp da kendisini kuyuya muyuya atmasın?" denilir. Araştırmalara daha çok devam edilir. Yine bir eser yok. Hatta hırsız falan gibi bir düşman elinde öldürülmüş olsa mutlaka bir ipucu görülmesi gerekirken öyle bir ipucu da yok.

Meraklar gittikçe artar. "Sabah erkenden bazı konuya komşuya gitmiş olmasın" diye en fazla münasebeti olacak konu komşu dahi aranırsa da hiçbir tarafta iz bulunamaz.

Artık çaresiz zaptiyeye müracaat edilerek birkaç müfettiş ve böcek[1] tayin olunup hanenin içi dışı etraflıca araştırılırsa da hırsız falan girişine dair hiçbir eser bulunamaz.

Bundan sonra bir taraftan zaptiye ve bir taraftan da hane halkı bütün İstanbul içinde "Ayşe Ebe" diye aramaya başlarlar. Sanki yer yarılmış da yere girmiş. Ayşe Ebe hiçbir yerde yok vesselam!

Bir gün, iki gün böyle devam eder. Ebeden haber yok. Üçüncü gün, dördüncü gün de geçer, yine haber yok.

Nihayet beşinci gece hane halkı kâh ağlayarak kâh düşünerek Ayşe Ebe'ye ne hal olduğuna bir mana vermekte şaşırmışlarken sokak kapısı açılıp, ardından kapanarak, "Kızlar! Mumu çıkarınız! Ben geldim!" diye bir ses işitilir.

Bu sesin Ayşe Ebe'nin kendi sesi olduğunu tanıyınca herkes dışarıya fırlar. "Acaba Ayşe Ebe ne halde görülecek?" diye herkes Ebe Hanım'ı bir başka hal ve şekilde göreceğiz zannederken bilakis Ayşe Ebe üstünde bir kat gayet güzel bir elbise olduğu halde bir yandan feracesini, yaşmağını[2] çıkararak kendisini karşılamaya gelenlerin yanına yaklaşır.

---

1 Osmanlı Devleti'nde bir tür gizli polis teşkilatına mensup kimse. Suçluları yakalamada muhbir olarak kullanılan böcekler, genellikle tövbekâr hırsız ve yankesici gibi kimselerden seçilirdi.

2 Eskiden kadınlar dışarı çıkarken ferace giyerlerdi. Gerdan altında kavuştuktan sonra omuzlara doğru açılıp sırttan yere kadar dökülerek inen, pelerine benzer bir üst giyeceği olan ferace, yalnızca gözleri açıkta bırakan yüz örtüsü yaşmakla birlikte kullanılırdı.

Herkes, "Canım! A Ebe Hanım! Ne oldun? Nereye kaybolup gittin?!" diye açıklama istemeye girişir. Ebe Hanım da, "Hiç, ne olacağım! Ebe değil miyim? Gece gündüz denilir mi? Ebe kısmı her zaman hizmete amade ve hazır olmalıdır!" diye hem izahata başlar ve hem de ev halkına yaklaşırsa da sanki arka tarafında kendisini bir tehlike takip ediyormuş gibi sık sık arkasına dönüp bakarak korku ve çekinme belirtileri gösterir.

Velhasıl kadıncağız oda içine can atıp da kendisini ev halkı içinde ve güvende bulunca bir kere "Hay!" diye haykırıp hemen kendinden geçer!

Herkeste ortaya çıkan telaşı uzun uzadıya anlatmaya gerek var mı?

Kadın evinden kaybolduğu gece üstünde bir basma entari varken bu gece gayet mükellef bir canfes[1] elbise bulunması, ev halkının nazarıdikkatini her şeyden önce çekerek, baygın bir halde bulunan Ayşe Ebe için alınacak ilk tedbir, elbisesini çıkarmak olacağından kadınlar bu elbiseyi çıkarmaya başladıkları zaman cebinde bir de çıkın bulmuşlar ve açtıkları zaman içinde yüz lira bulunduğunu görmüşlerdi.

Ne kadar meraka sebep olacak bir hal! Bu alametlere bakarak Ayşe Ebe dost eline mi düşmüş yoksa düşman pençesine mi yakalanmış diye hükmolunur?

Halbuki Ayşe Ebe hâlâ kendisini toplayamıyor. Doktora mı haber göndermeli yoksa zaptiyeye mi?

Doktora, "Bir hasta var!" diye haber gönderilip, zaptiyeye de, "Ayşe Ebe kendi kendisine çıktı geldi" diye malumat verilir.

Hem doktor hem de bir müfettiş gelirler.

Doktor efendi küçük bir tıbbi müdahaleyle Ayşe Ebe'nin aklını başına getirip, müfettiş de düzenlemeye memur ve mecbur olduğu raporunu yazmak için kadıncağızı sorgulamaya çalışırsa da Ayşe Ebe hâlâ son derece çekinceyle

1 Üzerinde desen bulunmayan, ince dokunmuş, parlak, tok, ipekli kumaş.

etrafına bakınarak henüz tamamıyla güvenli bir yerde olduğundan emin olmadığını anlatır.

Bu halde hane halkı ile polis memuru da kadını temin etmeye çalışırlarsa da Ayşe Ebe gereği gibi kendisini topladıktan sonra müfettişe dedi ki:

— Zaptiyeyle görülecek hiçbir iş yoktur efendim. Nafile zahmet buyurmayınız.

Müfettiş — Korkmayınız efendim, söyleyiniz!

Hane halkı — Artık seni korumak için hepimiz gece gündüz uyanık dururuz. Sana ne hal olduysa söyle!

Ayşe Ebe — Bana hiçbir hal olmadı. Gece vakitsiz olarak bir loğusaya çağırdılar, gittim, doğurttum, geldim.

Müfettiş — Gece vakitsiz loğusaya çağırsalar elbette evdekilerin de haberi olurdu. Halbuki onlar büyük bir telaşla zaptiyeye müracaat ettiler.

Ayşe Ebe — Hata etmişler! Boşuna telaş etmişler.

Müfettiş — Öyleyse çağrıldığınız yerin neresi olduğunu söyleyiniz.

Ayşe Ebe — Pek kibar bir yerden çağrılmışım.

Müfettiş — Gerçi üzerinizde ortaya çıkan canfes elbiseyle yüz lira bunu gösterse de gittiğiniz yerin ismini söylemeye bu hal mâni olamaz.

Ayşe Ebe — Gittiğim yerin neresi olduğunu ben de bilmiyorum.

Müfettiş — Canım öyle lakırdı mı olur?

Ayşe Ebe — Öyle möyle, işte bu kadar! Zaptiyece işimiz yok diyorum. Ben canımdan korkarım.

Hane Halkı — Canından niçin korkuyorsun?

Ayşe Ebe — Aman üstüme varmayınız! Bir şey yok diyorum. Sağ ve salim evime geldim ya işte!

Gerek müfettiş gerek ev halkı ebeyi daha fazla söyletmek için epeyce uğraştılarsa da Ebe Hanım'ın bundan başka izahat vermesi gerçekten imkânsızdı.

Nihayet ev halkı birbirinin yüzlerine bakarak hayretlerini bildirdi. Müfettiş de yerine gittiği zaman, ertesi sabah üstlerine takdim etmek için şöyle bir rapor kaleme aldı:

Zatıâlinizce bilindiği üzere, içinde bulunulan ayın ...nci Salı gecesi "..." mahallesi sakinlerinden Ayşe Ebe'nin kendi hanesinden kaybolarak ne tarafa gittiği hakkında hanesince malumat olmadığı gibi, zaptiyece yapılan araştırmalar ve incelemelerden de bir netice elde edilmemişken, bu gece kendi kendisine evine geri döndüğünün hane halkı tarafından haber verilmesi üzerine hemen olay yerine gidildikten sonra Ayşe Ebe baygın bir halde bulunmuş ve çağrılan doktor, bahsi geçen şahsın aklını başına getirmiştir. Kaybolması hakkında malumat almak için her ne kadar sorgulanmasına gayret olunmuşsa da, "Zaptiyece işim yoktur"dan başka ağzından söz alabilmek mümkün olmayıp fakat kendi hanesinden kaybolduğu zaman üzerinde bir basma elbise varken gayet mükellef bir kat canfes elbise ve cebinde de yüz lira nakitle geri dönmesi ve kendisinin genç ve güzel yüzlü olmasından işbu şüphenin sebebinin başka türlü hallere yüklenebileceği göz önüne alınmış ve bununla beraber yaralama ve hırsızlık gibi suçlardan bir şey olmadığı da bütün gidişattan anlaşılarak bu halde zabıtaca yapılabilecek bir şey görülemediğinden yalnız malumat olarak durumun arz ve beyanına girişildi.

Ayşe Ebe hakkında müfettiş efendinin raporunda beyan edilen şüpheden dolayı müfettişi ayıplar mısınız?

Halbuki bu zan ev halkında da oluşmuş ve eğer Ayşe Ebe evli bir kadın olsaydı kocasının şüphelerinin bayağı bir ayrılığa kadar varacağı aşikârdı.

Öyle ya! Nihayet otuz yaşını geçmemiş bir hanım tasavvur ediniz ki endamının hoşluğu ve simasının sevimliliği de tam yerinde olsun; bir gece evinden kaybolarak beş gün sonra da mükellef giyinmiş halde, cebinde yüz lira bulunarak geri dönsün!

Kendisi bayılmamış ve bahsedilen para hane halkının araştırmasıyla meydana çıkmamış olsaydı acaba Ayşe Ebe bu parayı meydana çıkarabilir miydi?

Hem ne kadar kibar bir yere giderse gitsin, bir loğusayı doğurtmak için yüz lira bahşiş verilmesi nerede görülmüş şeydir?

Diyelim ki yüz lira bahşiş de verilmiş olsun... Ya nereye gittiğini niçin söylemiyor? Ya geldiği zamanki o korku ve çekince neden ileri geliyor?

İşte bunların tamamı herkesin şüphesini Ayşe Ebe'nin aleyhine toplayıp birleştirecek durumlardan olduğundan o zamanlar herkes aklına geleni söylemişti.

Bu meselede işin gerçeği ta sonra ve neredeyse pek yakın bir zamanda meydana çıkmıştır. Aradan zamanın geçmesiyle, artık Ayşe Ebe'nin hiçbir şeyden çekincesi kalmaması üzerine, kendisi tarafından yine hane halkına hikâye edilmek şeklinde meydana çıkmıştır.

Ayşe Ebe demiştir ki:

"O gece odama varıp da yatağıma girdikten sonra odamın kapısı tekrar açıldı. Zira kapıyı sürmelemeyi akıl bile etmemiştim.

Kapıdan içeriye üç herif girdi. Birisi gayet genç ve konuşma şekline bakarak ya Arap ya Acem olduğu anlaşılan bir adamdı, diğeri orta yaşlı ve üçüncüsü ise kıranta bir herifti ki bu üçüncü herif bir Rum gibi telaffuz ediyordu.

Ben bunları görünce korkumdan dilim tutulmak derecesine geldim. Genç herif dedi ki:

— Korkma Hanım! Biz hırsız değiliz. Sana hiç kastımız da yoktur. Fakat ses çıkaracak olursan işte o zaman kendini yok bil! Bize tamamıyla itaat ettiğin halde ise sana hiçbir zarar dokunmadıktan başka pek çok iyiliğimiz de dokunacaktır.

Herif bu lafları o kadar kesin söyledi ve üçünün de ellerindeki kamalar da bu sözleri o kadar teyit etti ki eğer, "Yangın var!" diye haykırmak gerekseydi yalnız "Ya..." demeye vakit kalmaksızın üç kamanın darbeleri altında can vermek benim için muhakkaktı.

Kendi kendime derhal düşündüm taşındım. Gördüm ki bu herifler evvela hırsız değildirler. Zira hırsız olsalar bu kadar külfete gerek görmeksizin soyar soğana çevirir, defolup giderler. İkincisi bunlar benim canıma kast için de gelmemişlerdir. Zira ben hiçbir kimsenin böyle bir düşmanlığını kazanacak hallerde bulunmadığım gibi, diyelim

ki canıma kasıtları olsa böyle sözü uzatmaya ne gerek? Kamaları göğsüme soktukları gibi giderler. Ölümden başka her ne kasıtları olsa kazaya rıza diye katlanmak lazım. Zira kendimi kurtarmak için her ne harekette bulunsam daha ilk sesimi çıkarırken ölmek muhakkaktır. Bundan dolayı heriflere dedim ki:

— Bana suikastınız olmadıktan sonra her ne emrederseniz korkmadan ve çekinmeden yerine getirmeye hazırım.

Genç herif dedi ki:

— Fakat bu sözü yalnız burada söylemeyeceksin! Gideceğin yerlerde her ne görürsen yine sır saklamaya böyle gayret edeceksin. Şayet kurtulmak için bir fırsat görür de küçük bir hareket edecek olursan muhakkak bil ki seni derhal öldürmek bizim ilk işimiz olacaktır.

İşin saklı kalacak olması beni daha fazla korkutmayıp bilakis cesaretime sebep oldu. Zira ölümden başka her ne kaza olsa rıza göstermeyi kararlaştırdıktan sonra bu kazaların bir sır gibi gizli kalması da benim için bir fazla kâr demekti. Bundan dolayı heriflere bunun için de teminat verdim.

O halde beni odamdan çıkardılar. Yanı başımdaki odaya girip sürme pencereyi indirdiler ki bu pencere sokağa baktığından, öyle ipten merdiven falana benzer bir şey göremeyince heriflerin birbirinin omuzlarına binerek, birisi yukarıya çıktıktan sonra diğerini de çekip çıkarmış olduklarını anladım.

Dördümüz birden sokağa çıktık. O zaman Rum şivesince konuştuğunu söylediğim kıranta herife, Acem veyahut Arap gibi konuşuyor dediğim genç herif, "Papazoğlu! Yak bakalım şu feneri" dedi. Papazoğlu da sokağın bir tarafına gizlemiş olduğu üç mumlu büyük bir cam feneri yakıp öne düştü.

Yolda giderken korkuyor muydum yoksa alelade bir konağa ebeliğe mi gidiyordum buralarını ayırt edemem. Ölümden başka her belaya katlanmaya ve yalnız kendi ihtiyatsızlığımla ölüme sebebiyet vermemeye karar verdikten sonra artık korku ve telaşa da lüzum kalmayacağı aşikârdır.

Gide gide "..." iskelesine kadar vardık. Orada bir mavnayla bir de kayık denizin yavaşça çalkantısına uyarak sallanıp duruyordu. Biz evvela mavnaya girdik. Mavnanın baş tarafında kamara gibi bir yer var. Ama ne kadar pis bir yer! Tabut kadar bir yatak var ki eğer bir gece onun içinde yatmak gerekeceğini düşünseniz mideniz bulanıp bağırsaklarınızı kusarsınız. Bu yatağın üzerinde nispeten daha temizce bir bohça vardı. Genç adam bu bohçayı önüme atıp bana dedi ki:

— Ebe Hanım! Kadın elbisesini çıkar da şu erkek elbisesini giy!

Karşı çıkmak mümkün mü? Fakat bu sözden orada kalınmayacağını anladım. Mutlaka başka bir yere gidilecek! Hem de tebdilikıyafet gidilecek. Derhal kıyafeti değiştirmeye başladımsa da yelken bezinden bir gömlekle yine yelken bezinden bir dizliği kolayca giyebilmek benim için mümkün mü? Neyse delikanlının da yardımıyla kendimi bu çuvalların içine sığdırabildim.

Ondan sonra bu kayığa bindik. Orta yaşlı dediğim adama o genç herif dedi ki:

— Sohbet Ağa! Şimdi gayret sana kaldı!

Sohbet Ağa dediği herif, kayıkçı olup küreklere oturdu. Ben evvela kayığa indim. O zaman genç adam bir mendil çıkarıp gözlerimi bağlamaya davrandı. Ben biraz ürküntü göstermişim.

— Ebe Hanım! Dediğin vaadi unutma! Denizdeyiz diye bir taraftan imdat umma! Evvela seni öldürmedikten sonra yakayı ele vermeyeceğiz, dedi.

Halbuki benim ürküntüm gözlerimin bağlanacağından değildi. Zaten her belaya katlanmayı göze aldık ya! Gidilecek yeri bana göstermeyeceklerini düşünmekse bir şey değil. Ben yalnız delikanlının çıkardığı mendil pis bir şeyse daha temizini vermek için dikkat etmiştim. Fakat ne dersiniz? Delikanlının mendili kar gibi beyaz olduğu gibi âlâ milflör[1] esansıyla kokulandırılmıştı!

---

1 (Fr. *millefleurs*) Bin çiçek. Menekşe, leylak, yasemin gibi eskinin oldukça rağbet gören esanslarından.

Gariptir ki bu temizlik, bu koku bende büyük bir güvene sebep oldu. Bu adamlar haydut ve katil takımı şeyler olsa evvela temiz mendilin ve ikincisi bu güzel kokunun kendilerinden çok uzak olması gerekeceğini düşündüm. Bu kokular mutlaka kibarlarda[1] bulunacağından, bu geceki bela her ne olursa olsun kibarlar tarafından tertip edilmiş bir şey olduğuna hiç şüphem kalmayarak, kibarca olduktan sonra kaza ve belanın da dehşet derecesi azalacak gibi bir düşünce beni ziyadesiyle tatmin ve teskin etti.

Kürekler fışlamaya ve kayık da gitmeye başladı. Fakat ne tarafa gidiliyor? Bundan haberim yok. Biraz açıldıktan sonra delikanlı sordu:

— Sigara içer misin Ebe Hanım? Sana bir sigara yakayım mı?

Bu teklif üzerine kalbimin güveni bir kat daha arttı. Sigara teklifi beni hoş tutmak demekti, halbuki hakkımda bir şekilde korkunç kasıtları olan adamlar beni hoş tutmaya da ihtiyaç görmezler. Anlıyorsunuz ya? Ben gençliğime, güzelliğime edilecek bir kastı artık tehlikeli işlerden saymamaktaydım. Tehlike denilen şey insanın bulunduğu mevkie göredir, düşman keskin kılıcını adamın ellerine savurduğu zaman insan ellerini esirgese de yüzüne savurduğu vakit evvelce esirgediği elleriyle şimdi siper almaya ve ellerini kılıca doğru tutmaya başlar.

Delikanlı bir sigara yapıp yakarak elime verdi. İlk nefesi çektiğimde tütünün fevkalade olduğunu anladım. Bu da ispat etti ki bunlar göründükleri gibi adi adamlar değildirler.

Deniz seyahati uzadıkça uzadı. Hemen hemen bir saat ve belki daha fazla uzadı gitti. İhtimal ki bana o kadar uzun geldi. Zira her ne kadar gönlüme güven gelmişse de bu işin sonunun nereye varacağı hakkındaki endişe, benim nazarımda dakikaları yıl kadar uzatmaktaydı.

Nihayet bir yere yanaştık. Yanaştığımız yerin neresi olduğunu görmek mümkün değilse de kayıktan çıkmak

---

1 Yüksek tabakaya mensup, soylu ve seçkin sınıftan kişiler.

için ellerimle tuttuğum iskelenin iskele değil, bir yalı rıhtımı olduğunu anlayabildim. Ama bu yalı Rumeli yakasında mı Anadolu yakasında mı onu fark edemedim.

Rıhtım üzerine çıktığımız zaman delikanlı gayet yavaş bir sesle bana dedi ki:

— Bundan sonra ses dahi çıkmayacak, yürürken ayaklarını gayet yavaş basacaksın. Zerre kadar karşı gelirsen...

Yirmi otuz adım kadar yol yürüdük. Bir yerde durduk. Onlar bazı işler yaptılar ki her ne kadar gözlerim kapalı olsa da onlar da gayet yavaş hareket ediyorlardıysa da bir bahçenin parmaklık kapısını açmakta olduklarını, bu işlere has olan pek az şamatadan anlayabildim.

Delikanlının elimden çekmesi üzerine bu kapıdan da girdik. Bahçe içinde kırk elli adım kadar, büyük bir korku ve dikkatle yürüdük. Nihayet bir binanın yanında durduk. Herifler birçok hareket ediyorlardıysa da ne yaptıklarını bir türlü anlayamadım. Şüphesiz yarım saat kadar uğraştıktan sonra delikanlı benim bir ayağımı ipten yapılmış bir merdivene bastırdı. Ve diğer ayağımla yavaş yavaş yoklayarak yukarıya kadar çıkmamı tembih etti.

Aman ya Rab! Ne belaya çattık! Ömrümde ayak atmadığım böyle tehlikeli merdivenden ben nasıl çıkabilirim? Ya ayağımı fena yerleştirerek paldır küldür aşağıya kadar yuvarlanırsam? Fakat çare yok. Bir kere tutulmuş bulunduk. Son dereceye kadar gayret lazım. Kısacası her basamakta bir ölüm atlatarak nihayet yukarıya kadar vardık. Bari gözlerimi açsalar da tutunacağım, basacağım yerleri görsem! Hayır!

Yukarıya vardığımızda ellerimle yokladığım zaman geniş bir pencerenin çerçevesi olduğunu anlayarak ellerimle sarıldığım gibi içeride bulunan bir adam da bana yardım ederek pencereden içeriye girdim. Ayaklarımın gayet kaba bir halıya bastığını hissettim.

Diğer herifler de oraya toplandıktan sonra delikanlı Acem bize hiç ses çıkarmamayı tembih ederek kendisi yanımızdan ayrıldı. Birkaç adım öteye gittikten sonra bir kapıyı

yavaşça vurarak, "Dürdane Hanım! Dürdane Hanım!" diye bir ses verdi. Verdiği sese cevap alamayınca bir daha seslendi. Derken içeriden, "Kimdir o? Ne istersin? Küçük hanımefendi uyuyor!" diye bir ses geldi.

Bunun üzerine bizim delikanlı:

"Gülbeyaz Kalfa![1] Biraz kapıyı açsana!" deyince Gülbeyaz Kalfa bu sesi pek de tanıyamamış gibi kapıya gelerek:

"Ne istersin? Sen kimsin?" dedi.

Delikanlı:

"Dürdane Hanım'ın ayı günü tamam olduğu için nasıl bir ebe bulacağız diye merak etmiyor muydunuz? İşte ben size gayet usta bir ebe getirdim. Hem de kimsenin haberi olmaksızın, ebenin kendisi dahi bilmeksizin getirdim."

Delikanlının bu sözüne cevaben içeriden hayret manası bildiren bir "Ay!" sedası işitildi. Dikkat edilmeli ki bu söz içerisini ne kadar telaşlandırıyorsa beni de o kadar rahat ettirmekteydi. Zira buraya getiriliş nedenim gizlice bir loğusayı doğurtmaktan başka bir iş olmadığını ve bu işte bence hiçbir tehlike bulunmadığını artık katiyen anlamıştım.

Oda içinde iki kadının telaşlı telaşlı konuşmalarından meydana gelen bir şamata epeyce bir zaman devam etti. Gülbeyaz Kalfa kapıya gelip:

"Siz kim oluyorsunuz? Kendinizi bildiriniz de kapıyı açalım" demesiyle bizim delikanlı dedi ki: "Kendimizi başka türlü bildiremeyiz. Dürdane Hanım için bir ebe lazım olduğunu bilen biri, elbette sizin için yabancı sayılmaz. Korkmayın efendim! Sırrınızı hiç kimse duymaksızın Dürdane Hanım'ı kurtarmak istiyorsanız kapıyı açın!"

Fakat kapı yine açılmadı. İçerideki telaşlı sözler biraz daha devam ettikten sonra yine Gülbeyaz Kalfa dedi ki:

"Anladık! Siz Mergup Bey tarafından geliyorsunuz öyle mi?"

Bizim delikanlı bu soruya cevaben dedi ki:

---

1 Kalfa: Eskiden evlerde kıdemli ve yaşlı hizmetkârlar için kullanılan unvan.

"Bir hafta önce Dürdane Hanım'la yine bu odada ikiniz konuştuğunuz zaman nasıl olup da bir ebe bulabileceğinizi ve sonra çocuğu nerede saklayacağınızı bir türlü kararlaştıramayarak nihayet ikinizin karşı karşıya ağlamaya başladığınızı görüp işiterek size merhamet eden bir dostunuzum! Artık şüpheniz kalmadı ya? Kapıyı açın efendim!"

Konak içinde hiç kimsenin duymamış olacağı aşikâr bulunan bu gizli konuşmayı, bu gizli ağlayışı bilen birinin düşman değil, gerçekten bir dost olacağı besbelli içerice de anlaşılmış olmalı ki oda kapısının sürmesinin hareket ettiği, yine bu harekete mahsus sesten anlaşıldı. Kapı açılır açılmaz, "Ay! Ay! O ne?" diye birtakım şaşırma ve hayret sedaları işitilip bizim delikanlıysa, "Bu vakit böyle bir yere başka kıyafetle girilmez efendim! Korkmayınız!" diye kadınları temin ederek, "Buraya en usta ebeyi getirdim ama nereye geldiğini ebenin kendisi de bilmez. Evinden çalıp getirdim. Gözleri bağlı olarak getirdim. Siz de şu perdeleri sımsıkı kapayınız da etrafı görerek kimin yalısında bulunduğunu anlamasın" dedi.

Gülbeyaz Kalfa bu tedbiri beğenip perdeleri kapatmaya, sıkıştırmaya başladı. Gözlerim hâlâ bağlı olduğu halde yine bu hareketleri çıkan sesten anladım. Bundan sonra delikanlı bizi bıraktığı yere gelip arkadaşlarına:

"Sohbet Ağa! Papazoğlu! Haydi siz inin. Kayığa binip şöyle biraz alarga durun.[1] Ben geldiğim zaman yanaşır, beni alırsınız" diyerek onları merdivenden aşağıya indirdikten ve merdiveni de çözüp aşağıya attıktan sonra beni elimden tutup odaya getirdi. Benim bulunduğum kıyafet de Dürdane Hanım'la Gülbeyaz Kalfa'yı hayrette bıraktıysa da delikanlı derhal gözlerimi açıp onlar da yüzümü gördükleri zaman emin oldular.

Gözlerimi açtığım zaman kendimi gayet mükellef döşenmiş bir oda içinde buldum. Dürdane Hanım denilen kişiyi gördüm; sanki kanatlarını gökte bırakarak yeryüzüne inmiş

---

1 Alarga durmak: Deniz aracını kıyıdan uzakta bekletmek.

bir melekti. Karnı burnunda gebe... Bu gebelik gizli tutulduğu halde bu kocaman karnın nasıl saklanabildiğine hayret ettim. Gülbeyaz Kalfa ise orta yaşlı ve sevimli yüzlü bir kadındı.

Sonraları düşünüp buldum ki eğer bu kadınlar bazı bazı böyle gece vakitleri gizlice adam almayı tecrübe etmemiş kadınlardan olsalardı bizim delikanlı kapıyı vurduğu zaman korkarak yaygarayı koparıp şu işi bozarlardı, fakat kendileri tecrübeli bulundukları için bir bozgunluk olmaksızın içeriye girebilmişiz.

Dürdane Hanım tarafından, "Ben sizi hiç tanımıyorum Beyim. Siz benim bu halde olduğumu nereden haber aldınız?" gibi sorulara, bizim delikanlı beyefendi de, "Benim sizi tanıyışım hem de pek yakından bilişim kâfidir. Benden her şekilde emin olun. Halinize yüreğim pek acıdığı için imdadınıza koştum. Her şeye çare bularak sırrınızı anneniz ve babanız bile haber almaz" tarzında cevaplarla kızcağızı ve dadısı Gülbeyaz Kalfa'yı tamamıyla tatmin ettikten sonra delikanlı bana hitap ederek:

"Artık bu kıyafette Ebe Hanım olamaz ya? O sandalcı kıyafetini çıkarınız da şunları giyin! Onlar buraya kadar gelebilmek içindi!"

Bir tarafından bir bohça alıp yanıma getirdi. Bu bohçanın içinden bir kat canfes elbise çıkararak ben de onları giyip kuşanıp bir güzel Ebe Hanım oldum.

Loğusayı yokladığımda doğuma pek yakın olduğunu anladımsa da kendisi henüz ağrı falan bir şey hissetmiyormuş. Fakat ne kadar olsa böyle gece vakti gizlice odasına adam gelmekten yüreği oynamış olacağından bu halin de doğumu hızlandıracağını anlayarak gerekli hazırlıklara hemen başlanmasına lüzum gösterdim. Bu maharetimi genç beyefendi beğendi. Meğer gerekilen bezleri falanları da tamamen hazırlayıp getirmiş. Zavallı Dürdane Hanım! Bunları da görünce, "Kardeşim! Hızır gibi imdada yetişiyorsun! Hem de her ihtiyacı hazırlamış olarak!" diye boynuna sarıldı!

O gece sabah açılmaya başlayıncaya kadar bekledik. Henüz yolcudan bir eser yok. Delikanlı bana:

"Ebe Hanım! İşte ben artık gidiyorum. Ta akşam geleceğim. Eğer bu işte istenilen şekilde hizmet edersen umduğundan fazla mükâfat görürsün. Lakin nerede bulunduğunu anlamak için perdeleri açmak falan gibi hareketlerde bulunursan kendini yok bil! Seni evinden alıp buraya kadar getiren bir adam için yine yatağında yüreğin üzerine bir kama sokuvermek güç bir şey değildir" demesiyle ben, "Emin ol Beyim! İnşallah muvaffak olurum da kahrınıza değil, lütfunuza erişirim" dedim.

Sonra delikanlı, Dürdane Hanım'a dedi ki: "Ben gidiyorum efendim! Fakat bugün akşama kadar bir balıkçı kayığı yalının önünde balık tutmakla meşgul olacaktır. Her ne zaman için yardım gerekirse o kayığa emredersiniz. Hem de çocuk şayet gündüz doğarsa Ebe Hanım sarıp sarmaladıktan sonra kayığa teslim edersiniz. Hiç merak etmeyiniz. Sütannesi dahi hazırlanmıştır."

Bu söz üzerine Dürdane Hanım'ın gözlerinden yaş boşanıp, "Ah! Bense yavrucağımı öldürmeye mecbur olacağız diye düşünmekteydim. Demek oluyor ki o günahsız yavrucak yaşayacak da ha!" diye tekrar delikanlının boynuna sarılıp genç bey de, "Evet! Cenabıhak ne kadar ömür vermişse yaşayacaktır," dedi. Ve bana dönerek tavrıyla tembihlerini bir daha tekrar ettikten sonra Gülbeyaz Kalfa'yı elinden tutarak aldı dışarıya götürdü.

Gülbeyaz Kalfa odaya yalnız dönerek delikanlının gittiğini haber verdi. Hatta şayet çocuk gündüz doğacak olursa yalı halkına işi sezdirmeksizin balıkçı kayığına çocuğu nasıl teslim etmek gerekeceğine dair birtakım talimatlar verdiğini de haber verdi. Fakat bu kadar uzun uzadıya talimata gerek yoktu. Gülbeyaz Kalfa'nın böyle gizli teşebbüslerde maharetli bir kadın olduğu çehresinden bile anlaşılmaktaydı; aylarca Dürdane Hanım'ın o hamam bohçası kadar karnını saklamaya muvaffak olan bu kadının, bir günlük tedbire de gücünün yeteceği aşikârdı.

Delikanlı gittikten sonra gerek Gülbeyaz ve gerek Dürdane beni sorgulamaya başladılar. O delikanlının kim olduğu-

nu öğrenmeye çalıştılar. Halbuki onun kim olduğunu ben de bilmediğimden yalnız beni evimden nasıl alıp, oraya kadar nasıl getirmiş olduğunu anlatmakla yetindim. Onlar da mutlaka bu zatın Mergup Bey tarafından geldiğine ve Mergup Bey'in dostu olduğuna inanmaya devam ettiler. O Mergup Bey'in kim olduğunu ben sorduğumda cevap vermediler.

Biz bu lakırdılardayken Dürdane Hanım, "Aman aman!" diye kıvranmaya başladı. Meğer ilk ağrı kendisini göstermiş. Gülbeyaz Kalfa, "Aman kızım! Daha şimdiden aman deme, dişini sık! Sonra kendi sırrını kendin ifşa etmiş olursun! Ne kadar ağrırsa hiç ses çıkarmamalısın" dedi.

Fakat bu ilk ağrıya daha birçoğu, hem birbirini takip ederek tâbi oldu. Kızı yokladım. Çocuğun hemen yürümek üzere olduğunu anladım. Yalnız iskemlemiz eksikti. Fakat benim iskemlesiz de pek çok çocuk aldığımdan bahisle kızcağızı temin ederek yatağa yatırdım. Bir buçuk iki saat sonra yani tam güneş doğmak üzereyken çocuk da doğdu ki nur topu gibi bir oğlandı. Zaten her şey hazır ve amade demedik mi ya? Gerek çocuğu gerek loğusayı sarıp sarmalama işi bir anda tamam oldu.

Dürdane Hanım:

"Aman Dadıcığım! Erken doğduğu pek hayırlı oldu. Getir bir kerecik evladımın yüzünü göreyim de hemen balıkçı kayığına götür. Zira ağlar haykırırsa sırrımız meydana çıkar!" demesiyle Gülbeyaz gerçekten çocuğu annesinin kucağına verdiyse de ben henüz yeni doğan çocuğun biraz meme alırsa ses denilebilecek kadar sesi çıkmayacağını söyledim.

Bununla beraber çocuğu balıkçı kayığına teslim etme işi de gecikmedi. Gülbeyaz Kalfa yalı önünde gördüğü balıkçı kayığını çağırıp, "Burada beklemekle görevli kayık siz misiniz?" deyip de "Evet!" cevabını alınca çocuğu teslim etmiş.

Ben genç beyefendi tarafından verilen emre tamamıyla itaat ederek hiç olmazsa hangi semtte bulunduğumu anlamak için dahi perdeyi aralayıp da dışarıya bile bakmadım. Dürdane Hanım kendisini bir hasta haline koyarak yatağa

girdi. Hatta dört sularında babası ile anası kızı görmeye geldiler. O zaman beni dolaba sakladılar. Ana baba uzun uzadıya kızın hatırını sorarak doktordan falandan bahsetti, kız ise o gün kendini daha iyice bulduğu için rahattan başka hiçbir şeye ihtiyacı olmadığını anlattı. Anası babası bir saat kadar kızın yanında oturduktan sonra çıkıp gittiler. Dürdane Hanım en mühim geçidi böyle kolaylıkla geçirmiş olduğuna sevinerek, Gülbeyaz Kalfa'nın getirdiği çorbayı da içtikten sonra güzel bir uykuya daldı. Bir aralık Gülbeyaz bana, "Aman dolaba gir, dolaba!" işaretini verince ben hemen dolaba girdim. Valide Hanım yanında bir kadın daha olduğu halde geldilerse de Dürdane Hanım'ı uyandırmaya kıyamadılar. Biçare annesi, kızının uğradığı hastalık hakkındaki endişesini misafir bulunan hanıma uzun uzadıya anlatarak, kızının hekim hoca bile kabul etmemesinden daha da endişelendiğini söyledi. Kısaca bir buçuk iki aydan beri kızının halinin daha fazla fenalaştığından bahsetti. Misafir hanım tesellide kusur etmemekteyse de eğer Dürdane'nin annesi beni dolaptan çıkarıp avuntuyu benden istemiş olsaydı ben kendisini daha iyi teselli edebilirdim. Zira iki üç gün sonra hanım kızının hiçbir hastalığı kalmayarak ayağa kalkacağını temin edebilirdim.

Her neyse, bu hanımlar epeyce bir zaman Dürdane'nin odasında oturdular. Hatta bir aralık Dürdane de gözlerini açarak hal hatır sorduktan sonra misafir hanım tarafından yöneltilen sorulara kısaca cevaplar verdi. Nihayet, "Sizi rahatsız etmeyelim efendim! İnşallah hiçbir şeyiniz kalmaz. Zaten havalar da pek güzel!" gibi teselli edici birkaç sözden sonra misafir hanım ayağa kalkınca annesi de onu uğurladı. Ben kapalı bulunduğum dolapta patlamak derecesine geldiğimden hemen dışarıya fırlamaya davranmıştım. Bereket versin ki acele etmemişim. Zira misafiri uğurladıktan sonra Dürdane'nin annesi tekrar içeriye girerek kızının halini sormaya başladığından eğer dışarı çıksaydım kadınla burun buruna gelecektim. Lakin Dürdane o gece uykusuz kaldığından ve gözlerine uyku girmediğinden ve şimdiyse pek

uykusu olduğundan bahsedip annesini defederek yine beni dışarı çıkarmaya muvaffak oldu.

Yalı içinde çekinilecek yalnız bir büyükhanım vardı. Zira diğer cariyeler[1] ve Dürdane'nin küçük kardeşleri kapıya kadar geldikçe Gülbeyaz Kalfa'nın, "Küçükhanımı rahatsız etmeyiniz!" demesi bunları geriye çevirmek için yeterdi.

Velhasıl o gün akşam oldu. Gece saat on raddelerinde oturduğumuz odanın penceresine bir fiske taşının[2] isabet etmesiyle Gülbeyaz Kalfa yerinden fırlayarak dışarıya çıktı, beş on dakika sonra genç beyle birlikte içeriye girdi.

Genç beyin yüzü o kadar gülmekteydi ki tarife sığmaz. Bir gece evvel kendisinden pek korktuğum için midir nedir, yüzünü korkunç bir şey görmüştüm. Bu gece ise delikanlı bana o kadar latif göründü ki eğer benim için birine gönül vermek mümkün olsaydı mutlaka kendisine gönül verirdim diyebilirim. Hatta Dürdane Hanım'ın bu efendiyi hiç tanımayıp ilk defa dün gece görmüş olduğunu anlamasaydım bu beyin Dürdane Hanım'la arasında âşıkane bir münasebet olduğuna ve doğan çocuğa yabancı bulunmadığına hükmederdim. Bu düşüncelerse hep beyin güler yüzünden ve simasının letafetinden ileri gelmişlerdir.

Dürdane Hanım da kendisini fevkalade memnuniyet ve gönül rahatlığıyla karşıladı. Yatağının içinde kalkıp otururak beyin, "Maşallah efendim, maşallah! Gelmiş geçmiş olsun. İyilik sağlık olsun. Allah uzun ömürlü ve uğurlu etsin!" sözlerine bol bol teşekkürleriyle güzel karşılıkta bulundu.

Genç bey dedi ki:

"Efendim, oğlunuz için zerre kadar üzülmeyiniz, sütannesi pek mükemmeldir. Sütannesinin hizmetine de bir cariye verilmiştir. Elbette burada bakılacağı gibi güzel bakılıyor. Hatta siz de her ne zaman isterseniz kendisini görebile-

---

1 Eskiden savaş ve baskınlarda ele geçirilip özgürlüklerinden yoksun bırakılan, alınıp satılabilen, her konuda efendisinin isteklerine bağlı bulunan kadın köle, halayık.

2 Bir fiskeyle ileri fırlatılmaya elverişli, fındık büyüklüğünde yuvarlak taş.

ceksiniz. Burada, yakın bir yerde yalı tutularak oğlunuz beyefendi oraya taşınacaktır. İsterseniz lalasının[1] kucağında, pencerenizin altına kadar gelir. İsterseniz siz teşrif ederek görürsünüz. Fakat ismini ne koyacaksınız?"

Sözün sonundaki soruya Dürdane Hanım derhal cevap bulamadı. Çocuğun ismi olmak üzere de "Ataullah" ismini genç bey teklif edince Dürdane Hanım, "Tamam, gerçekten de bu çocuk bir Allah vergisidir" diye ismi kabul etti.

Ben bu vaziyeti büyük bir hayretle seyretmekteydim. Pek çok babanın kucağına yeni doğmuş bebeklerin kundağını vermiş ve elbette çehrelerinde pek çok sevinç belirtisi ve mutluluk görmüşsem de şu genç beyefendinin mutluluğu kadar sevinç belirtisini hiçbir babada görmemişimdir. Halbuki kendisi doğan çocuğun babası olmadığı gibi, onun annesiyle de asla dostluk ve eski bir muhabbeti bulunmadığını düşündükçe hayretim bir kat daha artmaktaydı.

Doğum hizmetinde göstermiş olduğum gayretten dolayı Dürdane Hanım tarafından duyulan memnuniyet üzerine genç beyefendi bana da teşekkürlerini sunmaya başlayarak o kadar güzel sözler söyledi ki kendi hakkında belirmeye başlayan içten muhabbetim derhal son mertebeye vardı. Hatta benim kadar genç bir kadına "Ebe Nine" diye hitap etmekten utanacağını bile söyleyerek gençliğime ve güzelliğime dair o kadar zarifçe bir övgüye girişti ki bu şairane zarafeti bana ilanıaşk etmek hevesinde bulunan bir erkekte bile görmeyeceğimi itiraf ederim.

Hele, "Ayşe Hanım sizi buraya kadar getirmek için haylice korkuttuğumdan dolayı pek üzgünüm. Fakat işimizin ne kadar mühim bir iş olduğunu anladınız ya? Öyle dikkatli davranmakta mazur olduğumu elbet kabul edersiniz. Dikkat son ana kadar devam ettikten başka, ondan sonra da sır saklamaya gayret edeceksiniz, sanki garip bir rüya görmüşsünüz vesselam. Fakat görülen rüyaları da tabir

1 Eskiden büyük ailelerde bir çocuğun bakımı, eğitim ve terbiyesiyle meşgul olan kimse.

ettirmek için şuna buna söylemek âdettir, bu rüya ise bir tabirciye dahi söylenmeyecektir. Her neyse, sizi buraya getirdiğim zaman korkuttuğum kadar buradan götürdüğüm zaman korkutmayacağım," dediği vakit az kalmıştı, "Ah, iki gözüm beyim! Beni beraber alıp cehennemlere, Gayya kuyularına[1] kadar götürsen memnuniyetle giderim!" diye boynuna sarılıvereyim.

Gerçek söylerim ki erkek olup da bu kadar latif simalı bir adamı Cenabıhak şimdiye kadar yaratmamış olduğu gibi, bundan sonra da yaratmaz. Bu simadaki letafet olur olmaz kadında bile bulunamaz. Her neyse, gösterdiği teveccühlere ve ettiği teşekkürlere ben de karşılık vermekten geri durmayarak dedim ki:

"Gerçi buraya gelinceye kadar korkmadım desem yalan söylemiş olurum. Ama Dürdane Hanımefendi'ye ve bilhassa henüz kendisiyle tanışıklığınız yokken bile böyle mühim ve tehlikeli bir zamanda imdadına yetişmek gibi gösterdiğiniz yardımı görünce bende korku ve telaş kalmak şöyle dursun, bilakis ben de en sadık dostlarınızdan birisi oldum. Sadece bu dostluğumun kimlere olduğunu ve bundan sonra daha dostlarımın yüzünü görüp göremeyeceğimi bilemediğim için üzülüyorum."

Ne inkâr edeyim? Eğer genç bey bu sözüme karşılık, "Dürdane Hanım'ı bir daha görememeniz bu sırrın saklanması için lazımdır. Fakat beni istediğiniz zaman görebilirsiniz" demiş olsaydı sevincimden belki de çıldırırdım. Ben şimdiye kadar kadın kısmının bir erkeğe yalnız simasının letafetini görmekle âşık olabileceğine hiç ihtimal vermezken bu ihtimalin pek kuvvetli bir ihtimal olduğunu bu gece anlamıştım. Genç bey söylediğim söze tebessüm ederek dedi ki:

"İnsan edeceği dostluğu hiç tanışmaksızın ederse daha safça ve sadıkça bir dostluk etmiş olur. Dürdane Hanım ile benim hakkımda gösterdiğiniz dostluğa çok teşekkür ederiz. Fakat dostlarınızın kim olduklarını anlamayı hiç

---

1 Cehennemde bulunduğuna inanılan derin kuyu.

merak etmezseniz bu meraksızlığınızdan dolayı daha da minnettarınız oluruz."

O gece genç bey, Dürdane Hanım'ın yanında ta sabaha kadar oturdu. Kendisinin kim olduğunu merak eden yalnız ben değildim. Bu merak benden ziyade Dürdane Hanım'da vardı. Kendi hakkında böyle anasından babasından bile ummadığı bir hizmette bulunan zatın kim olduğunu anlamak için zavallı kızcağız ne kadar yalvardı yakardıysa da hiçbir faydası görülmedi.

Nihayet Dürdane Hanım, "Siz mutlaka Mergup Bey tarafından geliyorsunuz. Mutlaka Mergup Bey'in dostusunuz" deyince genç bey cevaben dedi ki: "Mergup Bey tarafından gelmiyorum. Mergup Bey'in hiç de dostu değilim. Geçen gece siz kendi halinizi yana yakıla, ağlaya sızlaya anlattığınız halde bari birkaç tatlı sözle olsun size teselli verecek yerde, o kadar kabalıkla sizi bir kat daha ağlatan zalimin dostu olmak benim için mümkün müdür?"

Dürdane Hanım, "Siz bu sırdan ne şekilde haberdarsınız?" diye bu merakının hallini pek rica ettiyse de beyefendi, "Bu sırdan ne şekilde haberdar olduğumu anlamak ne lazım? Haberdar olmuş bulunmam kâfidir" diye sözün o tarafını kesip, evvelce başladığı söze devam ederek dedi ki:

"Mergup Bey hakkında benden dostluk değil, düşmanlık ümit ederseniz daha doğru olur. Sadece o gaddara layık olduğu cezayı vermek için sizin izin ve rızanız lazımdır. Ben ona değil, size dostluk olarak buraya geldim."

Bu söz Dürdane Hanım'ı epeyce düşündürdü. O Mergup Bey denilen zat her kimse, ondan intikam sevdasında olsaydı mutlaka halinden tavrından anlaşılması gerekirdi. Halbuki bilakis hali tavrı Mergup Bey denilen adam hakkında pek büyük bir muhabbeti olduğunu anlatıyordu. Lakin buna dair delikanlıya hiçbir söz söylemedi. Karşılık olarak söylediği söz şuydu:

"Bu şekilde dostluk gösterişiniz bana olan muhabbetinizden midir? Fakat onu da ümit edemem. Eğer bana muhabbetiniz olsaydı elbette şimdiye kadar gerek kendinizi

ve gerek muhabbetinizi, her ne şekilde olursa olsun bana gösterirdiniz."

Delikanlı kızın bu sözü üzerine tebessüm ederek:

"Bir kadın bir erkeği sevdiği zaman diğer bir erkek o kadına ilanıaşk ederse memnuniyetini kazanabilmek pek uzak olup, bilakis gazabına uğramak muhakkaktır. Zira sevdiği erkeğe karşı kadını alçakçasına bir ihanete davet etmiş demek olur. Bunun için şu anda değil, bundan sonra da sizi sevdiğimden ve sevmediğimden asla bahsetmeyeceğim. Hatta sizi temin ederim ki şu loğusalık hali geçip de tamamen sağlığınıza kavuştuktan sonra bir daha benim yüzümü hiç görmeyeceksiniz."

Genç beyin sözlerinden benim ne kadar memnun olduğumu anlarsınız ya? Sanki gönlüm kırk yıldan beri bu çocuğun sevda duygularıyla dopdoluymuş da Dürdane Hanım'a muhabbetini beyan ve itiraf etse ümitsiz olacakmışım gibi bir şeyler hissettim. Ama insaf edin, kadını onun tanıdığı gibi tanıyan bir erkek sevilmez mi? Farz edelim ki Dürdane Hanım'ı seviyorsa bile sevdiği bir kadını kendi sevdiğine karşı ihanete davet etmemek ve bundan dolayı hain ve alçak kadınlardan biri olarak görmemek için muhabbetini beyan ve itiraftan da çekinmek derecesindeki nezaket ve büyüklük her erkekte görülür mü? Ah, genç bey! Hakikaten yüreğimde büyük bir yer tuttun! Fakat ne fayda!..

O gece sabaha kadar devam eden sözler hep Dürdane Hanım'ın işin aslını öğrenme merakıyla açıklama talebine karşılık genç bey tarafından da gönülden sadakate dair cevaplardan ibaret olup, bu sözlerin benim yüreğimdeki duyguları artırdıkça artırdığı da hesaptan hariç tutulmamalıdır.

Sabah açılmaya başlayarak beyefendi de gitmeye davrandığında, benim birkaç gün daha orada kalarak loğusayı her tehlikeden azade bir hale getirinceye kadar onun yanından ayrılmamamı ve herhalde bu hayret edilecek durumu merak ederek nerede bulunduğumu anlamaya kalkışmamamı tembih ederek çıktı gitti. Artık bu gibi tembihlerinin kuvvetini artırmak için tehditlere falanlara hiç gerek yoktu. Kendi üze-

rine içim titrediği ve artık kendisi gönlümün sevgilisi olmuş bulunduğu halde hiç onun izin ve rızasına muhalif zerre kadar bir hal ve harekette bulunmak benim kârım mıdır?

İkinci gün ilk günden daha kolay geçti. Dürdane Hanım yatağı içinde oturmakla beraber annesi ve babasıyla güzel güzel konuşarak sağlığının halinden onları tamamıyla ümitlendirdiği gibi, o gün diğer cariyeler ve kız kardeşleri de odaya kabul olunarak hiçbir itiraza gerek duyulmadı. Yalnızca bir dolap içinde akşama kadar mahpusluk belasına tutuldum.

Akşam olduğunda genç bey yine saat on raddelerinde geldi. İhtimal ki Dürdane Hanım bu ziyareti beklemiyordu. Fakat ben? Artık şu meselede haline en fazla dikkat edilmesi gereken biri varsa o da ben oldum. Genç beyin gelişini dört gözle bekleyen bendim. Ulaşıp gelmesinden dolayı çıldırasıya sevinen de ben oldum.

Hatta bu geceki halimiz dün gecekinden daha serbestçeydi. Beyefendi bana daha fazla güler yüz gösterip benimle daha tatlı şakalaştığı gibi, ben de kendisine daha fazla yakınlık gösterdim.

Ne dersiniz? Eğer Dürdane Hanım, genç beyin kendisine gösterdiği dostluktan dolayı biraz fazlaca minnettarlık yüzü gösterip de beyefendinin kalbindeki itiraf etmediği muhabbete daha fazla açıklık verecek tavırlarda bulunsaydı bayağı kıskanacaktım. Fakat bu gece ona dair hiçbir bahis geçmedi. Hatta beyefendi sabaha kadar oturmayarak gece yarısından sonra gitmeye davrandı.

Bu halde benim ertesi gün için artık loğusa yanında varlığıma lüzum kalmadığını ve diğer durumlarda yedi günlük hizmeti bizim üç günde yerine getirip bitirmiş olacağımızı söylediğimde, yarın gece de Dürdane Hanım'ın hizmetinde bulunmamın gerektiğini ve öteki gece beni almak için özellikle geleceğini söyleyerek hepimize veda ederek çıktı gitti.

Beyefendi gittikten sonra ben Dürdane Hanım'la söze girişerek şu Mergup Bey denilen zatın kim olduğuna ve kendisiyle ne münasebeti bulunduğuna dair izahat almaya

çalıştımsa da Dürdane Hanım da bu gibi şeylerde izahat vermemek usulünü sanki genç beyden öğrenmiş gibi gayet ketum davranarak hiçbir sır vermedi.

Ertesi sabah Dürdane Hanım hastalığı daha azaltarak neredeyse yatağından çıkıp köşede oturmaya kadar gayret etti. Bereket versin ki bugün ben bir başka odaya kapanmıştım, zira yalnız annesi değil birtakım misafirler de neredeyse akşama kadar Dürdane Hanım'ın odasından çıkmadıkları için eğer dolapta kalsaydım genç bey hakkındaki hislerimden doğan hayaller bile beni eğlendiremeyerek dolabın içinde, "Yangın var!" diye bir nara atacağıma hiç şüphe edilmezdi.

Bu akşam beyefendi gelmedi. Ben, belki gelmeyişine Dürdane'nin canı sıkılmıştır diye, o konuda kızın ağzını aramaya başladımsa da gelmeyişine hiç üzülmediğini görünce hem sevindim hem de üzüldüm. Sevindim, çünkü bu hal beyefendiye benim hissettiklerim gibi bir hissin kendisinde bulunmadığını cidden bana temin etmişti. Fakat şu delikanlı gibi bir erkeğin tatlı sohbetinden hoşlanmamanın bir kadın için nasıl olup da mümkün olabildiğine de fazlasıyla üzüldüm.

O gecemiz pek fena geçti. Fenalık ise evvela benim neşesizliğimden ileri geliyordu. Zira benim için artık sarhoşluk veren bir kuvvet varsa o da genç beyin sohbet kadehinde bulunacağından beyefendinin orada olmaması beni evde kadehi bomboş bir ehlikeyif gibi esnetmekteydi.

Esnemek nihayet uyku getirir derler, bizim de uykumuz gelince yerimize yattık. Dördüncü gün loğusamız neredeyse tamamıyla yataktan kalkmak mertebesinde gayret gösterip hatta bir de yeni elbise giydiğinden Dürdane Hanım neredeyse şen şakrak bir kız olmuş kalmıştı. O gün çocuğunu görmeye pek heveslendiyse de evvelce genç beyle sözü edilip kararı verilmemiş olduğundan bu hevesi gerçekleşemedi. Bense bugün artık gereği gibi sıkılmaya başladım. Her ne kadar Gülbeyaz Kalfa benim içimin sıkıldığını görerek türlü türlü sözlerle gönlümü eğlendirmeye çalıştıysa da sözün doğrusu içimin sıkıntısına asıl sebep, dört gündür burada

mahpus kalışım değil, genç beyi göremediğim ve belki göremeyeceğim içindi.

Nasılsa o gün de akşam oldu. Gece saat dokuzdan sonra beyefendi gelip beraberinde bir de ferace, yaşmak getirmiş olduğundan ben yaşmaklandım. Dürdane Hanım'la veda törenini yaptık. "İnşallah yine görüşürüz Ebe Hanım!" temennisine ben de "İnşallah!" cevabını verdimse de genç bey, "İşte kabul olunmayacak duaya âmin demek bundan ibarettir" diye bizimle söylediğimiz temennilerden dolayı alay etti.

Tam aşağıya indiğimiz zaman beyefendi benim gözlerimi tekrar bağladı. Kendisine o kadar ısınmış olduğumdan artık bu gibi çekincelerde bulunmaya lüzum görmez hülyasındayken yine gözümün bağlanması, doğrusu ya, fazlasıyla canımı sıkmıştı. Yine bu aralıktı ki elini göğsüme doğru sokarak koynuma bir çıkın koydu. Bunun para olduğunu da ağırlığından anladım.

Kayığa bindik. Beyefendi, "Al Sohbet Ağa!" deyince kayıkçımızın yine Sohbet Ağa olduğunu anladım. On dakika kadar gittikten sonra bey bana bir sigara teklif etti. Eğer gözlerimi açarsa sigarayı kabul edeceğimi söyledim. "Zaten çıktığımız yalı gözden kayboldu. Gözünüzü açsanız da bir sakınca yoktur!" diyerek gözlerimi açtı.

Gece mehtap da vardı. Mehtaba karşı beyin simasının letafeti bir kat daha artmış olduğundan yüzüne bakmaya hiç doyamıyordum. Hatta o kadar hasretle bakıyormuşum ki içimdeki hisleri kendisi de anlayarak hem gülümsemeye hem de inadına gözler süzmeye başladı.

Böyle gözden göze sevişmemiz bir hayli zaman devam etti. Ben artık kendime sahip olabilecek bir halde bulunamadığından besbelli bakışlarımdaki taşkınlığı artırmış olmalıyım ki kendisi erkekliğiyle beraber mahcup olarak ve özellikle arkadaşı olan Sohbet'ten çekinerek gözlerini indirmeye mecbur oldu. Ha, bakınız unuttum, Papazoğlu namındaki o kıranta Rum bu gece yoktu.

Genç Bey gözlerini indirdi ama benim ondan gözlerimi çevirmem mümkün olur mu? Tek yüzüme baksın diye, bir

sigara daha istedim. Derhal yapıp elime verdi ve yakmak için kendi sigarasını da uzattı. "Hayır efendim! Yakın da öyle verin!" dedim. "Ya ağzımdan iğrenirseniz?" demesin mi!

Artık bir türlü yüreğimi zapt edemeyerek bir "ah" etmişim! Bunun manasının, "Hiç ben senin ağzından iğrenebilir miyim?" demek olduğunu anlayarak gayet latif bir tebessümle yüzüme baktı ve sigarayı yakıp elime verdi. Bu sigarayı "içtim" demek hatadır, "yedim" demeliyim!

Bu haller bizim foyayı tamamıyla meydana vurdu. Zaten benim halimi gizlememe imkân kaldı mı? Bazı sevda rüsvası olmuş insanlara tesadüf ederdim de biçareleri ayıplardım. Meğer ayıplamakta hakkım yokmuş. Allah bu sevda denilen ateşe bir kulunu yakmasın. İnsanda ne utanç kalıyor ne gurur!

Gele gele bizim "..." iskelesine geldik. Ben oradan beni yalnız salıverecekler korkusuyla, "Evime kadar yalnız nasıl giderim?" dedim.

Halbuki yalnız kalsam evime gidebilirdiysem de yalnız güzel beyden birkaç dakika sonra ayrılayım diye, evime kadar beraber gelmesini gönlüm arzu ediyordu. Bu arzum da gerçekleşti. Hatta genç bey, Sohbet Ağa'yı kayıkta bırakarak, beni tek başına evime getirmeye davrandı ki bu halde dünyalar benim oldu.

Kendi kendime, "Her ne olursa olsun sokakta şuna birkaç söz söylerim. Zaten o da bana pek dikkatli baktı. Adeta âşık bakışlarıyla baktı. İhtimal ki bu görüşmemiz son görüşme olmaz. İhtimal ki bundan sonra da arada bir kere yüzünü gösterir" dedim

İskeleden ayrılır ayrılmaz artık olanca cesareti toplayarak kendisine dedim ki: "Giderken sanki ölüme gidiyorum gibi mustariptim. Şimdi ise ölüme gitmekten fazla ıstırabım var."

Bu sözümü anlamamış gibi davranarak, "Niçin efendim?" deyince, "Çünkü bir daha yüzünüzü görmek nasip olamayacak!" dedim. "Benim yüzümü görebilmeye bu kadar ehemmiyet vermeye sebep ne olabilir?" demesiyle artık dilim kendi kendisine, "Ah zalim, bu sebebi anlamak

istemiyor musun? Seni bir kere gören, bir daha özlemine, hasretine tahammül edebilir mi?" deyiverdi. Genç bey dikkatli dikkatli yüzüme baktı, "Ebe Hanım! Gerçekten pek güzelsiniz" dedi. Ben, "Kendimde size layık güzellik bulamıyorum. Sizin cemalinizi tapmaya layık buluyorum!" dedim. Güldü. Bir hayli sessizlikten sonra, "Dünyada benim için bir kadın sevmek mümkün olsaydı emin olun ki sizi severdim" dedi. Ben de, "Öyleyse sevmekte olduğunuz kadın gerçekten bahtiyardır. Yok eğer Dürdane Hanım'ı seviyorsanız ona da size de acırım!" dedim. Dürdane'den hiç bahsetmedi. Fakat sevmekte olduğu bir kadının var yahut yok olduğunu da söylemedi. Ta bizim kapıya kadar geldik. Orada kamasını çıkarıp bana göstererek, "Şunu sizin göğsünüze sokmanın sizi odanızdan çalmak kadar güç olmadığını bilirsiniz ya?" deyince ben, "Ah, göğsüme saplanan aşkın oku kadar, bu kama sivri ve zehirli olamaz" demek istedimse de genç bey sözümü bitirmeye meydan vermeyerek, "Beni dinleyin! Sırrımız meydana çıkmayacak diyorum. Dürdane Hanım'ın bu sırrını meydana çıkaracak bir kimse olabilirse o da yalnız siz olabilirsiniz. Sonra kendinizi cidden ve hakikaten yok bilin! Bana olan aşkınıza gelince, tekrar ederim ki dünyada bir kadın sevmek mümkün olsaydı sizi severdim! Fakat bakın!" diye elimi eline aldı, göğsüne götürdü. Frenk gömleğinin altında yusyumru ve kaskatı iki kız memesini elime vermesin mi?

Meğer o da benim gibi bir kadınmış! Hayretimden bir kere haykırmışım. O ise kapıyı hızlıca çalarak ok gibi fırladı kaçtı. Ben içeriye girdiğim zaman gerek beyhudeye çıkan aşkımdan gerek hayretimden gerek korkumdan, her nedense kendimi kaybetmişim."

Ayşe Ebe'nin anlattıkları burada son buldu.

Kadıncağızın bu hikâyesini dinleyenler, onca işi gören genç beyefendinin bir kadın olmasına o kadar şaşırdılar ki... Hatta bazıları, "Hiç de kadın değildi. Fakat Ayşe, delikanlıya olan meylini masum göstermek için sonunda delikanlıyı

bir kadın etti!" tarzında bazı latifelere bile koyuldular. Ayşe Ebe ise, "Ben kendisine bir kadın olmak sıfatıyla gönül vermedim. Ne yalan söyleyeyim, dünyada bir erkeğe bu kadar mağlup olacağımı hiç ümit etmezdim. Bu halden yalnız bir ibret dersi aldım ki o da cidden gönül hastalığına müptela olanları ayıplamamaktır" diye karşılık verdi.

Ayşe Ebe'nin hikâye ettiği bu macerayı, hikâyemizin bundan evvelki kısmını okumuş olan okuyucularımız daha başka bir dikkatle dinlemişlerdir. Eğer Ebe Hanım'ın dinleyicileri Galata'da Acem Ali Bey meselesini de bilselerdi Ayşe Ebe'nin macerasının o Acem Ali Bey hikâyesinin ikinci kısmı olduğunu anlarlardıysa da işin evveliyatını bilmediklerinden Ayşe Ebe'nin macerasının başlı başına bir hikâye olduğuna hükmetmekle kaldılar.

Üçüncü Bölüm

Ulviye Hanım

Boğaziçi'nde ...'da oturan Ulviye Hanım'ı işittiğiniz oldu mu? Mısırlı diye şöhret bulmuşsa da araştıranların rivayetlerine göre Mısırlı değildir; ya İranlı ya Hintlidir. Fakat ailesiyle Mısır'a göçerek uzun müddet ikamet ettikten ve orada evlendikten sonra politik sebeplerle bir ara Mısır'dan bazı devlet adamlarının uzaklaşması gerektiğinde babasıyla beraber İstanbul'a gelmiş ve kocası Mısır'da kalarak sonra da vefat ettiğinden Ulviye Hanım dul kalmıştır.

Bundan birkaç sene evvel babasının da vefat etmesiyle yalnız bir ihtiyar annesiyle kendisi küçük bir yalıda kalmış, orta halli yaşamaktaydılar. Yalıları haremde[1] sekiz ve selamlıkta[2] dört odadan ve hane halkı da ana kızdan sonra selamlıkta bir uşak, bir bahçıvan, bir ayvaz[3] ile haremde bir aşçı ve iki yukarı halayığı bir de kethüda kadından ibarettir. Fakat rivayete göre bu aile Karun kadar zengin olup, yalnız servetlerini açığa vurmamak için geçimlerinde şu orta halliliği gerekli görmektedirler.

---

1 Eskiden saray, köşk ve evlerde yabancı erkeklerin giremediği, yalnız kadınlara mahsus bölüm.

2 Eskiden saray, köşk ve evlerin erkeklere ayrılan bölümü; hariciye de denilirdi. Genellikle evlerin ön tarafında yola bakacak biçimde yapılır, kapısı doğrudan anayola açılırdı.

3 Eskiden büyük konaklarda mutfak ve yemek hizmetlerinde çalıştırılan uşak.

Ulviye Hanım ancak yirmi yedi yirmi sekiz yaşlarında taze bir duldur. Kendisi biraz esmerceyse de çehresi o kadar latif ve vücudu o kadar orantılıdır ki biraz dikkatle bakanlar, kendisini en güzel kadınlardan sayarlar.

Ya ne kadar terbiyeli, ne kadar nazik bir kadındır! Hem de terbiye ve nezaketi yalnız yaradılıştan olmayıp birçok yönleri de sonradan elde edilmiştir. Nasılsa babası bu kızın eğitimine pek fazla ehemmiyet verip, Farsça ve Arapçayı pek mükemmel öğrenmekten başka İngilizceyi de gereği gibi ele getirmiştir.

"Âlemin ağzı torba değil ki büzesin!" derler. Ne kadar doğru bir sözdür. Başka sohbet konusu olmayıp, yalnız şuna buna kancayı takarak söze sebep bulanlar, Ulviye Hanım hakkında türlü sözler söyleyip, Çamlıca ve Bağlarbaşı gezmelerini ve gece mehtap sefalarını çok sevdiğinden, bu eğlencelerde ise mutlaka arkası sıra bir de erkek koşturduğundan falandan bahsederlerse de biçare kadıncağızın arabası, kayığı bile yoktur. Dedikleri gibi bir kadın olsa hiç olmazsa evinde bir arabayla bir kayık olsun bulundurmaz mı? Geçiminin dıştan görünüşünden de böyle araba ve kayık bulundurmaya gücünün olduğu anlaşılır.

Gerçi Ulviye Hanım öyle horozdan kaçan takımından da değildir. Hele daha Mısır'dayken tanıştığı ihtiyar bir İngiliz doktor sık sık yalıya gelerek Ulviye Hanım'la uzun uzadıya sohbet eder. Lakin bu İngiliz, Ulviye için bir büyükbaba olmak derecesinde ihtiyar olup, işin seyrine bakınca Ulviye'nin yalnız İngilizceyi unutmamak üzere doktorla sohbetlerine devam ettiği anlaşılır.

Bundan başka Ulviye Hanım'ın edebiyata da pek fazla merakı olup, roman, tiyatro, şiir ve düzyazı alanında ne çıkarsa hepsini alıp büyük bir dikkatle okurdu. İşte bu durum da bazı dedikoducu kimselere laf konusu olup, özellikle Ulviye'nin bazı yazarlarla mektuplaşma ve haberleşmesinin olması da kendi hakkındaki dedikoduları artırsa da söylenen sözlerin neredeyse tamamı haksız olduğundan inanmamalıdır.

En doğrusu istenilirse, Ulviye Hanım bazı kişilerle olan haberleşmesinde pek büyük eğlenceler bulursa da yazıştığı kişilerin tamamı bu kadın hakkında pek beyhude ümitlere düşmüşlerdir. Kendisine her kim ilanıaşk etmişse o adamı adeta ırz düşmanı bir çapkın bilir fakat onun öyle düzme olan âşıkane halleriyle güzelce bir eğlenme fırsatını da kaybetmez. Eğer âşık efendi biraz daha tacizlerini artıracak olursa o zaman Ulviye de dirseğini gösterip herifin hezimetine karşı kahkahalarla güler, yatar.

İşte dedikoducu kimselere şüphe veren haller bunlardır. Bu halleri gitgide Ulviye'yi daha başka bir eğlenceye kadar sevk etmiştir ki o eğlencenin içyüzünden de acayip ve garip bir roman çıkmıştır.

Şöyle ki:

Ulviye Hanım'ın yalısı, ön tarafındaki denizden başka, üç tarafı bahçeyle çevrilmiş olup, bu bahçenin bir tarafında da Halveti Efendi'nin yalısı vardır. Bu Halveti Efendi, gayet zengin kibardan olup, ilk karısından Dürdane Hanım isminde bir kızı dünyaya gelmiş ve o karısı vefat ederek sonradan odalık[1] yaptığı cariyeden de iki kızıyla bir oğlu olmuştur.

Halveti Efendi her ne kadar Dürdane'yi, ilk göz ağrısı olan karısının yadigârı olduğundan, pek severse de üvey annesi ona o kadar ehemmiyet vermez. Fakat Dürdane Hanım üvey annesinin kendi hakkındaki kayıtsızlığından şikâyetçi olmayıp, bilakis müteşekkirdir. Zira kendisi öteden beri Gülbeyaz Kalfa ismindeki dadısını kendine sırdaş sayarak, on yedi on sekiz yaşında bir genç kızın böyle bir sırdaşa ne gibi sırlar verebileceği akla gelirse o sırlar dahilinde gönlünü pek âlâ eğlendirir. Eğer babası kadar üvey annesinin de inceden inceye dostaneliğine mazhar olacak olsa, böyle istediği gibi hareket edemeyeceğinden, işte Dürdane Hanım bundan dolayı üvey annesinin kendi hakkındaki kayıtsızlığından memnundur.

Ulviye Hanım'la Dürdane Hanım her ne kadar yalı komşularıysa da aralarında hemen hiçbir münasebet yok

1 Eskiden bir erkeğin nikâhsız olarak aldığı kadın, cariye.

gibidir. Zaten nasıl münasebet olabilir ki... Birisi yirmi yedi yirmi sekiz yaşlarında taze bir dul, diğeri on yedi on sekiz yaşlarında bakir bir kız olduktan başka, Ulviye gayet serbest mizaçlı, Dürdane ise gayet mahcubiyet içinde terbiye edilmiş bulunduğundan her halleri birbirine zıt ve uyumsuzdur.

Fakat şeytan Ulviye yalnız hikâye kitaplarında okuduğu romanlarla yetinmeyerek, bir de gerçekten olan bir romanın gidişatını seyretmekten lezzet almanın merakına düşer. Bu romanın en büyük öznesi, en mühim kahramanı da Dürdane Hanım olabileceğini tahayyül eder. Kendi kendisine der ki: "On sekiz yaşındaki bir kızın öyle melek gibi bir masumiyet içinde bulunması mümkün olamaz. Elbette Dürdane'nin birtakım sırları ve gizledikleri vardır ve olmalıdır ki bunları keşfederek benim için her şeyden büyük bir eğlence elde edilir."

Bu merakla Ulviye, bahçenin Dürdane Hanım yalısı tarafındaki kısmını her gün incelemeye başlar. Gözlerini Dürdane'nin yalısına dikerek, bu yalı içindeki sırlara hangi yolla ulaşmanın nasip olacağını keşif için gündüzleri akşama kadar göz yorduğu gibi, geceleri de sabaha kadar zihin yormak artık Ulviye'nin günlük uğraşı olur.

Bu dikkatleri esnasında Dürdane Hanım'ın yalısının iç bölümlerini ve herkesin odasını falanını da öğrenir. Hatta bu incelemeleri tamamlamak için birer vesile bularak kendi kethüda kadınını birkaç defa Dürdane Hanım'ın yalısına da göndermiştir. Hele en önemlisi Dürdane Hanım'ın yatak odasının kendi bahçelerinin tarafında deniz üzerindeki oda olduğunu keşfetmek Ulviye'yi fazlasıyla sevindirir.

Merak bu! İnsanı nerelere kadar sürüklemez? Ulviye de zihnindeki şeytanı büyüte büyüte yüreğindeki merakı artıra artıra, bir gece karanlıktan istifade edip bahçeye çıkarak, bahçıvanın kiraz ağaçlarından meyve düşürmek için kullandığı sehpa gibi bir merdiveni omuzlayıp, Dürdane Hanım'ın odasının hizasına, rıhtım üzerine koymayı ve bundan sonra pencerelerin hizasına kadar çıkıp kızı dinlemeyi de gözüne kestirir.

Gerçi bir aralık bu işin tehlikesinin büyüklüğünü düşünerek vazgeçmek gerekirse de merakını yenebilmek mümkün mü?

Şayet kadın kıyafetiyle bu işi yaparsa denizden falandan görenler nazarında tamamen mahvolacağını anlayarak erkek kıyafetine girmeyi kurar. Zira o halde görülecek bile olsa herkes kendisini hırsız zannedeceğinden Ulviye Hanım ismini kesin bir rezaletten kurtarmış olacağını düşünür.

Bu merak, işsiz güçsüz genç kadının kalbinde o kadar büyür ki nihayet bir kat erkek elbisesi satın alır. Odasının içinde ilk tebdilikıyafet ettiği zaman aynaya baktığında adeta kendi kendisini cidden erkekten ayıramadığı gibi, kethüda kadın onu gördüğü zaman birdenbire korkusundan bayılmak derecelerine gelir. Hatta Ulviye, "Canım, işte benim ya, Hanım Nine!" diye kendisini bildirdiği halde bile biçare kadıncağız hâlâ onu tanıyamayıp korku ve telaşını yok edemez. Nihayet kethüda kadın der ki:

— Aman efendim! Bu kıyafet ne? Sizi anneniz bu halde görmesin. Sonra karışmam!

— Annem beni bu halde nasıl görebilecek? Onun nereden haberi olabilir?

— Ee, bu kıyafete girmekten maksadınız nedir?

— Hiç! Eğlence!

— Nasıl eğlence?

— Dürdane Hanım'la âşıktaşlık edeceğim!

— Aman a kızım, bu nasıl lakırdı?

— Nasıl lakırdı olacak? Bu dünyaya dört duvar arasında mahpus olmak için gelmedik ya! Yoksa bana başka emeller iftira ederek iffetimden...

— Estağfurullah! Sizin iffetinize kimsenin bir diyeceği yoktur. Fakat bu latifeler de gayet tehlikelidir.

— Sen tehlikesine bakma! Annem bir şey sezmesin de senden başka bir şey istemem!

Ulviye Hanım şu tebdilikıyafet halinde hiç tanınmayacağına o kadar güvenir ki hatta bir gün bir araba getirtip

erkek kıyafetinde Bağlarbaşı'na giderek Millet Bahçesi'nde[1] yaya gezindiği halde bile hiç kimse farkına varmaz.

Zaten bu meraka Dürdane Hanım'ın ahvalini keşfetmek için düştüğünden mutlaka bahçıvanın sehpasıyla Dürdane'nin penceresine çıkma azmine kuvvet verir. Fakat insan her şeyi derin düşündükçe daha kolay yollarını da bulmak doğal olduğundan Ulviye de merdiveni dışarıdan rıhtım üzerine koymaktansa içeriden kendi bahçesinin köşesine ve ta Dürdane'nin odasının köşe penceresi hizasına koymayı nispeten daha kolay bulur. Kendi kendisine der ki: "Şayet bu halde görülecek olsam merdiven üzerindeki adamın Ulviye Hanım olduğunu kimse anlamayacağı gibi, bir hırsız olmasına ihtimal verip de telaşa düşmek yerine, olsa olsa genç bir bey, Dürdane ile sevişiyor zannederler."

Bu düşünce üzerine kararını gerçekleştirme vakti artık katiyen gelirse de merdiveni bulunduğu yerden kaldırıp köşeye kadar getirmenin kendi kuvvetini aşacağını düşünür. Zira bahçıvan erkek olduğu halde bile bu merdiveni yalnız kaldıramayıp ayvazdan yardım istemektedir.

Bahçıvanla ayvaza, "Şu merdiveni şuraya koyun!" diye emredecek olsa herifler bir şüpheye düşerler. Bunun için bir gün bahçeye indiği zaman merdiveni yerinden kımıldatıp kımıldatamayacağını bir kere denemeye kalkışır. Ne dersiniz? Koca Arnavut'un kaldıramadığı merdiveni Ulviye Hanım pek de zahmet çekmeksizin kaldırmaz mı?

Genç kadın o zamana kadar kendisinde böyle fevkalade bir kuvvetin bulunduğunu hiç tecrübe etmemişken bu defa şu kuvvete kendisi bile şaştıysa da birdenbire bu kuvvete güvenemedi. Denemek için merdiveni birkaç adım mesafeye kadar götürünce bahçıvan kadar zorlanmadığını görüp biraz daha güveni arttı.

---

1 1870'te kurulan Bağlarbaşı Millet Bahçesi (Çamlıca Bahçesi olarak da anılır), İstanbul'un halka açık ilk bahçelerinden olmuştur. Tanzimat sonrası düzenlemeler kapsamında İstanbul'un pek çok semtinde Millet Bahçeleri yapılmış ve büyüklüğüne göre içlerine lokantalar, müzik köşkleri, konser ve tiyatro salonları gibi yapılar yerleştirilmiştir.

Yalıya döndüğü zaman içi elbise dolu gayet ağır olduğunu bildiği bir sandığı kaldırmalarını iki cariyeye emredip cariyeler sandığı kaldırabilmekten âciz kalınca, "Haydi şuradan çürük murdarlar! Bunda kaldıramayacak ne varmış!" diye, sandığı yakaladığı gibi yerinden kaldırıp öte tarafa attı.

Hanımlarında gördükleri şu kuvvetten cariyeler hayrette kalsınlar, fakat Ulviye Hanım'ın kendine güveni artarak, "Öyleyse ben bir erkekten daha kuvvetliymişim!" dedi.

Bir gün erkek kıyafetinde Bağlarbaşı'na gitmek Ulviye Hanım'ı pek fazla eğlendirmiş olduğu gibi, şimdi kendisinde her erkeğe nasip olmayan bir de kuvvet görünce erkeklik için hevesi bir kat daha artarak, "Şimdiye kadar yalnız kadın gibi yaşadım. Bundan sonra dünyada erkekçe yaşamın ne olduğunu da tecrübe ederim. Bunun için biraz silah kullanmak ve biraz da cüret ve cesareti artıracak olaylarda bulunmak kifayet eder. Artık birkaç gün erkek kıyafetiyle çıkıp bazı kavgalı çekişmeli vukuat aramalıdır" diye zihninde şu erkeklik planını büyüttükçe büyütmeye başladı.

Bu merakla Ulviye Hanım'ın göze aldığı tehlikeleri burada ayrıntısıyla saymaya lüzum görmeyiz. Gerçi bu yoldaki vukuat içinde, özellikle bir gün kavga eden sekiz on kadar kayıkçı ve mavnacının içine saldırıp birkaç yumruk ve tokat kendisi yediği gibi, birçoklarını da kendisi vurmak gibi mühim şeyler dahi varsa da bizce en fazla lazım olan şey, Ulviye Hanım'ın Dürdane Hanım hakkındaki araştırmaları olduğundan hikâyemizi yine o asıl konudan çıkarmak istemeyiz.

Ulviye Hanım kendisinde olan kuvveti tecrübe ettikten iki üç akşam sonra gecenin mehtapsız, karanlık bir gece olmasını da başkaca bir fırsat sayarak kalktı evvela erkek kıyafetine girip bahçeye inerek merdiveni omuzladı. Ta bahçenin köşesine götürüp öyle bir vaziyette koydu ki merdivene çıktığı zaman Dürdane'nin köşe penceresinden bakabilecek bir konuma yerleşebilmiş olacaktı.

Merdivenden çıkıp bir konuma yerleşebildi. Ancak pencerenin beyaz perdesi örtülmüş olduğundan odanın içindeki vaziyeti göremiyordu.

Bu sırada saat gecenin on bir buçuğu on ikisi olmuştu. Yalıda her odada mumlar sönmüş olduğu halde Dürdane Hanım'ın odasında mumun yanmakta olmasıyla beraber oda içinde insan gezintisi olduğunun da perdeye vuran gölgelerden anlaşılması Ulviye'nin merakını artırmış ve özellikle gölgelerden birinin bir erkek gölgesine benzemesi daha fazla şüpheleri davet etmişse de pencerenin perdesi kapalı olduğundan oda içindekini keşfetmek mümkün olmamıştı.

Fakat araştırma merakında Ulviye derecelerine varmış olanlar için bu gibi işlerde yeteneğin olmayışı tasavvur olunur mu? Bu camın sağ köşesinde görülen muska kadar bir kırık, Ulviye'yi emeline ulaştırmaya yetti. Parmağını bu delikten sokarak beyaz perdeyi bertaraf ettikten sonra gözünün birini deliğe yerleştirerek odanın içini seyretmeye başladı.

Vay Ulviye'deki tatmin! Vay Ulviye'deki sevinç! Zira tahminleri doğru çıktı. Zira Dürdane'nin odasında bir delikanlı gördü ki her ne kadar soyunmuş sayılamazsa da giyinik bir halde de sayılamaz. Başta fes yok. Arkada ceket, setre falan yok. Yeleğin ve gömleğin göğüs düğmeleri çözük. Boyunbağı falan karmakarışık. Ayağında bir siyah pantolon ve bir rugan potin varsa da oda içinde yürüdükçe potinlerin uçlarına basmak suretiyle çekingenlik gösteriyor.

Bu delikanlının her hali bir âşık, hem de gizli âşık tavrı olduğu gibi, ona karşılık Dürdane Hanım'ın her tavrı da bir âşık kadın tavrıydı.

Ulviye bu hali epeyce seyrettikten sonra bunların sözlerini dinleyebilmek için kulağını camın deliğine dayadı. Gerçi birkaç âşıkane kelime işitebildiyse de işin evveliyatını bilmediği gibi, bunlardan bir anlam çıkarabilmek mümkün olamıyordu.

Bu seyir ve inceleme bir saatten fazla devam ederek Ulviye işin ilerisini daha ileride ilerletmek için merdivenden

indi. Merdiveni yine aldığı yere kadar götürüp, ondan sonra odasına geldiğinde artık tasavvurlarını ve hayallerini genişletmeye başladı.

Bu tasavvurlar ve hayaller içinde neler yoktu! Dürdane Hanım'ın böyle bir delikanlıyla dostluk ve arkadaşlık etmesi Ulviye nezdinde o kadar merak konusu olmayıp fakat sevdiği kişinin kim olduğunu öğrenme isteği başlıca emeli oldu! Kendi kendisine diyordu ki: "Eğlence konusunu pek güzel oluşturduk. Şimdi bu Dürdane'nin sevdiğinin kim olduğunu ve aralarındaki münasebetin neden ibaret bulunduğunu güzelce öğrenmelidir ki ona göre işlerimizi tertip ederek eğlenebilelim. İhtimal ki âşık efendiyle ahbap olurum. Erkek kıyafetine girdiğim zaman kendimi kendim bile ayırt edemediğimden öyle tanınmak falan tehlikesi de yoktur. Eğer beyefendiyle ahbap olur da Dürdane'nin özel hallerini öğrenirsem sonra kızcağızı şaşırtarak kendimi eğlendirecek yüz bin şeytanlık tertip etmek artık pek kolay olur."

İşte bu gece Ulviye neler düşünmüşse bundan sonraki geceler de hep o düşüncelerle eğlenmeye başlayıp fakat Dürdane'nin âşığının öyle her gece kendisini ziyaret eder bir adam olmadığını ertesi ve daha ertesi gece köşe penceresinde erkek gölgesi görememesiyle anladı. Bu konudaki dikkat ve tecrübeleri gösterdi ki Dürdane'nin âşığı haftada bir defa kendisini ziyaret etmektedir.

Bir gün Ulviye'nin baba dostu olan İngiliz doktor gelerek hanımla sohbet ederken söz "telefon" yani "nâkil-i seda"[1] denilen garip icada geldi. O zaman bu alet henüz pek yeni icat edilmiş olduğundan Avrupa'nın bilimsel gazetelerinin bunlara dair verdikleri malumatı, güçlü kimseler pratiğe dökerek eğlenirlerdi.

Doktor dedi ki:

— Buna basbayağı mucize demeli. Böyle bir şey nasıl tasavvura sığar? Burada oturduğumuz yerdeyken dünyanın ta öte ucunda söylenen sözleri birer birer işitiniz!

---

1 Ses ileten.

Ulviye'nin zihnine derhal bir şey gelerek bunu halletmek için doktora sordu:

— Bu alet çok pahalı bir şey midir?

— Hayır! Zaten asıl ehemmiyet verilecek bir yönü de bu değil mi ya? Elektrikli çıngıraklardan pek de farkı yok. Beyoğlu'nda bir mağazada gördüm. On lira kadar bir fiyatla satın alınabilir.

— Aman Doktor! Şundan bir tanesini satın alsak bir hayli eğlenirdik. Zaten bu gibi bilimsel deneylerin beni ne kadar eğlendirdiğini bilirsiniz ya?

— Bundan kolay hiçbir şey yok. İki güne kadar merakınızı halledebilirim.

Gerçekten iki gün sonra doktor bir miktar tel ve bir de telefon aletiyle geldi. Telefon aleti Ulviye'nin odasına konularak diğer alet ince ve uzun bir telle bağlı halde bahçenin bir tarafına kadar götürüldü. Bir cariyenin oradan, hem de yavaşça söylediği sözün, oda içinde sanki Ulviye'nin kulağına fısıldanmış gibi işitildiğini genç kadın görünce artık sevincinden çıldırma derecelerini buluyordu. Doktor ise Ulviye'nin sevincine asıl sebebin ne olduğunu bilemeyerek yalnız, yapılan deneyden dolayı seviniyor zannıyla iftiharından hindi gibi kabarıyordu.

Hazır doktor oradayken Ulviye'nin en fazla ehemmiyet verdiği, bu telefon makinesini nasıl koyup hazırlamak gerektiğini öğrenme meselesiydi. Bunun için makineyi birkaç defa birkaç yere koyup değiştirdi ve denemelerinde de muvaffak olduğunu görünce en fazla işte buna memnun oldu.

İngiliz gittikten sonra Ulviye Hanım telefon aletini bazı odadan odaya kendisi de koyup hazırlayarak güzelce emin olduktan sonra içinden kendi kendine dedi ki: "Ee Dürdane! Artık diyebilirim ki odanın içindeki âşığının kulağına her ne fısıldasan sanki doğrudan doğruya benim kulağıma söylemiş olacaksın! Ah şu sanatlarını bilime uygulayan memleketler ne güzel yerlerdir! Bilim sayesinde her şeye güçleri yeter."

Vakit kaybetmek Ulviye'nin kabul edeceği şeylerden olmadığından, hemen o akşam bahçeye çıkarak gündüzün

kalanından da uygun yerleri keşfetme yolunda istifade etti. Telefon aletini nereye ve ne şekilde koyacağını anlamak için Dürdane'nin yalısını büyük bir dikkatle inceleyerek dıştan bir tahminle köşe penceresinin yan tarafını kesimledi. Gece olunca Dürdane Hanım'ın uykuya varacağı zamana kadar güç bela sabrederek, bundan sonra bahçeye inip merdiveni istediği yere yerleştirerek hemen üzerine çıktı. Evvelce tedarik etmiş olduğu bir bıçakla istediği yerin sıvasını kazıyıp kaldırdıktan sonra altından çıkan bağdadileri[1] de ince bir testereyle yavaş yavaş ve birer birer kesmeye başladı. Testerenin incecik dişleri o kadar az şamata çıkarıyordu ki Dürdane Hanım uyanık olup da bu şamatayı işitse bile farenin dişiyle bir tahtayı kesmeye çalıştığını zannederdi.

Bağdadi parçaları da kesildikten sonra öte taraftaki bağdadiyi de kesmeye Ulviye cesaret edemedi. Bu gecelik işi burada bırakarak, yarın gece keşfini tamamlamak için merdivenden inip onu yine yerine koyduktan sonra kendi odasına geldi.

Ertesi gün Dürdane'nin yalısında böyle bir yaraya kim dikkat edecek? Tekrar akşam olunca Ulviye açmış olduğu deliğe giderek kulak verdi. İçeride söylenen sözler pek ayan beyan işitiliyordu. Hatta tesadüfen bu gece de Dürdane'nin âşığı oradaydı, hem de iki âşık arasında bir de serzenişli sözler söylenmekteydi.

Dürdane diyordu ki:

— Seni artık benden usanmış görüyorum.

Âşığı ise temin için diyordu ki:

— Vallahi Dürdaneciğim, bana pek büyük iftira ediyorsun.

— Hayır hayır! Sende evvelki şevk ve arzuyu bulamıyorum. Eğer daha birbirimizin eşi olmaksızın benden böyle usanırsan hakkındaki inançlarımın hiçbirisi kalmaz. Seni de vefasız ve şıp sevdi şıp usandı heriflerden sayarım.

---

1 Bağdadi, ahşap üzerine 1-2 cm aralıklarla yatay çakılan çıtaların üstüne sıva vurularak yapılan bir duvar örme tekniğidir. Bunda kullanılan çıtalara da aynı ad verilir.

Bu sözleri işittikçe Ulviye'nin ne kadar memnun olacağını açıklamaya gerek var mıdır? İçinden kendi kendine diyordu ki, "Bu roman öyle hikâye kitaplarını okumaya benzemez. Bu tiyatro öyle Bağlarbaşı'ndaki oyunlara benzemez. Burada bir şairin hayalleri yoktur. Burada görülen ve işitilen şeyler hakikattir."

Açılan delikten gelen sesler o kadar istenilene uygundu ki telefon aletini buraya yerleştirmek, bu sesleri Ulviye'nin odasına kadar nakledebilmek için yeterli görünüyordu. Lakin Ulviye özellikle almış olduğu makasın sivri ucuyla bağdadiler arasından sıvayı yavaş yavaş kazıyarak ta öte tarafta, yani odanın içinde duvara yapıştırılmış olan duvar kâğıdının altına vardıktan sonra makasın ucuyla kâğıdın üzerine de küçücük bir delik açtı. Öyle ki oda içindeki ışık bu delikten görünüyordu. Ondan sonra bu delikleri çoğaltarak duvarı kevgir gibi delik delik edince sesler evvelkinden daha güzel işitilir oldu.

İşte işin en güç kısmı buydu. Ulviye telefon aletini oraya koyduktan sonra üzerini sıvamakta ve badanasını da dış sıvanın rengine benzetmekte evvelki kadar güçlük çekmedi. Gerçi bu iş kendisini birkaç gün yorduysa da bu gecikme, sıvanın rengini aslına uydurmak gibi bazen gündüze ve telefonun telini parmaklık hizasıyla hiç görünmeyecek bir şekilde kendi odasına kadar getirmek gibi bazen de geceye ihtiyaç duyulmasından kaynaklanıyordu, fakat ilk deliği açmak kadar da zor bir şey değildi.

İnsan bir şeyi çok istediği zaman zorluk denilen engel o kişiyi asla ümitsizliğe düşüremez. Bazı büyük hapishanelerde müebbeden pranga bağlanan mahpuslar arasında yirmi otuz arşın kadar yere lağım açarak firar yolu aramış adamlar görülmüştür ki bu lağımı bir çivi parçasıyla kazdığı ve çıkan toprağı da avuç avuç ceplerine koyarak abdesthaneye falana çıktıkça ceplerinden akıtarak yok ettiği ve bir miktarını hapishanenin içine yaymakla beraber, zemin yükselip de işin belli olmamasına dikkat etmek mecburiyetinde de bulunduğu düşünülürse böyle bir lağımı açmak için sarf ettiği seneler insanın hayrete düşmesine sebep olur. Merak

ve çare aramak insanı bu kadar büyük işlere sevk ettikten sonra artık Ulviye için bir telefonu Dürdane Hanım'ın yalısına yerleştirebilmek de hayret uyandıracak bir iş mi sayılır!

Telefon konulduktan sonra birkaç gün Ulviye'nin işittiği sözler, Dürdane ile dadısının yaptıkları alelade konuşmalardan ibaretti, fakat bir gece dadı ile küçükhanım arasında şöyle bir konuşma da geçmişti:

Dadı — Artık senin bu Mergup'a aşkından da usandık ha!

Dürdane — Ah dadıcığım! Sevdanın ne olduğunu bilsen!

— Sevdanın ne olduğunu benim bildiğim kadar sen de bilseydin şimdiye kadar o dandini beyi çoktan kapı dışarıya atardın.

— İlişkimiz bir kere bu dereceyi bulduktan sonra...

— Gerçi pek doğrudur! Herifin her arzusu yerini buldu. Şimdi kendisini kapı dışarı edecek olsak onun canına minnet!

— Canına mı minnet!

— Ona şüphe yok! Senden isteyecek başka ne arzusu kaldı?

— Aman dadıcığım! Bu söylediğin söz ne sözdür?

— Ne söz olduğunu anlayamadın mı? Sizin gibi yeni hanımlar aşkın ne olduğunu bizim gibi bunaklardan fazla bildikleri için işte böyle kıçları kırık şıkların kıç kırmalarına aldanarak vücutlarını onların arzulu kollarına atıverirler. Bizim bildiğimiz zamanlarda bir erkek için yanıp kavrulan kızlar, kadınlar kendi aşk ve muhabbetlerini onlara hiç belli etmeyerek gönül tokluğunda son dereceye kadar varırlardı. Şimdi Mergup Bey senden artık ne bekleyecek bakalım! Bir âşık için yalnız hayali bile dünyayı cennet edecek kadar kıymetli olan şeylerin tamamına sen Mergup'u kavuşturdun! Bundan sonra onun sana yalvarmasını icap eden artık hiçbir şey kalmadı. Yalvarma sırası sana geldi.

— Neden yalvarayım?

— Yalvaracaksın ya! Daha yalvaracağına şüphe mi ediyorsun? Seni terk etmesin diye yalvaracaksın! Eğer seni terk ederse onun ne zararı olacak? Halbuki seni terk ettiği zaman sen dört paralık bir kız olup kalacaksın.

Dadının bu sözü üzerine Dürdane sustu. Telefondan bu konuşmayı dinleyen Ulviye Hanım'ın meseleyi zihninde nasıl toparlayıp muhakeme ettiğini düşünüyorsunuz ya... Kendi kendisine diyordu ki: "Ha işte romanın esrar perdeleri birer birer açılmaya başladı. Dürdane, Mergup Bey isminde bir kişiyi seviyormuş. Hani ya şu köşe penceresinin deliğinden baktığım zaman perişan bir halde gördüğüm kişinin ismi Mergup Bey'miş. Hem de herif kendisini ne kadar seviyorsa Dürdane onu ondan daha fazla seviyormuş. Hatta Mergup'un arzulu kollarına vücudunu teslim de etmiş. Anlaşılan şimdi Mergup'ta biraz inat belirtileri görülüyor. Dadı Hanım bunun için kıza serzenişte bulunuyor. Dürdane'nin susması ise dadıya mağlubiyetini gösterir. Ey ey! Hikâye tatlılaşmaya başladı. Dur dur! O ne? Dürdane yine söze başladı."

Gerçi Dürdane yine söze başlamıştı. Hem de bu defa mağlupların, mahcupların rezil tavrıyla söze başladı. Birçok mırın kırın ettikten sonra dedi ki:

— Ah dadıcığım! Bilsen daha neler var? Bir dört ay oldu ki ben... şey oldum... Hiçbir şey görmedim. Pek korkuyorum ki...

— Ne diyorsun, ne diyorsun? O geçen günkü kusmalar falanlar... Kız sakın?

— Ah dadıcığım! Şuramda bir yel mi var, ne var? İçinde bir şey oynuyor!

— Eyvahlar olsun! Aman Dürdane! Sonra ne yaparız?

— Artık ne yaparsak yaparız! İşte bu kadar.

— Sahi öyle bir şey mi var?

— Dadıcığım! Hem de hesabım doğruysa tam beş aylık! Eğer hesabım yanlışsa eksik değil, belki de fazladır.

— Aman yarabbi! Sonra?

— Sonrasını bilmem! Mergup Bey'e söyledim, hem de çabuk kız kardeşini göndersin de nikâhımız kıyılsın dedim. Hiçbir cevap vermedi. Cevap vermedi değil, verdi ama ben o cevabı beğenmedim.

— Ne dedi?

— Düğünümüz olur da üç dört ay sonra doğuruverirsem herkesin bin türlü manalar vereceğini söyledi.

— Bu da acayip! Zaten sizin işinizin acayip olmayan bir tarafı yoktur! İyi ama kızoğlankız paldır küldür doğuruverirse insanlar buna ne gözle bakar?

— Gizlice doğurup çocuğu da...

— Ee! Söylesene?

— Çocuğu da bir hale benzetiriz diyor!

— Başıma gelenler! Yavrucağa dünyasını da göstermeyerek sansarın piliç boğduğu gibi...

— Vallahi dadıcığım, ne yapacağımızı ben de bilmiyorum!

— Bununla beraber yine o alçak herifi seviyorsun, değil mi?

— Ah, seviyorum, çıldırıyorum! Ne yapayım?

— Bu işi babana duyurmadıktan sonra olmayacak!

— Aman dadıcığım! Ayaklarını öpeyim! Merhum annemin sana olan dostluğunun başı için...

— Hep bu rezaletlere merhumenin hatırı için diye beni katlandırıyorsun ya! Fakat seni böyle cihana rezil etmekte olan bir edepsiz alçağın neresini seviyorsun? Velev ki nikâh kıymış! Böyle hain yezidin kocalığından ne olacak? A kızım, bir kere buralarını düşünsene!

— Ben ne oralarını düşünebilirim ne bir şey! Seviyorum, çıldırıyorum, helak olacağım vesselam!

— Sana Cenabıhak acısın kız!

Konuşmanın ikinci şekli Ulviye Hanım'a evvelki kadar hoş görünmemişti. Kendi kendisine demişti ki: "Romanların, tiyatroların bazıları pek eğlenceli ve bazıları pek acıklı olduğu gibi, ihtimal ki Dürdane romanı da acıklı bir roman olacaktır. Başlangıcı biraz şen göründüyse de sonraları rengini siyahlatmaya başladı. Vay habis Mergup vay! Kızı bu hale koyduktan sonra bir de ciğerparesini öldürme tavsiyesinde bulunuyor ha? Vücudunu, namusunu, şanını kendisine feda eden bir kızdan, nihayet çocuğunu kurban etme fedakârlığını istemek de artık aşırı dereceye varmak demektir. Dur bakalım bu işin sonlarında daha neler çıkacaktır.

Şu konuşmadan birkaç gün sonra Mergup Bey denilen âşık efendinin yine Dürdane Hanım'ın yanına geldiğini mucizevi telefon aleti Ulviye Hanım'a anlattı.

Geldiği vakit gece dokuz vardı. O gece mehtap da olduğundan iki âşığın deniz tarafındaki pencerelerin önüne oturdukları, telefonun haber verdiği konuşmalarından anlaşılıyordu. Zira Dürdane Hanım diyordu ki:

— Denizi ve denize akseden mehtabı seyredecek olduktan sonra bari lambayı söndürelim. Zira hem bizim dışarıdan görülmememizi sağlar hem de mehtabın letafeti oda karanlık olduğu zaman bir kat daha artar.

— Nasıl emrederseniz öyle olsun aslanım! Hiç ben sizin bir sözünüzü iki eder miyim?

Ulviye bu sözden de kederlendi. Kendi kendisine dedi ki: "Ah zalim! Kendi isteğine uygun olan sözleri iki etmezsin. Fakat biçare Dürdane'nin kendi namusunu külliyen telef olmaktan kurtarmak için ettiği ricaları neden reddedersin?"

Ancak bu gece Dürdane tarafından herhangi bir rica veya serzeniş ve Mergup Bey tarafından herhangi bir ret veya isteksizlik falan görülmedi. Bilakis ikisi de birbirine fazlasıyla arzularını sunmaktaydılar. Mergup o kadar zarif konuşup, o kadar güzel sözler söylemekte ve aşkı için öyle teminatlar vermekteydi ki güzel konuşmanın bu derecesini zaten edebiyata merakı olan Ulviye de beğenip kendi kendisine dedi ki: "Vay kâfir herif vay! İşte zavallı Dürdane'yi helak eden bu tatlı dillerdir. Ah! Şu sözler cidden güvenilir olsalar Dürdane Hanım ne kadar bahtiyar sayılırdı! Fakat bu sözleri dadı kalfa işitmiş olsa Mergup Bey'i bir kat daha beğenmek şöyle dursun, hakkındaki nefreti bir kat daha artardı!"

Telefonun aletindeki kuvveti seyretmeli ki aralarında yüz elli metre kadar mesafe bulunduğu halde Dürdane Hanım'ın odasındaki sözleri, sanki Ulviye'nin yanı başında söyleniyormuş gibi nakletmek şöyle dursun, hatta Mergup ile Dürdane'nin mehtaba karşı sarmaşıp büyük bir arzuyla öpüştüklerini de bu öpüşmeye delalet eden şapırtılarla Ulviye Hanım'a duyuruyordu.

Artık böyle öpüşmek ve sarmaş dolaş olmak mertebesindeki bir sohbetin Ulviye'yi ne derecelere kadar duygulandırdığı ve zevklendirdiği de lüzumsuz açıklamalara gerek bırakmayacak durumlardandır. Ulviye bu şekilde açtığı eğlenceden pek memnundur vesselam!

O gece iki âşık, ta yatağa yatıp uyumaya varıncaya kadar Ulviye kulağını telefon aletinden ayırmadı. Artık ne gibi durumlara delalet eden şamataları işitmiş olacağı buradan anlaşılsın! Bizden haber beklenirse nihayet Mergup Bey'in horlaya horlaya uyuduğunu da işitmiş olduğunu haber veririz. Zira ondan sonra Ulviye de, "Artık bu gece tiyatromuzun son perdesi indi!" diye kalkıp odaya, yatağına girmiştir.

Ulviye Hanım bu telefon vasıtasıyla Dürdane Hanım'ı dinlemekten işin başlangıcında yalnız bir eğlence emelindeyken, birkaç defa Mergup Bey'le buluşmalarını dinledikten sonra artık o eğlence büyük bir yakınlık biçimini aldı. Hatta diyebiliriz ki Ulviye Hanım bu meselede Dürdane'nin dert ortağı oldu.

Hayır, dert onun değil. Zira Dürdane, hakikaten dertli bir kız sayılması gereken bir hal ve mevkideyse de Mergup Bey'i o kadar seviyordu ki onun yüzünden ne kadar dert çekmiş olsa bunların her biri kendisine sefa geliyordu.

Hakikaten asıl dert sahibi olan ise isminin Gülbeyaz olduğunu bundan evvel de haber almış bulunduğumuz dadı kalfaydı. Zira Gülbeyaz artık Mergup Bey'i bir biçare kızı aldatma kötülüğünü kabul etmiş bir alçak olarak gördüğü halde bunu Dürdane Hanım'a bir türlü anlatamadığı için çatır çatır çatlamaktaydı. Bundan dolayı Ulviye Hanım'ın da asıl Gülbeyaz Kalfa'ya dert ortağı olduğu anlaşılmalıdır.

Bir gece Mergup Bey ile Dürdane Hanım'ın buluşmaları sırasında aralarında şöyle bir konuşma geçtiğini telefon haber vermiştir.

Mergup:

— Bu sizin dadı kalfanın tavrı değişti. Münasebetimizin başlarında beni senin meşru eşin gibi gördüğü halde şimdi adeta alçak bir zamparaymışım gibi görüyor. Halbuki bana

edilen hakaretlerin doğrudan doğruya sana hakaret demek olduğunu izaha gerek görmüyorum.

Dürdane:

— Siz ona bakmayın! O adeta bunamış bir kadındır.

— Hayır, hiç de bunamış değildir. Bilakis göründüğünden fazla zeki ve şeytan bir kadındır. Zannedersem bana suratını ekşitmesi, mutlaka bizden üç beş lira bahşiş koparma düşüncesine kapılmış olmasındandır.

— Aman Beyim, ne söylüyorsunuz? Siz buraya öyle bahşiş ve ücret verilir bir yere gelir gibi mi gelirsiniz? Bilmiyor musunuz ki size vücudumu teslim edişim yalnız bir aya kadar nikâhımız da kıyılacağı için gerçekleşti. Fakat nasılsa şimdiye kadar nikâhımız gecikmiştir. Bu söylediğiniz sözü gerek size gerek kendime layık görmek ise kesinlikle elimden gelmez.

— İşte ben de layık göremediğim için söylüyorum ya! Dadı kalfaya artık tembih mi edersin ne yaparsın?

Bu kadar hakaretamiz bir sözün, bu kadar haksız bir serzenişin Dürdane'yi hiddetlendirerek, "Bre alçak herif! Dadım sana suratını ekşitmesin de ne yapsın! Beni bu hale koyduktan sonra bula bula bulduğun çare ve teselli de ciğerparesi evladımı yok etmekten ibaret. Kalk, yıkıl karşımdan! Seni Cenab-ı Kahhar ve Müntakim'in intikamına havale ettim.[1] Sana karşı başka bir tedbirde bulunamam" diye o alçağı huzurundan kovacağını Ulviye Hanım beklerken, bilakis dadısını bunaklıkla itham ederek beyden özürler dilediğini görünce şaşırdı kaldı.

Kendi kendisine dedi ki: "Aman yarabbi! Ne şiddetli aşk! Biçare kızcağız, gönül gözünü aşk buharı bürümüş. Vay habis Mergup vay! Dadı kalfanın suratı ekşimiş. Kendi alçaklığından meydana geldiğini sanki anlamadığı için mi bu suratların yalnız bahşiş ümidiyle edildiğine hükmediyor? Gerçeği mutlaka kendisi de bilir ama alçaklık üstüne alçaklık olmak üzere böyle söylüyor. Dur öyleyse, şu biçare Dürdane'nin intikamını ben alayım."

---

1 Mazlumların intikamını alan (Müntakim) ve kendisine karşı gelenleri kahreden (Kahhar) Yüce Allah'ın intikamına havale ettim.

Ulviye Hanım'ın şu son sözündeki ehemmiyeti güzelce takdir etmelidir. "Dur öyleyse, Dürdane'nin intikamını ben alayım" dedikten sonra o intikamı hem de kendisinden başka hiç kimsenin alamayacağı şekilde almaya muktedir olup olmadığını anlamak için yalnız şunu düşünmek yeter: Rıhtım üzerinde yedi pazar kayıkçısıyla üç de setreli pantolonlu ağayı darmadağın eden Acem Ali, işte Ulviye Hanım'dır. Ondaki kol kuvveti herkeste bulunamayacağı gibi ondaki tedbir ve oyun da kimsede olamaz. Mergup Bey, o perişan halini camın kırığından gördüğü şık bey değil, Kahraman-ı Katil[1] olsa ona yine Ulviye'nin, namı diğer Acem Ali Bey'in kahredici ellerinden kimse kurtaramaz.

Ulviye Hanım, Mergup Bey'in layık olduğu terbiyeyi kadın sıfatıyla mı yoksa erkek kıyafetiyle mi vermek lazım geleceğini düşünmeye başladığında, çok kafa yormaya gerek görmeksizin Mergup'tan hem kadın sıfatıyla hem erkek kıyafetiyle öç almanın daha uygun olacağına karar verdi.

Bu halde, ilk başladığı iş de Mergup'un kimin nesi olduğunu ve nerelerde gezip eğlendiğini anlama meselesi oldu.

Araştırmanın bu tarafı Ulviye'yi ümitsizliğe düşürecek kadar güç müdür? Dördüncü günü, Mergup'un Boğaziçi'nde ..'da oturan oldukça zengin bir mirasyedi olup, Babıali'ye ve fakat Babıali'den ziyade Bağlarbaşı'na müdavim olduğunu öğrendi.

Bir cuma günüydü ki Ulviye kendisine yukarıdan aşağıya bir çekidüzen vererek ve güzel bir araba tutarak Bağlarbaşı'na gitti. Yalnız çekidüzen demek, Ulviye'nin süslenişini tarif için yeter mi?

Ulviye gerçekten beğeni sahibi bir kadındı; öyle kendisi esmerken düzgünlerle[2] kendisini değirmenci çırağına benzetmek gibi zevksizlikler ondan uzaktı. Zaten kendisinin bir esmer güzeli, hem de ne kıymette bir esmer güzeli olduğunu,

---

1 İran mitolojisinin efsanevi şahsiyetlerinden Kahraman-ı Katil, klasik Türk edebiyatında kahramanlık ve yiğitlik sembolü olarak kullanılmıştır.

2 Eskiden cildin gergin, güzel ve taze görünmesi için yüze sürülen yarı sıvı ve boyalı krem, bir çeşit fondöten.

ne abartarak ne de alçaltmaya vararak anlamış ve kendisi gibi bir güzel için en fazla yakışık alacak süs ve süslenmenin ne olacağını zevkinin güzelliği nedeniyle pek âlâ belirlemiş olduğundan verdiği çekidüzeni öyle bir tarzda vermişti ki Bağlarbaşı'nda güzelden anlayan çapkınları arabasının tozuna boğma derecesinde bir şan vermişti.

Hevesini sunma ve arzusunu beyan vadisinde tozlara bulanan şıkların bini bir paraysa da Ulviye Hanım'da hiçbirisine güler yüz yok!

Bu hengâmede bizim Mergup Bey'in ise büyük gazinonun önünde yalnız halde oturmuş olduğunu Ulviye görünce arabacısına verdiği emir üzerine, araba doğruca gidip gazinonun önünde durdu.

Hem de öyle basit bir durmadan ibaret değil! Gazinodan su istemek gibi meşguliyetler de bulunarak su içildikten sonra da araba hareket etmedi.

Bunu gören şıklar, akın akın gazinoya doğru akadursunlar Mergup Bey, Ulviye'nin oraya gelişinin yalnızca kendisi için olduğunu anladı ve bunca delikanlı arasında kendisinin tercih edilmesinden doğal olarak memnun kaldıysa da bu esmer güzelinin, bu şık yosmanın kim olabileceğine hükmedemediği için biraz üzüldü.

Başka arzu sahipleri gazinoyu istilaya başlar başlamaz Ulviye de arabasını çektirdi. Bu ise şıkları mahzun ve onlar arasında Mergup Bey'i bir kat daha memnun etti.

Ulviye gittikten sonra gazinoda kalan beyler arasındaki bahse kulak vermeli. Birtakımı bu kadının kim olduğunu yeni öğrenmeye çalışıyordu. Birtakımıysa Mısırlı Ulviye Hanım denildiğini ve ...'da bulunan yalısında yaz kış oturduğunu bilmeyenlere haber veriyor, hele birtakımı kendisine fazlaca baktığından, hatta biraz da gülümsediğinden bahsederek iftihar ediyordu. Mergup bunların hepsinin bıyıklarına gülerek, bununla beraber kadının ismini ve ikamet ettiği yeri öğrendiği için de seviniyordu.

Mergup kendi kendisine diyordu ki: "Bizim Dürdane'nin yalı komşusu demek! İşte bu hal biraz zorluğa sebep

olacak. Eğer o kadar yakın olmasaydı balık tutmak gibi bir vesileyle veyahut hiç vesilesiz olarak kayıkla denizde dolaşa dolaşa elbette dikkatini ve ilgisini çekebilirdim."

Bununla beraber Mergup yine ümitsizliğe düşmeyerek, "Mademki buraya karşıma kadar gelip durdu, bu geliş mutlaka benim içindir. İhtimal ki Dürdane Hanım'ın yalı komşusu olduğundan beni oralarda görüp beğenmiştir!" diye ümitlerine gittikçe kuvvet vermekteydi.

Fakat Ulviye'nin bu konuda Mergup kadar ümitli olmaması dikkate değerdir. Mergup tarafından bir güler yüz ve bir arzu belirtisi göremediği için Ulviye kendi kendisine, "Eğer Mergup'a kendimi beğendirebilmiş olsam iş pek kolay olacak ama korkarım ki beğendiremedim. Sakın Dürdane'ye cidden âşık olmasın? Fakat bunu ondan ummam! Cidden âşık olsa hiç sevgilisine öyle alçaklık eder mi? Biçare kızcağıza şu gebelik halinde bula bula çocuğunu gizlice doğurtup öldürmeyi mi tavsiye eder? Fakat beni beğenmemiş olduğu anlaşılıyor. O halde kadın sıfatıyla göremediğim işi erkek sıfatıyla görmeye çalışırım," diyordu.

Ulviye bu ikinci mesai şekline hemen girişme azmine düşmüştü. İlk tecrübesinde biraz daha devama lüzum gördü. Halbuki bir gün sonra gelen pazar günü yine kadın sıfatıyla Bağlarbaşı'na gittiğinde Mergup'ta gördüğü hal evvelki ümitsizliğini büyük bir ümide dönüştürdü. Şöyle ki:

Mergup Bey yine evvelki gazinoda oturduğundan Ulviye kendi arabasını doğruca o gazino önüne sevk ederek durduğu zaman başıyla Mergup'a bir selam vermesiyle Mergup adeta yerinden fırlama derecesinde bir telaşla selamını almıştı. Bu hareket Ulviye'yi ümitlendirdiği gibi, Ulviye'nin istediği su için gazinocuya para göndermemesi ve derhal herife bir mecidiye vererek su parasını Mergup Bey'in ödemesine karşılık da kadının baş işaretiyle büyük bir teşekkür etmesi de Mergup Bey'in ümidine lüzumundan fazla kuvvet vermişti.

Bunun üzerine Ulviye Hanım Millet Bahçesi'ne doğru arabasını sürünce Mergup da hemen bahçeye can attı. Bahçe kapısının yanında Ulviye'nin arabasına yaklaşarak, "Her

türlü yüce meziyete sahip bir kadına Ulviye isminin verilmesi, isimlerin gökten inmesi hakkındaki hükme kuvvet verir!" demesiyle Ulviye de, "Her hali sevilen ve mergup[1] olan bir zata Mergup denilmesi gibi!" cevabını verince Mergup fitili aldı.[2] Arzu ateşi sanki gözlerinden fırlamaya başladı.

O günlük bundan fazla söz söylenmeyerek ve fakat arabayla gezildiği müddet tesadüf edildikçe ve daha doğrusu tesadüfler kasıtlı oldukça selamlaşma fırsatı kaçırılmayarak akşam edildi.

Bu ikinci görüşmenin ertesi günü ise Ulviye Hanım, Mergup Bey'den bir aşk mektubu aldı. Mergup'un bu mektupta döktüğü diller kendisinin, değil Dürdane gibi bir acemi kızcağızı, hatta en tecrübeli bir kadını bile aldatabilecek kadar güzel konuşan ve kurnaz biri olduğunu ispata yeterliydi.

Ulviye Hanım kendi kendisine dedi ki: "Ah! Zalim herif! İşte bu ustalıklarla canlar yakıyorsun, değil mi? Fakat Ulviye'nin de canını yakabileceğin ümidiyle daha şimdiden iftihara başlama! Aldanırsın!"

Ulviye bu mektuba cevap yazmadı. Aradan iki gün daha geçtikten sonra Mergup'tan bir kâğıt daha geldi. Evvelki gibi Ulviye'nin övgü ve methinden ve kendisinin aşk ve şevkinden o kadar bahsedilmeyip fakat ilk mektubuna bir cevap alarak aşk ateşinin biraz söndürülmesine yardım buyurulur ümidindeyken, ümidinin boşa çıkmasının acaba mektubunda edep ve terbiyeye aykırı bir kelimecik mi görüldüğünden ileri geldiği sorusuyla, mutlaka istemeden yapılmış olması gereken bu halden dolayı nasıl özürler dileyeceğini bilemediğinden dem vurmaktaydı.

Ulviye Hanım bu mektuba iki satırlık bir cevap yazarak kendisi hakkında gösterdiği teveccühe teşekkürlerle beraber her ne kadar böyle âşıkça bir şekilde mektuplaşmaktan pek büyük lezzet dahi alabilirse de erkeklerin teveccühleri çabuk söndüğünden daha sonra yüreğinin yanmasıyla kalma ihti-

---

1 Rağbet edilen, istenilen, arzu duyulan (kimse).

2 Fitili almak (burada): Duyguları alevlenmek.

maline karşılık şimdiden gönlüne dayanmayı tercih ettiğinden bahsetmişti.

Mergup böyle ümit kesmeyi değil, daha ziyade boyun eğip tevazu gerektirecek bir mektup alınca kendi kendisine, "Geç olsun da güç olmasın" diyerek hanımın dile getirip temin etmiş olduğu teveccühe büyük teşekkürlerle beraber, bu gibi zamparaların hepsinde alışılmış olduğu üzere, kendisinin aşk meselesinde öyle diğer erkeklere benzer olmadığından ve ömrünün son dakikasına kadar sadakatten ayrılmayacağından falandan bahsederek, hiç olmazsa Bağlarbaşı'nda araba içinde bir daha mübarek yüzünü görme emellerinde olduğunu anlattı.

Gerçi bu emel de gerçekleşti. Ancak bu defaki Bağlarbaşı âlemi evvelkilere benzemiyordu. Ulviye, Mergup'a karşı öyle bir tavır gösteriyordu ki manasının, "Ah, bakmayı hiç istemiyorum. Zira yüzüne baktıkça gönlüme karşı açtığım cenkte mağlup olacağımı hissediyorum. Fakat ne çare ki gözlerimi de sana çevirmekten men edemiyorum" demek olduğunu Mergup bile anlıyordu.

O akşam evine geldiği zaman telefon Ulviye'nin kulağına bir erkek sesi nakletti ki Ulviye bu sesin Mergup Bey'in sesi olduğunu daha ilk kelimelerinde anladı.

Hemen telefona kulağını dayadı.

Bu defa Mergup Bey'in konuştuğu kişi Dürdane değildi. Anlaşılan Dürdane henüz uyanık olan babasını oyalamak için onun yanında bulunuyor, Mergup ise Gülbeyaz ile konuşuyordu. Verdiği cevaba bakarak Gülbeyaz mutlaka kendisine dargınca bir söz söylemiş olmalıdır. Zira Mergup diyordu ki:

— Bundan dolayı beni azarlamak reva mıdır? Ben Dürdane'yi sevdimse o beni daha fazla sevdi. Ben onu asla aldatmadım. "Kızcağızı sen gebelendirdin" diyeceğinize, "Dürdane Hanım gebe kaldı" deseniz daha doğru olurdu. Bununla beraber işte görüyorsunuz ki kendisinden vazgeçtiğim yoktur. Fakat karnındaki çocuğa ben başka türlü ne çare bulabilirim?

— Yavrucuğu yok etme çaresi! Öyle değil mi?

— Ne yapayım efendim, ne yapayım? İmkânı varsa besleyelim!

— Eğer Dürdane ile nikâh kıyma sözünden dönmediniz-se nikâhtan sonra evladınızı yine bağrınıza basarsınız!

— Âlem ne der? Bunlar nikâhtan evvel...

— Çocuğu kendinize güya ahiret evladı[1] etmiş olursunuz.

— Amma yaptınız ha!

— Demek oluyor ki nikâh falan sözleri hâlâ Dürdaneciği avutmaktan ibaret yalanlardır.

— Vay kalfa! İnsanı bir kızdırıyorsunuz ki! Sanki "Evet! Aldatıyorum!" diyecek olsam ne yapabilirsiniz? Bu bir alçalma, bir rezaletse ancak Dürdane'yi rüsva edecek bir rezalettir. Bense pak inkârdan gelince kendimi kurtarırım. Neyle ispat edeceksiniz?

— Ben bunları zaten düşünmekteyim. Hem eminim ki işin varacağı netice yine bundan ibaret olacaktır.

— Fakat ben yine sizin anladığınız adamlardan olmadığım tarafıyla, işte Dürdane Hanım'ı ziyarete devam ediyorum. Durun bakalım Cenabıhak ne gösterecek!

— Bir buçuk iki ay sonra zavallı Dürdane için ebediyen yüz karası olacak bir şey gösterecek! Ah, annesi sağ olsaydı bu belalara mahal kalır mıydı? Ah, beni dinlemedi. Beni dinleseydi...

— Sizi dinleseydi benim yüzüme bile bakmazdı. Öyle değil mi?

— Ona şüphe yok!

— Bereket versin ki...

Mergup sözünü bitiremedi. Zira telefondan akseden şamatasından anlaşıldığı üzere oda kapısı açılıp Dürdane içeri girdi. Onun ardından kızın şu sözleri de işitildi:

— Babam henüz yatmamış olduğu için biraz geciktiğimden dolayı affınızı rica ederim. Fakat bu gece, sizi pek çok üzmekten başka bir şeyle vakit geçiremeyeceğim.

---

1 Evlatlık, manevi çocuk.

— Estağfurullah meleğim! Sizin hangi haliniz düşünülebilir ki beni üzsün?

— Bugün neredeydiniz beyim?

— Nerede olduğumu istersiniz?

— Zannederim ki gezdiğiniz yerleri inkâr edemeyecek kadar olsun terbiyeniz vardır!

— Ben de öyle inanıyorum. Terbiyesiz bir adamı size kul olmaya layık göremediğim için kendimde de terbiye vardır diye inanıyorum.

— Öyleyse bugün neredeydiniz?

— Nerede bulunmuş olduğumu arzu ederseniz oradaydım.

— Hayır, latife bir yana, Bugün Bağlarbaşı'nda değil miydiniz?

— Evet!

— Oraya kimin için gittiniz?

— Bağlarbaşı'na kimin için gidilir? Kendim için gittim. Bir seyir mahalline, bir gezinti yerine gitmek yasak mıdır?

— Estağfurullah! Neden yasak olsun? Fakat insan bazı yere seyre kendisi için gitmez, nasıl ki bir zamanlar yalnız başına, kendiniz için gitmeyip benim için gittiğiniz gibi.

— Evet, öyleydi. Fakat şimdi sizin için gitmediğim halde sizden başka kimse için de gidemeyeceğim aşikârdır. Yani kendi gezintim için gittim.

— Pekâlâ, kendi gezintiniz için gitmiş olun. Kimlerle gezdiniz bakayım?

— Acayip! Adeta sorgulanırız ha?

— Münasebetimiz bu dereceyi bulduktan sonra eğer sorgulamaya hakkım yoksa, emrediniz de sormayayım. Fakat ben hâlâ inanıyorum ki sorguya hakkım vardır. Söyleyin bakayım, kimlerle gezdiniz?

— Korkarım Gülbeyaz Kalfa'nın sözleri fesatlıkları size tesir etmeye başladı, korkarım aleyhime iftira etme derecelerine kadar da vardı!

— Gülbeyaz hakkındaki hiddetinizi sormuyorum beyim, Bağlarbaşı'nda kimlerle gezdiğinizi soruyorum.

— Canım, a güzelim, Bağlarbaşı'nda neyle gezinti olunur?

— Bana mı soruyorsunuz? Öyleyse ben cevap vereyim. Kadınlarla gezinti olunur. Mesela Mısırlı hanımlarla! Hanım Ulviyelerle!

— Hanım Ulviye kim oluyormuş?

— İşte bugün Bağlarbaşı'nda esir gibi arabasının yanından ayrılmadığınız çingene suratlı karı!

Bu söz üzerine Mergup Bey'in ne tavır aldığını bizden sormayınız! Zira bu sözleri nakleden telefon olduğundan konuşan kişilerin çehreleri görünmüyordu! Fakat Ulviye Hanım, kendisi hakkındaki nitelemeyi işitince tavrını değiştirdi. Ama bu, bir hiddet ve azap tavrı değildi. Bilakis gülümseyerek kendi kendisine dedi ki: "Zavallı kızcağız! Ah bu aşk ne fena şeydir! Kendisine bir selam bile vermemiş olduğum ve belki de yüzümü dikkatlice görmemiş bile olduğu halde hakkımdaki şu hiddeti benim aleyhime değil, sevdiği adamın aleyhine bir hiddettir. Beni aşağılamak için böyle söylüyor."

Dürdane'nin bu sözüne Mergup Bey cevaben dedi ki:

— Çingene suratlı bir karı olduğuna siz kendiniz hükmettiğiniz halde artık beni sorgulamaya gerek kalır mı? Sizin gibi bir melek yüzlüyle bahtiyar olan adam, tutar da öyle çingene suratlı bir karıyla gezer mi?

Ulviye'de hal başkalaştı. Kendi kendisine dedi ki: "Söyle Mergup, söyle! Hem de senin bu yolda durumu idare etmeni isterim. Ta ki aleyhindeki şiddetim daha da artsın!"

Dürdane dedi ki:

— Ama o size çingene suratlı gelmiyor. Ehemmiyeti ondan ibaret olsaydı arabasının arkasından ayrılmazlık etmezdiniz.

— Size bunu haber veren yanlış haber vermiş aslanım.

— Yok! Yanlış haber vermiş demek yerine, sen yanlış görmüşsün demeli. Zira haber veren yoktur. Ben kendi gözlerimle gördüm.

— Siz mi gördünüz? Demek oluyor ki siz de Bağlarbaşı'na gitmiştiniz.

— Evet!

— Öyleyse siz beni sorgulamadan evvel ben sizi sorgulamış olsam haklı çıkmaz mıyım?

— Neden?

— Bağlarbaşı'na gitmek bir kabahat ise erkek için kabahat olmaktan çok, kadın için kabahat olur.

Telefona kulağını dayamış olan Ulviye büyük bir hayretle kendi kendisine dedi ki: "Vay çapkın hınzır vay! Ha bakayım eğer şu Dürdane'yi kabahatli çıkarabilirsen sayarım seni!"

Biçare Dürdane! Herifin bu sözü üzerine ne cevap vereceğini şaşırdığı, telefonun aksettirdiği, "Şey ben... Bağlar... Hani ya..." gibi karışık kelimelerden anlaşılıyordu. Nihayet diyebildi ki:

— Ben Bağlarbaşı'na sırf sizi gözlemek için gitmiştim. Zira şüphelerim...

— Estağfurullah efendim! Ona laf derler. Benim nemi gözleyecektiniz? Sizi ziyaretlerimde kusurum mu var? Sizden soğudum mu ki şüphe edesiniz? Fakat ben Gülbeyaz Hanımefendi'nin tavır ve sözlerinden adamakıllı şüphelendim. Şüphesiz hükmederim ki sizi benden soğutup başka birisini sevdirmeye çalışıyor.

— Üstüme iyilik sağlık! Gülbeyaz sizinle olan şu münasebetimize de sırf nikâhımız kesin olduğu için müsaade veriyor. Beni adeta sizin meşru eşiniz gibi sayıyor da onun için. Yoksa Gülbeyaz'ı başka türlü ne zannediyorsunuz? Bu da doğrudan doğruya bana hakaret değil midir?

— Ya bana Mısırlı hanımla oynaşmayı iftira etmek daha büyük hakaret değil midir?

— Sizin bu oynaşmanızı ben gözümle gördüm.

— Evet! Gördünüz. Fakat sebep ve hikmetini de size söyleyeyim mi? Ben de sizin Bağlarbaşı'nda olduğunuzu gördüm. Benim haberim olmaksızın oraya geldiğinize canım da sıkıldı. İşte onun için, yani sizi üzmek üzere ben de Mısırlı hanıma ilgi gösterdim.

Bu söz oda içinde bir sessizliğe sebep oldu.

Telefon başında bulunan Ulviye ise Mergup'un maharetinin derecesine şaştıkça şaşmakta ve intikam fikrine de kuvvet verdikçe vermekteydi.

Kendi kendisine dedi ki: "Hınzır Mergup! Senden yalnız Dürdane'nin değil kendi intikamımı da almazsam bana da Ulviye, daha doğrusu Acem Ali Bey demesinler!"

Ne dersiniz? Ulviye'nin korktuğu başına geldi. Alçak Mergup bahiste devam ederek sonunda hakkını kendisi kazanıp haksızlığı da Dürdane biçaresine kabul ettirdi.

Lakin bu başarıyı yalnız kendi kurnazlığıyla kazanmadı. Belki Dürdane'nin kendisine gerçekten âşık olması o hınzırı bu bahiste de galip çıkardı.

Ah, bu aşk halinin gereklerine akıllar sırlar ermez ki! Bazı mağlubiyetler galibiyet kadar insana zevk verir. Dürdane gibi bir âşık için, "Bak suçsuzluğunu ispat için ne kadar zahmete giriyor. Beni sevmese bana bu ehemmiyeti verir miydi? Gerçekten kabahatliyse de affettim" demek ne kadar tatlıdır.

Sonra birtakım patırtılar falanlar Mergup ile Dürdane'nin kucaklaşma ve sarılmaya da başladıklarını Ulviye'ye anlatınca Ulviye artık telefon başından kalkıp yatağa girdiyse de Mergup aleyhindeki hiddetinin şiddetinden pek çok zamanlara kadar gözlerine uyku girmedi.

Hatırlardadır ki Ulviye komşusunu bu şekilde dinleme merakına, sahici bir romanın gerçekte nasıl yaşandığını görmek için tutulmuştu. Halbuki merakın artması ve yeniden yeniye bazı hadiselerin meydana çıkışı Ulviye'yi de bu hikâyenin kişileri arasına dahil etmişti. Hem de en mühim olay kişilerinden biri kendisi olmuştu.

Şimdi Ulviye intikam fikrini kuvvetlendirdikçe sonradan alacağı intikamın mutlaka erkek kılığında olacağına karar vererek erkeklik sıfat ve cüretini de artırmaya lüzum gördü. İşte Galata âlemleri ve Sandalcı Sohbet ahbaplıkları gibi haller bunun üzerine baş göstererek kendi kendisini öyle tehlikelere atmıştır ki benim diyen erkekler bile bu dereceleri göze kestiremezler.

Bununla beraber bir taraftan Mergup'la ilişkisini ileriye götürmekten geri durmuyordu. Hem de bu işte gayet ustalıklı davranarak Mergup'un yalvarışı arttıkça kendi de nazı

artırıyordu. Hali ve sözleri Mergup'a, "Gönlüm sana pek müptelaysa da vefa ve sadakat kurallarına uymamandan ürküyorum" maksadını anlattırıyordu. Mergup ise bunu o kadar anlamıştı ki Mısırlı esmer yosmaya kavuşmanın ancak onu muhabbetinin süreceğine inandırmaya bağlı olduğunu göz önüne alarak, Dürdane gibi onu da evlenme arzularıyla aldatmaya başlamış ve onun gibi bir taze dulun kendi gözünde bakirelerden hiçbir farkı olmayacağını bile söylemeye kadar varmıştı.

Bir ara söz olarak şunu da beyan edelim ki dulun halini bu şekilde kabul görmekten bazı hanımların hoşnut olmaları muhtemelse de Ulviye bunu da bir hakaret ve böyle hakaretlere cüreti terbiyesizlik addettiğinden Mergup aleyhindeki nefretini bundan dolayı da artırmıştır.

Mektuplaşa mektuplaşa iş öyle bir noktaya geldi ki artık ayağının tozuna bir kerecik yüzlerini gözlerini sürme şerefi için Mergup'un ettiği ricaları Ulviye Hanım reddedemez oldu. Nihayet bir gün, fakat gündüz, Mergup'u yalnız bir kahve içmek için yalısına davet etti. Halbuki sözleşilen günün gecesi Mergup Bey yine Dürdane Hanım'ın yanında bulunmuş; kızın gebeliği ise artık ayını bitirip gününü doldurma derecesini bulmuş olduğundan o gece Gülbeyaz Kalfa, Dürdane ile Mergup kucak kucağa iken ağzını açmış gözünü yummuş, hem söylemiş hem ağlamış, bu durumun âleme karşı bir rezalet olacağını ve bu rezaletin gerçekleşmemesi için ne tedbir kurulmak lazımsa acele edilmesi gerektiğini açıklayarak Mergup Bey'i öfkelendirmişti. Bey de eğer Gülbeyaz bu gibi garip tavırlarda devam edecek olursa bir daha ziyaret şerefinden de onu mahrum edeceği tarzında bir cevapla, zavallı Dürdane'yi üzerek hüngür hüngür ağlatmıştı.

Bu derecelere varan muamelenin Mergup için bayağı Dürdane'yi terk etmeye bir vesile aramak demek olduğu belliyse de gerçekten pek şiddetli olan bir aşk nedeniyle zavallı Dürdane ya Mergup'un meramını anlamayarak veyahut anladığı halde sırf kendisini terk ettirmemek için hain Mergup'a, gerek Gülbeyaz'ı ve gerek kendisini affettir-

mek için o kadar yalvarmıştı ki Ulviye'nin artık sabrı, takati kesilerek mümkün olsa telefona ağzını uydurup, "Behey zalim! Bu kadar alçaklıktan utanmıyor musun? Kızcağızın bu kadar gözyaşından bir damlasına olsun merhamet etmiyor musun?" diye haykıracağı gelmişti.

Nihayet ertesi gün, tam Ulviye'nin bu üzüntüsü sürüyorken, sözleşilen saatte yalının arka kapısından Mergup Bey içeriye girdi.

Ulviye Hanım her ne kadar annesinin hatırına pek fazla riayet eder ve bundan dolayı şimdiye kadar örneğini görmüş olduğumuz eğlencelerini de annesinden saklardıysa da tavır ve hareketlerinde o kadar korkarcasına bir çekince ve endişesi de olmadığından Mergup Bey'i, az bir çekince ve kurallara tamamen uyarak ta kendi odasına kadar götürdü.

Vay Mergup'taki güzel sözler! Vay Mergup'taki teşekkürler! Herif gerçekten dil cambazıydı. Ulviye de karşılık vermede ondan aşağı kalmıyordu. Mergup sadık kulluğundan ve Ulviye şiddetli aşkından o kadar ciddi olarak bahsediyordu ki bunların ikisinin de içyüzünü anlayabilen biri onları görseydi kahkahalarla gülmekten kendisini men edemezdi.

Nihayet bir söz sırası düşürerek Ulviye dedi ki:

— Vallahi Mergup, size doğrusunu söyleyeyim mi? Ben şimdiye kadar hiçbir erkeği sevmiş değilim. Eğer bir erkek sevecek olsaydım o da siz olurdunuz. Ancak erkeklerin hiçbirisine güvenim yoktur. Onlar bir kadını "aşk" kelimesinin tam anlamınca sevmezler. Yalnız bir kadını beğenip, dostluğundan hoşlanmak şekliyle severler. Bugün sevdikleri kadından biraz daha güzelcesini yarın görürlerse derhal ona kapılırlar.

— Aman efendim! Allahınızı severseniz bu nasıl söz? Bu sözden yalnız bendenizi kastetmiş olsanız, ayrılmaz, azat kabul etmez bir kulunuz olduğum için bu serzenişleri bile kendime bir kölelik şerefi sayardım. Fakat zatıaliniz adeta bütün erkeklere apaçık bir iftirada bulunuyorsunuz.

— Hayır beyim! Tecrübelerime dayanarak söylüyorum. Hatta diyebilirim ki bir erkeğin beğenip sevdiği kadından daha gencini, daha güzelini gördüğü zaman ona kapılması şöyle dursun, ondan çirkinlerine bile ilgi gösterdiği olmuştur.

— Cesaret verirseniz efendim, bu sözünüzü kabul edemeyeceğim.

— O kadar cesaretli olmayın beyim! Ben bazı adamlar tanırım ki melek gibi bir kızcağızı baştan çıkardığı halde ona göre mesela benim gibi Çingene suratlı bir kadına bile heves etmiştir.

Ulviye'nin bu sözü Mergup'u çingene suratlı ve daha doğrusu adeta ifrit suratlı denebilecek bir hale koydu. Zira şimdiye kadar malumumuz olan hallerinden anlaşılmış olacağı üzere, Mergup gayet zeki bir alçak olup, öyle beş on gün, beş on hafta, beş on ay evvel geçen olayları hiç unutmadığı gibi bu olayları ima eden ve hatırlatan sözleri de pekâlâ fark ederdi.

Bundan başka, kendisi hem beyaz tenli hem de biraz asabi bir adam olduğundan az bir tesirle ya başına sıçrayan kandan yüzünün mosmor olması veyahut kanının kalbine hücumuyla sapsarı kesilmesi gibi belirtiler de içinden geçenleri anlamaya yardım ederdi.

Ulviye'nin iması üzerine Mergup, bu şekilde bir anda mosmor ve yine o anda sapsarı kesildikten sonra, şöyle dedi:

— Efendim! Bu rivayetinizi yalanlamam. Fakat söylediğiniz adamın ilk beğendiği kadınla, sonra beğendiği kadın arasında mutlaka dağlardan büyük fark olmalıdır da ikinci dilberi tercih etmiş bulunmalıdır. Malumunuzdur ki insan hafifçe tatlılanmış bir şeyi yerken ondan çok daha fazla tatlı bir şeyi yerse sonra yine evvelki tatlıya döndüğü zaman onu tamamen tatsız bulur. Hikmete uygun olan bu denge, gönül lezzetleri hakkında da vardır ve gerçeğe uygundur.

Alçağın kurnazlığının kendisini bile ikna derecesine vardığını Ulviye Hanım görünce hayretini şiddete dönüştürerek dedi ki:

— Gerçi ilk sevdiği ile sonradan beğendiği kadın arasında dağlar kadar fark vardır. Bakın size o farkı da söyleyeyim: ilk

sevdiği dünyada henüz hiç başkalarının eli değmemiş bakire bir goncaydı. Sonradan beğendiği otuzluk bir karı! İlk sevdiği kendisine öyle bir fedakârlıkta bulunmuştu ki sonradan beğendiği kadın bu fedakârlığı başkalarına nasip etmiştir. İlk sevdiğinin kalbinde şimdiye kadar kendisinden başka hiçbir aşk yer tutmamış olduğu halde sonradan sevdiği kadın bin aşktan arta kalmıştır. Ve hâlâ da kendisini seveceği şüphelidir. Nihayet ilk sevdiğinin karnında o çılgınca aşkın bir de yadigârı var ki bugün yarın dünyaya ayak basmak üzeredir. İkinci sevdiğinin karnında ise henüz kendisinin cefası bile yoktur. İlk sevdiğini terk ederse kızcağız da şüphesiz hayatı terk eder. Sonradan beğendiği ise onun için eski pabuçlarını bile terk etmez. Bu kadar fark, az fark mıdır?

Mergup'un ne hallerden ne hallere girdiğini hayal etmelidir.

O zeki çapkın bu örneğin kimin hakkında olduğunu derhal anlayarak ve fakat anlamamış gibi davranmaktan hiçbir fayda ummayarak dedi ki:

— Anladım efendim, anladım! Sizi sevmek gibi büyük bir suçtan dolayı bana sitem etmek istiyorsunuz. Hem de yalı komşunuzla olan macerayı öğrenmiş bulunduğunuz için sitem bahanesi de o hali seçiyorsunuz. Hatta hiç şüphe etmem ki sizi bu sırdan haberdar eden de o Gülbeyaz dedikleri bunak karıdır. Haksız telaşından dolayı ne edeceğini şaşırdığı sırada, güya evladı gibi sevdiği hanımın sırlarını size bile ifşa etmiştir.

— Sözünüz bitti mi?

— Arzu ederseniz bitmiş olsun. Fakat meselenin hakikatine vâkıf olsaydınız bu konuda kulunuzu asla azarlamazdınız. Zaten ben Dürdane'yi hiçbir zaman sevmedim. O beni sevdi. Ben de genç kız üzülmesin diye aşkına göz yumdum.

— O göz yumma da tecrübesiz bir kızı gebe koymaya kadar vardı, öyle değil mi?

— O kusur da bende midir efendim?

— Estağfurullah! Hiç erkek beyefendilerde kusur olur mu?

— Temin ederim ki bende değildir efendim! Fakat ne yapayım Gülbeyaz sizi de kandırmış.

— Gülbeyaz'a hem bunak diyorsunuz hem de beni bile kandırmış olduğundan bahsediyorsunuz. Acaba ben mi bir bunağa aldanacak kadar ahmağım!

— Estağfurullah efendim!

— Halbuki ben Gülbeyaz'ı neredeyse hiç tanımam! Kendisine selam verdiğim bile yoktur.

— Bu inkârınızın neden meydana geldiğini anlayamadım.

— İnkâr mı? İnkâra neden mecbur olacakmışım? Ömrümü günümü yalandan aşklarla geçirmedim ki ciddiyette yalana, inkâra falana mecbur olayım. Buraya gelin de meselenin hakikatinden beni tamamıyla haberdar edenin kim olduğunu size göstereyim!

Ulviye Hanım, Mergup Bey'i kolundan tutarak telefonun yanına kadar götürdü. Dedi ki:

— Şuraya kulak verin. Pek kulak vermeye de ne gerek? İşte Dürdane'nin odasında söylenen sözler sanki burada söyleniyorlarmış gibi ayan beyan işitiliyor.

Tesadüfe bakınız ki bu esnada Gülbeyaz ile Dürdane yine hasbıhal ederek Gülbeyaz'ın sitemlerine karşılık Dürdane diyordu ki:

— Ah dadıcığım! Ne yapayım? İşte kabul ediyorum ki Mergup benden usandı! Beni terk etmek için küçücük bir vesile aradığını anlıyorum, biliyorum ki bu gebelik en mühim vesile olacak ve çocuğu asla tanımayacağı gibi, âleme rüsva olduğum zaman da beni kurtarmayı vazife bile etmeyecektir. Fakat ne yapayım? Seviyorum, çıldırıyorum! Tek beni terk etmesin de ben her şeye razıyım. Varayım âleme rüsva da olayım. Babamın yuvasından kovularak sürüm sürüm sürükleneyim. Mergup için her felaket bana saadetin ta kendisi gibi gelir.

Ulviye, Gülbeyaz ile kızın arasında uzayıp giden şu yoldaki hasbıhali Mergup Bey'e tamamıyla dinletmeye mecbur değildi. Bu kadarını dinlettikten sonra Mergup'a dedi ki:

— İşittiniz mi beyim? Zavallı kızcağız, değil mi?

— Gerçekten zavallı kızcağız! Fakat demin dediğim gibi, bu hallere bendenizin sebep olmadığını ve kendi isteğiyle olduğunu işte bu itiraf da teyit ediyor.

— Amma yaptınız ha! Mademki kızcağızı almayacaktınız onun çılgıncasına aşkını niçin beslediniz? Daha geçen gece birçok teminat veren ben miydim? Bağlarbaşı'nda gördüğünüz çingene suratlı karıdan dolayı Dürdane'nin kıskanmasını yumuşatmak için verdiğiniz teminatı unuttunuz mu?

— Evet! Bu alete telefon derler ki özelliklerini bazı gazetelerde okumuştum. Bu vasıtayla her konuşmamızı işitmişsinizdir.

— Hatta öpüştüğünüz zaman ortaya çıkan "maç muç" şamatalarını bile!

— Bağlarbaşı'ndaki kadına o iğrenç sıfatı verenin ben olmadığımı da işitmiş olmalısınız. Bundan dolayı bana değil, Dürdane'ye darılmalısınız.

— Sizin kadar haktanır biri olsaydım belki Dürdane'ye darılırdım. Fakat ben Dürdane'yi takdir ediyorum. Zira sizi sevdiği için bu hiddetlerde bulunuyor. Fakat sizin nerenizi takdir edeyim! Dürdane gibi gerçekten bir inci tanesi sizi bu kadar sevsin de siz onu hem de gebe bıraktıktan sonra terk etmek için yine kendi sevdanızın mahsulü olan çocuğu idam gibi tekliflerde bulunasınız. Mertliğe layık olan bu mudur? Yoksa, "Ben seni nikâhsız sarıp sarmalamışsam da sana olan sevgimdeki temizlik ve sadakat de nikâh kadar kutsaldır. Gel şimdi ilişkimizi bir nikâhla da kutsayalım" demek mi mertliğe yakışır? Eğer böyle mertçe bir harekette bulunursanız sizi ayıplamaya kim kalkışabilir?

Ulviye'nin bu sözünün üzerine Mergup Bey şap kesildi; kızardı bozardı, sarardı soldu. Nihayet Ulviye'nin kendisini severek iltifat için değil, ne için huzuruna kabul ettiğini zekiliği dolayısıyla anlayarak dedi ki:

— Efendim! Siz beni buraya bir nikâh kılavuzluğu[1] için mi davet ettiniz?

---

1 Evlenme işlerinde aracılık edilmesi.

Artık Ulviye'de sabır ve tahammül bütün bütün tükendi. Bununla beraber hiddetini mümkün mertebe yenerek dedi ki:

— Evvela seni ben davet etmedim. Çekmece dolusu mektupların ispat eder ki görüşmeyi sen arzu ettin. Seni huzuruma kabul edişimse yalnız düğün kılavuzluğu için de değildir... Kılavuzluk meşru bir iş olarak bence de şeref verirse de Dürdane ile hiçbir tanışıklığım yoktur ki kılavuzluğu ben üstleneyim. Fakat Dürdane'yi mazlum, hakkı yenmiş biri olarak görüyorum. Allah rızası için onun intikamını senden almaya insanlık adına hakkım vardır. Sana şu teklifi katiyen söyleyeyim: Dürdane'yi bir haftaya kadar nikâh edip alacak mısın? Yoksa senin canına kadar kastetmek benim intikam vazifem olsun mu?

Mergup, Ulviye'nin yüzüne öyle bir bakış baktı ki görseydiniz kahkahalarla gülerdiniz!

Fakat gazap ateşiyle gözlerinden alev saçan Ulviye'nin yüzü gülmüyordu. Üstünde her ne kadar kadın kıyafeti vardıysa da bu anda Ulviye'nin çehresi ve gözleri, Acem Ali Bey'in Sandalcı Sohbet gibi eşkıyayı bile titreten gözleri ve tavrıydı.

Fakat Mergup, Acem Ali Bey'i tanımıyordu ki onun gözlerinin şimdi Ulviye'de olan gözler olduğunu fark etsin. Bunun üzerine dedi ki:

— Dürdane'yi nikâh edip etmeyişim sizle asla alakalı olmayan bir şeydir.

— Bilakis benimle tamamıyla alakası vardır. Tekrar soruyorum: Dürdane'yi...

— Hayır efendim, hiç zahmete girmeyiniz. Ben size pek mertçe bir şekilde söyleyeyim ki ben kızoğlankızken benimle ilişkide o kadar cüretli gördüğüm bir kızı alamam. Onda bu âşıkane cüret varken yarın başka birisini de beni sevdiği gibi sevmeyeceğini nereden bileyim?

— Alçak!

— Pek doğru söylediniz! Bu halde canıma kadar kastetmeye, intikam almaya cesaretiniz varsa da ben de nefsimi müdafaada haklıyım. Zaten böyle yerlere ihtiyatsız gelinir zannında mıydınız?

diye Mergup pantolonunun cebinden bir revolver çıkarınca Ulviye, yani Acem Ali Bey, Mergup'un davranmasına meydan vermeksizin şık beyin kolundan tutarak öyle bir sıkış sıktı ki kolunun kemikleri sanki yassılmak derecesinde bir sızıyla Mergup, "Aman, kolum!" diyerek, tabanca da yere düşüverdi.

Ulviye dedi ki:

— Her yaşmaklıyı kadın mı zannediyorsun? Haydi beyim! Benim sana kastım burada, kendi evimde olamaz. Misafirperverlik şanına aykırı düşer. Bundan sonra kendini benden iyice koru!

İlk tehdide Mergup ehemmiyet vermediyse de bu ikinci tehdide pek fazla ehemmiyet verdi. Zira kolu sanki yerinden kopmuş gibi ağrımaktaydı.

Oradan sağ salim çıktığından dolayı biçare Mergup fukaraya sadaka vererek akşam yatağına girerken koluna baktı ki Ulviye'nin parmaklarının değdiği yerlerden bayağı kan fışkırıp gömleğini de kızartmış.

Dördüncü Bölüm

Memduh Bey

Ayşe Ebe'nin başlı başına bir roman oluşturan serüveninin meydana gelişinden bir hafta kadar sonraydı ki Ortaköy'de, vapur iskelesinin yanındaki gazinoda, Sandalcı Sohbet ile Acem Ali Bey birleştiler. İkisi de birer nargile alarak ve orta yerlerindeki iskemle üzerinde iki fincan kahveyle iki kadeh de su bulunarak hemen burun buruna denilebilecek bir vaziyette bulundukları halde konuşmaktaydılar.

Acem Ali Bey demişti ki:

— Ee Sohbet! Yaptığımız işi beğendin mi?

— Hangi işi?

— Gece yarısı Ebe Hanım'ı çalıp bir genç kızı doğurtma işini?

— Benim hiçbir şeyden haberim yok ki beğenip beğenmemekte olduğumu söyleyebileyim!

Acem Ali arkadaşının yüzüne manalı bir bakışla baktı. Sohbet ilaveten dedi ki:

— Ne bakıyorsunuz? Benim bir şeyden haberim yok dediğime mi hayret ettiniz?

— Gerçi sırrımızı muhafaza meselesini sana pek katiyen tembih etmiştiysem de benden bile gizlemek gibi süsler yapmayı da tembih etmemiştim.

— Hayır, bunda süse benzer bir şey yok! Ebe olduğunu sonradan anladığım bir kadını gece evinden çıkarıp bir yalıya götürdük. Sonra yine o yalıdan alıp evine getirdik. İşte

benim bildiğim bu kadar, değil mi? Bu kadarcık bir şeyin neresini beğenmeli, neresini beğenmemeli?

— Demek oluyor ki bu hikâyeyi sana anlatmamı istiyorsun ha?

— Hayır! Bir şeyi bana anlatmak lazım olsa anlatırdınız. Mademki anlatmadınız o şeyi anlatmak lazım değilmiş demek. Ben üstüme lazım olmayan şeyleri anlamayı hiç de merak etmem. Bildiğim bir şey varsa o da her ne emrederseniz körü körüne itaatten ibarettir.

"Teşekkür ederim Sohbet! Fakat bu meseleyi bilmek sana lazımdır. Zira işi henüz bitirmedik" diye Acem Ali Bey, Ulviye Hanım'ın Dürdane Hanım'ın durumunu nasıl araştırarak neler yaptığını ve nihayet Mergup Bey'i kendi vicdan mahkemesinde nasıl mahkûm ettiğini, bu hikâyeyi okuyarak bizim anlamış olduğumuz kadar izahatla anlattı. Yalnız Ulviye Hanım'ın Acem Ali Bey olduğunu ve Mergup Bey'i Bağlarbaşı'nda tuzağına nasıl düşürdüğü meselelerini izah etmeyip, buralarını sanki Mergup'un kendi tanıdığı Ulviye Hanım'a da meyletmesi üzerine Mergup'u orada sıkıştırıp son tehdidini icra etmiş şeklinde çevirmişti.

Fakat Sandalcı Sohbet, karşısındaki Acem Ali'nin koynunda nur topu gibi iki tane memeyi ince bir fanila gömlek altından görmüş olduğu halde artık Acem Ali Bey'in Ulviye isminde sevdiği bir kadın olması gibi masallara kulak asar mı?

Bununla birlikte Sandalcı Sohbet, Acem'in söylediği sözlerin hepsine tamı tamına inanmış görünüp, kendi içinden geçen hallerden ve hislerden asla renk vermedi.

Acem Ali, hikâyesini bitirdikten sonra Sohbet'e dedi ki:

— Biçare bir kızı bu şekilde aldatıp dünyaya bir de çocuk getirdiği halde terk eden adama ne ceza verirdin? Ama düşün ki biçare kızcağız bundan sonra başka bir kocaya varacak olursa, onun yanında yüz aklığı görmek şöyle dursun, sonsuza kadar bir yüz karalığına uğrayacak. İhtimal ki ertesi gün kocası kendisini terk edip boşayacak. Hele hiçbir şeyde kabahati olmayan masum bir çocuk kendi hayatına sebep olan anne baba sağ bulundukları halde öksüz kalacak.

Ömrü boyunca "piç" diye diğer insanlardan birkaç derece alçak sayılacak. Bunların hepsine sebep olan bir adamın cezasını sana havale etseler o adam hakkında ne yapardın?

Sandalcı Sohbet cevapta asla acele etmeyip derin bir düşünceye vardı. Hatta Acem Ali hikâyeyi nakledip bitirinceye kadar nargileler de yanıp bitmiş olduğundan Sohbet kendi nargilesini tazelemek için kahveciye bir de emir verdi.

Acem Ali dedi ki:

— Bir cevap vermiyorsun ya!

— Eğer sizin gördüğünüz ve hikâye ettiğiniz haller aynı şekilde olduysa hiç şüphe yok ki Mergup denilen alçağı, cımbızla etlerini yolarak gebertmeli.

— Benim araştırmalarım neden yanlış olsun? İşler güneş gibi meydanda değil mi?

— Gerçekten güneş bile bazen bir bulutun arkasına gizleniyor da o gün dünyada hiç güneş doğmamış deniliyor. Bu gibi işlerde bir kabahat var mıdır yok mudur, o kabahat varsa hakikaten hangi taraftadır... Buralarını araştırmak pek mühimdir efendim! Bu araştırma tamamlanmadığı şekilde, hiç kabahatsiz bir adamı en büyük cinayetle suçlanmış gibi cezalandırmak hiçbir zaman adalet ve mertlik sayılmayıp adeta zulüm ve alçaklık sayılır.

Acem Ali biraz düşündü. Dedi ki:

— Bir sözün bir sözüne uymuyor Sohbet! Demincek de emrime körü körüne itaat edeceğini söylediğin halde şimdi araştırmamda yanlışlık ve hata bulunduğundan bahisle beni yalanlıyorsun!

— Öyle değil efendim! Siz bana Mergup Bey'i öldürelim demediniz. Eğer manevi mesuliyeti üzerinize alırsanız derhal göğsüne bıçağı sokardım. Siz bana böyle bir hakarette bulunan adamı nasıl cezalandıracağımı sordunuz, benden bir hüküm istediniz. Bence meçhul olan bir şeye nasıl hükmederim.

— Sence meçhulse bence malum!

— Öyleyse hükmü siz verin, icrasında beraberiz.

— Bunlar nasıl lakırdılar Allah'ı seversen? Ben bu lakırdılardan hiçbir şey anlayamıyorum.

— Usanmayacağınızı bilsem size anlatırdım.

— Neden usanayım? Söyle de dinleyeyim.

" Öyleyse dinleyin!" diye Sandalcı sohbet şöyle bir hikâye anlatmaya başladı:

"... Paşa'nın Sohbet adında bir kölesi vardı. Sekiz yaşındayken dairesine almış, evlat gibi büyütmeye başlamıştı. Bu çocuk esaretin ne olduğunu anlayamayacak çocuklardan değildi; işin en ilerisini, en sonunu düşünür; görünüşte çocuk, hakikatte yaşlı sayılırdı. Bundan dolayı dünyada esaret için, hürriyet için, her şey için bir fikri olduğu gibi, para için de bir fikri vardı.

Sohbet kendi kendisine demişti ki: 'Dünyada Cenabı-hak'tan sonra her şeye değilse de pek çok şeye kadir olan ancak paradır. Akıl ve ilim gibi şeyler servetten ayrı, alakasız ve bağımsız zannedildikleri halde bile para olmadıktan sonra aklın cinnetten, ilmin de cahillikten farkı kalmaz. Züğürt bir adam Süveyş Kanalı'nı açabilme imkânından bahsetmeye kalkışsa divane olmuş diye tımarhaneye atarlar.'

İşte bu düşünce üzerine Sohbet Bey –zira Sohbet, paşa hazretlerinin adeta manevi evladı olduğundan daire içinde herkes kendisine 'bey' diye hitap ederdi– evvela bir kumbara edinmiş, paşadan ve hanımlardan eline kaç para geçerse oraya atar biriktirirdi. Lakin bu hareketini herkesten gizli tutup kumbarasını o kadar özenle saklardı ki şeytanlar bile bu sırra vâkıf olamazlardı.

Sohbet'te diğer çocuklar gibi muhallebi iştahı, oyuncak hevesi falan hiçbir şey yoktu. Gündelik, haftalık bahşiş, hediye, her ne adla olursa olsun, eline kaç para geçerse kumbaraya attığından nispeten az bir zaman içinde kumbara çil paralarla doldu. Bu halde Sohbet düşündü ki hep böyle çil para biriktirecek olsa kumbaralar çoğalarak sonradan saklaması güç olur. Bundan dolayı bir gün kumbarayı kırarak içinde kuruşluk ve ikilik Mecidiye olarak iki yüz seksen kuruş biriktiğini görünce konağa yakın bir sarrafa giderek, güya hanımefendinin emriyle gelmiş gibi bir de selam götürerek bu paraları altına çevirdi. İki lira ve üç çeyrekten

ibaret olan servetini hacmen küçücük görünce bu cins akçeden bir kumbaraya pek çok miktar şey sığdırabileceğini anlayarak memnun oldu.

Ondan sonra Sohbet'in iki kumbarası oldu; birisi altınlara ve diğeri mecidiyeye mahsustu. Mecidiye kumbarasını doldukça kırar, parayı altına çevirerek altın kumbarasına koyardı.

Sözü uzatmayalım! Bu düzen üzerinden dört beş sene geçti. Sohbet on üç yaşını geçip on dördüne yaklaştı. Hem de büyüdükçe gündelik, haftalık, aylık bahşiş, hediye gibi paraların miktarı da büyüdüğünden mecidiye kumbaraları sık sık dolar, kırılır, içindekiler altına çevrilerek onlara mahsus olan kumbaralara konulurdu."

Burada Acem Ali, Sandalcı Sohbet'in sözünü keserek dedi ki: "Kumbaralara ha? Kumbara değil!"

Sandalcı Sohbet hikâyesine devam etti:

"Evet! Kumbaralara! Çünkü onlar da çoğalmıştı. Sohbet on dört yaşına vardığı zaman beş altı seneden beri topladığı para dört kumbara doldurmuştu ki her birinde yüzer lira vardı.

Sohbet para denilen şeye her ne kadar böyle büyük bir ehemmiyet verirdiyse de cihanda hisleri yalnız paraya muhabbetten ibaret olmayıp, muhabbete layık olan her şeyi severdi. Fakat sevdiğim şeylere kavuşmak için ek kuvvetin yine parada olduğunu bildiğinden, paraya verdiği ehemmiyet başka hiçbir şeye benzemezdi. İhtimal ki bu ahlakını pek çok bilgin kötüler ve ayıplar. Fakat ben Sohbet'in ahlakını yargılamayıp, olayı olduğu gibi haber veriyorum.

Sohbet güzel bir çocuktu. Çağı artık delikanlılık çağına yaklaştıkça kendisine çekidüzen vermeye de başlamış olduğundan güzelliği bir kat daha kendisini göstermekteydi. Ama Sohbet'in kendi güzelliğinden derhal haberdar olduğuna hükmetmeyin. Daire içinde cariyelerin artık kendisine bir başka arzulu bakışla baktıklarına dikkat ettiği halde de Sohbet bunu kendi güzelliğine vermeyip, belki böyle bir haremde kapalı olan kızların, hangi erkek olsa arzu duyacakları için kendisine ehemmiyet verdiklerine hükmederdi.

Halbuki Sohbet'in efendisine olan muhabbet ve sadakati o derecedeydi ki dünyada Cenabıhak'tan sonra efendisini tanır, efendisini sever, efendisinden korkar; hâsılı cihan içinde efendisinden başka gerek zihnine ve gerek kalbine hiç kimse hakkında hiçbir his ve fikir girmezdi. Bundan dolayı haremde efendisinin kendi hizmeti, kendi zevki için bulundurduğu cariyelerin kendisine, çocukluk halinden başka türlü bir gözle bakarak, başka türlü gülümsemelerini ve başka türlü şakalaşıp, başka türlü oynaşmalarını velinimeti efendisi için hıyanet gibi kabul ederek yatağını selamlık dairesine çıkardı. Gerçi paşa efendi yer değişiminden habersiz göründüyse de Sohbet'in bu kadar düşünceli bir çocuk olmasını beğendiği, ondan sonra Sohbet hakkındaki takdirinden ve ona ilgisinin artmasından anlaşıldı.

Paşanın bu ilgisi o dereceye vardı ki bir gün Sohbet'i huzuruna çağırarak ve "Oğlum" tabiriyle hitaba başlayarak içki ve eğlenceye düşkünlük gibi rezilliklerden sakınmak gerektiğine dair bir güzel vaaz ve nasihat verdikten sonra eğer şimdiye kadar kendisinde gördüğü ahlakı bozmadan eğitimini tamamlarsa kız kardeşinin henüz on üç yaşındaki kızını onunla evlendireceğini de vaat ederek, bundan sonra belirli ve kesin bir maaş olmak üzere, ayda beş yüz kuruş da aylık bağladı.

Sohbet Bey için öyle içki ve eğlenceye düşkünlükten sakınma dersi vermeye zaten gerek bile yoktu. Zira Sohbet rakı şarap değil, tütünün ne olduğunu bile bilmezdi. Ondan sonra da öğrenmedi. Sohbet'in davranış güzelliğini ölçmek için yalnız beş yüz kuruş aylığının yüz kuruşunu bile sarf edecek yer bulamadığına dikkat etmek kâfidir. Bir adamın halini anlamak için onun cep harçlığına dikkat etmek her zaman kifayet eder. Zira cep harçlığınca müsrif olan adam kötü bir ahlaka sahip olmasa bile iyi bir adam sayılamaz.

Bundan sonra Sohbet artık kendisini Lütfiye Hanım'a nişanlı bilerek dairece vakar ve haysiyetini ona göre muhafazaya başladı. Paşanın kız kardeşinin çocuğu olan kızın ismi Lütfiye Hanım'dı. O kadar zeki ve terbiyeli bir kızdı ki paşa,

Sohbet Bey'e verdiği vaadi kıza da vermiş olduğundan, kız henüz on üç yaşında bulunduğu halde nişanlılık halini kendisine pek güzel yakıştırmış ve Gülcemal isminde ihtiyar bir baş kalfa vasıtasıyla Sohbet'le âşıkane haberleşme derecelerini bulduğu halde, hiçbir gün Gülcemal'in beğenemeyeceği ve azarlayabileceği küçücük bir davranış bile göstermemiştir.

Dikkat etmeli ki Sohbet para biriktirmeye hâlâ devam ediyor. Artık çocukluğundan beri bu hal kendisine ikinci bir karakter olduğundan bundan bir türlü vazgeçemiyor. Liralarının miktarı arttıkça onun da zevki artıyor. Hiçbir gün düşünememiştir ki para her ne kadar insanı her maksadına eriştirirse de insana hiç tasavvur edemeyeceği düşmanlıkları da hazırlar.

Dairede hem vekilharçlık[1] hem kethüdalık[2] hizmetlerini ifa eden Cemal Ağa isminde bir adam vardı; içki, fuhuş ve hırsızlık gibi kötülüklerin hepsi kendisinde toplandığı halde o kadar riyakârdı ki paşaya kendisini melek gibi, her bakımdan masum bir halde tanıtmıştı. Geceyi sabahlara kadar çapkınlıkta geçirdiği halde sabahleyin sırf paşaya hoş görünmek için sofuluk tavrı takınır ve ikiyüzlülükte son dereceye varırdı. Biçare Sohbet, efendisi gibi dindar bir adamın kapısında böyle bir münafığın bulunmasını hiç istemezdiyse de bu zat neredeyse yirmi seneye yakın bir zamandan beri dairede bulunup Paşa'nın her türlü güvenine sahip olduğundan bunun aleyhinde paşaya söz söylemek, sonradan Cemal Ağa'nın memuriyetine göz dikmek demek olacağı için bir türlü ses çıkaramazdı.

Cemal Ağa bütün kötü hallerinin üstüne bir de Sohbet'in gençliğine ve güzelliğine göz dikmez mi? Gerçi Sohbet on altı on yedi yaşlarını da geçerek on sekize yaklaştığı gibi, gayet mahbup bir dilber olmuştuysa da kendisini bir alçağın hırs dolu heveslerine tutulmaya layık bulmak şöyle dursun, hatta Lütfiye Hanım, paşa tarafından kendisine vaat edil-

1 Saray ve konaklarda alışverişe ve harcamalara bakan kişi.

2 Eskiden devlet büyüklerinin ve varlıklı kişilerin emrinde çalışan ve onların işlerini gören kimsenin yaptığı iş, kâhyalık.

mişken, onunla gizlice mertçe ilişkisinde bile utancından yerlere geçer ve sanki affedilemez bir suç işlemiş gibi sıkıntısından terlerdi. Bu kadar iffetli, bu kadar mahcup olan bir delikanlının Cemal Ağa gibi bir alçağın kirli heveslerine hizmet etmesi mümkün olabilir mi?

Eğer Cemal Ağa alçakça maksadını açıktan açığa meydana koysaydı Sohbet kendisini daha güzel ve daha kesin bir şekilde müdafaa edebilirdi. Lakin alçak, sanki Sohbet'i içkiye teşvikten ve aralarındaki dostluğu bu şekilde de güçlendirme emelinde bulunduğundan başlayarak asıl alçakça fikrini pek uzaktan uzağa ima ettiğinden, Sohbet gerçekten müdafaası güç bir bela içinde bulunuyordu. İçkiye, tütüne alışmamak hususunda Sohbet'in gösterdiği gayret, Cemal Ağa'yı ümitsizliğe düşürünce hovardalık yolunu keşfe kalkıştı ve bu fuhuş âlemini Sohbet'e o kadar methetti ki Sohbet'ten başka hangi delikanlı olsaydı mutlaka ikna olurdu. Lakin Sohbet, yakında eşi olacak bir Lütfiye Hanım dururken başka yerde heves aramaya katiyen rağbet etmedi.

Bir bayram günü kapı yoldaşlarıyla bayramlaşırlarken Cemal Ağa bu bayramlaşmayı Sohbet'ten bir buse almak şeklinde yapmaya kalkışırsa ne dersiniz? Ömründe yanağından hiçbir şekilde, hiçbir buse alınmamış olan Sohbet'in aklı başından gittiyse de Cemal Ağa, "Müminler Bayramı ya kuzum! Bayram günlerinde öpüşmek sünnettir!" diye işe bir kutsallık rengi verdiği için Sohbet daha ilerisine varmadı. Lakin ondan sonra, "Ah! Keşke her gün bayram olsa!" gibi çirkin latifelerin tekrarı Sohbet'i kızdırdıkça kızdırdı.

Bir gece Sohbet sekiz yaşından beri biriktirdiği paraları saymakla meşguldü. Zira artık işe güce gereği gibi akıl erdirdiğinden neredeyse bin liraya yaklaşan bu servetini boşa hapsetmek istemeyip bunlarla konsolit[1] satın alarak kazancından da yararlanmayı düşünmüştü. Birden dışarıda bir ayak sesi işitti. Odasının kapısı açıldığında Cemal Ağa

1 Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde devlet borçlarına karşılık çıkarılan hisse senetleri ve tahviller.

içeriye girdi, böyle vakitsiz olarak Cemal'in kendi odasına girmesinden Sohbet huylandıysa da bu hiddetini göstermeye meydan kalmadı. Zira Cemal Ağa geç vakit odasında mum görmesi ile ateş ve yangın gibi bir tehlikeden dolayı merakı sebebiyle geldiğini söyleyip Sohbet'in dudaklarına kadar gelen gazap dolu kelimeleri iade ettiği gibi, orta yerde böyle binlerce lira bulunmasının nasıl mümkün olabildiği hakkında da sorulara girişerek işi bütün bütün bir başka yöne çevirmiş oldu.

Sohbet bu parayı sekiz yaşından beri haftalık ve aylıklarından, velhasıl eline her nereden ne geçerse saklayarak biriktirdiğini söylediyse de Cemal Ağa'nın tavrında pek de güven alametleri görülmedi. Biçare Sohbet, Cemal Ağa'nın bu itimatsız tavrından ürktüyse de aklına başka bir tehlike gelmeyip, belki bu pis herifin dünyada işlemeyeceği alçaklık olamayacağından, akçesine tamah ederek kendisine bir fenalık etmesi ihtimalinden ürktü. Lakin birkaç güne kadar akçeyi konsolideye çevireceğini göz önünde bulundurarak böyle bir tehlikeye de pek de imkân tasavvur edemedi ve bununla avundu.

Meğer Cemal Ağa'nın hazırlığı başkaymış. Ertesi günden itibaren Sohbet hakkındaki muamelesini değiştirdi. Düpedüz, "Sohbet, sen bir kızdan daha güzelsin! Lütfiye Hanım'ı sana vereceklerine seni gelin etsinler!" gibi edepsizliklerle de yetinmeyerek kendisine ilanıaşk bile etmeye başladı. Hem de bu haller latife değildiler. Cemal Ağa düşünce ve emelini cidden Sohbet'e anlatarak, "Ben senin aşkınla çıldırma derecelerine geldim. Sen bana merhamet etmeyecek olursan ben de senin mahvına kadar yürürüm!" diye tehditlere bile başlamıştı.

Sohbet birkaç defa Cemal'i vurup öldürmeyi kurdu. Zira bu adamın âşıkane tehditlerine karşılık sessizliği adeta ona sevgili olma rezaletini kabule istekli görünmek sayarak, böyle alçakça bir rezalet altında kalmaktansa namusunu kanla temizlemeye lüzum görürdü. Fakat Cemal Ağa'nın iyi haline kefil aranırsa en evvel paşa efendi bizzat kefalet

buyurmaya hazır ve nazır bulunurken biçare Sohbet bu adama nasıl el kaldırabilirsin?

Cemal Ağa tarafından taarruz ve tehdit, Sohbet tarafından da direnme ve engelleme uzadı gitti. Bunlar arasında geçen durumları burada daha çok uzatmaya lüzum görmeyelim. Cemal Ağa rezil bir mahbup-dost ne kadar yüzsüzlük edebilirse etti, Sohbet de namuslu bir delikanlı ne kadar müdafaa gösterebilirse gösterdi. Nihayet Sohbet artık müdafaadan âciz kalınca bir gün gözleri kararak bir su sürahisini Cemal'in kafasında paraladı.

Bu hareket üzerine Sohbet, Cemal Ağa'nın hemen paşa efendiye giderek şikâyet edip, olanı biteni söyleyerek konağın içinin altüst olacağını beklerken bilakis Cemal Ağa hiç sesini çıkarmadı. Yalnız, "Pekâlâ, Sohbet Beyefendi, pekâlâ! Demek oluyor ki benim size olan muhabbetime nihayet bu cevabı verdiniz, öyle mi? Pekâlâ, bak ben de sana neler ederim!" demekle yetindi. Hatta Sohbet, "Ne yapabileceksin bakayım? Haydi git paşaya söyle, ben de senin alçaklığını söylerim. Sen mahvolursun!" dediği halde, Cemal Ağa buna hiçbir cevap vermeyerek odasına çekildi.

O gece böyle geçti. Ertesi gün de hiçbir taraftan ses seda çıkmadı.

Nihayet ikinci gece haremağası Mansur Ağa ile bir uşak ve bir de Cemal Ağa, Sohbet'in odasına geldiler. Hayır! Buna "geldiler" denilemez, "hücum ettiler" demelidir. Zira o geliş hücumdan başka bir şey değildi. Sohbet büyük bir hayret içinde kendini kaybettiği halde bunlar öteyi beriyi aramaya başladılar. Biçare Sohbet'in henüz hiçbir halden haberi yok. Her taraf arandığı sırada yatakların konulduğu yükün[1] altında gusülhane[2] gibi kapalı bir şey olup oraya konulan sandığı açtıklarında Sohbet'in sekiz dokuz yaşından beri biriktirmekte olduğu altınlarını buldular.

---

1 Eski evlerde odaların bir tarafında yatak, yorgan vb. koymaya mahsus büyük yerli dolap, yüklük.

2 Eski evlerde gusletme ya da yıkanma amaçlı zemini çinko kaplı küçük oda. Genellikle, yüklük denen derin dolabın bir bölümü olarak düzenlenirdi.

Mansur Ağa, "Bre hain! Sen bu paraları nereden buldun?" dediği zaman Sohbet, "Nereden bulacakmışım! Dişimden tırnağımdan artırdığım paralardır!" diye hiçbir şeyden şüphesi olmadığından göğsünü gere gere durumunu anlatmaya başladıysa da, "Bu kadar altın, dişten tırnaktan artar mıymış!" diye paraları topladıkları gibi hareme götürdüler.

Sohbet'in henüz hiçbir şeyden haberi değil, şüphesi bile yok! On dakika sonra üçü birden Sohbet'in odasına tekrar hücum ederek biçare çocuğun ellerini bağlamaya başladılar. Zavallı Sohbet, "Canım, benden ne istiyorsunuz? Divane mi oldunuz?" diye kendisini kurtarmaya davrandığı halde Mansur Ağa, çocuğun suratına bir yumruk aşkederek, "Daha söylüyorsun ha? Teslim ol çapkın! Teslim olmazsan bil ki geberdiğin saat o saattir!" deyince Sohbet de ister istemez teslim olmakla kollarını sımsıkı arkasına bağladılar.

Zavallı çocuk ne belaya düştüğünü bilmeksizin şu halde babası, velinimeti, efendisi, âlemde herkesi, her şeyi olan paşanın karşısına çıkarıldı. Paşanın ilk sözleri, "A nankör, a nimet bilmez! Sana evlat muamelesi etmeme karşılık bana vereceğin mükâfat bu muydu?" oldu. Sohbet'te o kadar büyük bir hayret var ki paşanın bu sözlerine hiçbir cevap bulup veremiyor. Zaten sözlerin ne demek olduğunu anlamıyor ki cevap versin. Masumun bu sessizliğiyse kendi hakkında tertip olunan suçun adeta kabul edilişi sayıldı. Paşa, "Alın şu haini zaptiye müşirine[1] götürün, benim hatırım için cezanın en ağırını tertip etsin!" dedi.

Yaka paça zaptiyeye teslim ettiler. Sohbet de soluğu büyük hapishanede aldı.

Şimdi bu Sohbet'in haline acırsınız ya? Halbuki Sohbet hiç kimsenin merhametine layık adam değildir. Zira o alçak çapkın, velinimeti olan efendisinin, Allah göstermesin, haremine göz dikerek bir ay kadar evvel ta haremde ikinci hanımefendinin yatak odasına kadar girdiği ve paşanın karısının namusuna el bile uzattığı halde kadının bastığı çığ-

1 Emniyet müdürü.

lık üzerine kaçmış ve her ne kadar yüzünü görmek mümkün olamamışsa da arkasındaki gecelik entarisinden bu hainin ya Cemal Ağa veyahut Sohbet olması gerektiği anlaşılmıştı. Halbuki Cemal Ağa'ya daire içinde büyük küçük herkes kefil olarak kendisinden bu gibi hıyanetlerin asla beklenmemesine karşılık, Sohbet çapkınının, zaten Paşa'nın kız kardeşinin evladı Lütfiye Hanım'a da göz koyduğuna bakarak, bu suçu işlediğinden hiç şüphe kalmamıştır.

Halbuki alçak Sohbet'in suçu yalnız bundan ibaret olsa neyse neydi. Zira ikinci hanımefendi kendisi hakkındaki bu suikastın intikamını Cenabıhakk'a havale ederek hiç ses çıkarmadığından bu iş örtbas olacaktı. Fakat Sohbet, yaradılışında olan alçaklık gereğince, bununla da yetinmeyip bir gece yine hareme ve ta hazine odasına giderek paşanın bin kadar lirasını çalmıştır. Paşa kendi konağında emsali olmayan bu vaka üzerine hayrete düşüp, işi birdenbire duyurmayarak, Cemal Ağa namusu ve dürüstlüğünden dolayı, "Efendim, böyle bir şeyi yüce şahsınızın evinde hiçbir kulunuz kabul edemez. Ferman buyurursanız herkesin odası aransın. Hırsız kimse meydana çıkarılsın" dediğinde bunu paşa da münasip görmüş ve odalar aranmaya başlanınca doğal olarak çalınan paralar Sohbet yadigârının[1] odasında bulunarak paşa da onun bu hıyanetine şaşmış kalmıştır.

İşte o zaman ikinci hanım hakkındaki alçaklık da meydana çıkarak artık paşa efendinin gazabı tam anlamıyla artıp, azarlamak için Sohbet'i huzuruna çağırdığında adı geçenin alçaklık gösteren tavrı, bu suçları kendisinin işlediğini kabul ve itiraf demek olacak kadar bozulduğundan, paşa da soysuzu adaletin intikam eline teslim etmiştir."

Sandalcı Sohbet hikâyeyi buraya kadar anlatınca Acem Ali Bey'in yüzüne bakarak dedi ki:

— Ama beyim, şimdi siz paşa efendinin yerinde olsaydınız Sohbet hakkında ne muamelede bulunurdunuz?

---

1 (mec.) Baş belası, edepsiz.

— Paşa'nın yerinde olsam bu muamelede bulunurduysam da Sohbet'in yerinde olsaydım suçsuzluğumu kanıtlamak için sonuna kadar çalışarak daha sonra Cemal Ağa haininin hakkından gelirdim. Hem bu Sohbet, bizim Sandalcı Sohbet olacak, öyle değil mi?

— Ona şüphe yok. İşte bu Sohbet, ben kulunuzum. Fakat müdafaaya imkân kaldı mı? Sekiz yaşından beri hiçbir yerde para harcamayarak ve kimseye bildirmeyerek bin kadar lira biriktirdiğimi açıklasam kim inanır? Cemal'in bana olan düşmanlığının neden ileri geldiğini söylesem Cemal cennetlik bir adam olarak tanındığı halde ona bu töhmeti kim kondurur? Hele alçak herif, kim bilir nasıl bir maksatla hareme girdiği gece, benimle bir örnek olan gecelik entarisi üstünde olarak girmiş. Hâsılı emin olmalıdır ki paşa beni kahrettiğinden dolayı vicdanen asla rahatsız olmamış, bilakis adil biçimde bir intikam aldığına kanaat eylemiş ve tatmin olmuştur. İşte ihtimalden uzak değildir ki sizin de Mergup Bey hakkındaki hükmünüz paşanın benim hakkındaki hükmü gibi olsun. Tekrar ederim ki cinayet işini benim hükmüme bırakırsanız, Mergup Bey hakkında her ne yapmak isterseniz yaparız. Ama bana da böyle bir hüküm verdirmek istiyorsanız işte size yegâne itaatsizliğim bu olsun.

Acem Ali Bey derin bir düşünceye vardı. Çehresinde o kadar belirtiler görülüyordu ki bunlar zihninden yüz bin şeyin geçtiğine delalet ediyordu. Nihayet Sandalcı'ya dedi ki:

— Ee, senin bu hakkın külliyen yok oldu mu? Cemal Ağa'nın ettiği işler yanına kaldı mı?

Biçare Sohbet, derin bir ah ederek, gözleri yaşla dolu halde dedi ki:

— Hayır efendim! Yanına kalmadı. Ben hakkımı aldım. Ama sağlık selametle hakkımı almamış olsaydım! Zira evvelce zulme ve iftiraya uğramışken, zaptiye hapishanesinden çıkıp da Cemal'in karnına bir bıçak soktuktan sonra gerçekten katil ve alçak oldum.

— Bıçak mı?

— Ya ne zannettiniz? On yıl nefsimi her şeyden mahrum ederek biriktirmiş olduğum paranın elimden gitmesi bile onu gebertmek için kâfiyken bana yegâne ümidim olan Lütfiye'mi de cihanda bir varım, bir kimsem olan paşa efendimi, babamı da kaybettirdi.

— Ya bu cinayetin cezası?

— Ah beyim! Olanca dertlerimi depreştirdiniz. On beş seneye mahkûm olarak Vidin'e gönderildim. Keşke idam edilseydim, razıydım. Bu öldürme işini bir intikam mecburiyetiyle işleyerek cezamı da görmüş bitirmiş olurdum. Halbuki bir alay katil ve haydut takımının içine atıldım ki bunlarla geçirdiğim dört sene zarfında evvelki güzel ahlakım tamamen kötü bir ahlaka dönüştü. Bir gün angaryaya[1] çıkarıldığımızda, yirmi otuz prangalı birden zaptiyelerin üzerine hücum ederek birkaçını öldürüp kalanını da kaçırdıktan sonra hepsi firar ettikleri sırada, ben de yine İstanbullu olan diğer bir arkadaşla firar ettim. Vidin'in alt tarafında, iki günlük mesafede olan Lom kasabasına kadar kaçtık. Orada İbrail'e zahire götürmek için hemen kalkmak üzere bulunan bir gemiye ücretsiz tayfa olduk. İbrail'e vardığımızda o gemiyi bırakıp İbrail iskelesinde hamallığa başladık. Ne yapalım? İstanbul'a gelemezdim. Bir sene kadar hamallıktan sonra bir sandal bulup sandalcı oldum. İki üç sene kadar da böyle zaman geçirdim. Nihayet kendime İstanbul'u güzelce unutturduktan sonra buraya gelip benim için en emniyetli iş sandalcılık, mavnacılık olduğundan o yola girdim. Zira gündüzleri deniz üzerinde ve geceleri de Galata'da falanda vakit geçirerek herhalde zaptiyenin gözünden kaçabilmek ancak bu şekilde mümkün olur. Gerçi buna da yaşamak denilemez ya! İşte yaşamakla ölmenin orta yerinde bir şey olmak üzere şöylece sürünmekteyim!

Sohbet bu son lakırdısını tıkanarak ve gözünden birkaç damla yaş akıtarak söylemişti. Acem Ali Bey de biçare herifin kara yazısından dolayı bir hayli müteessir ve mustarip oldu. Nihayet dedi ki:

---

1 Angarya (burada): Zorla ve mecburi olarak toplu halde çalıştırma.

— Sanki sen Mergup Bey'de kabahat yoktur demek istiyorsun, öyle değil mi?

— Efendim! Mergup mudur, mahbup mudur, her neyse bu herif her zaman elimizde değil mi? İşi daha güzel bir araştıralım. Her kabahat sırf o kabahatin ait olduğu adamdadır zannetmeyin. İnsan suç işlemekten memnun mu olur? Öyle sebepler olabilir ki suçlananları mazur ve belaya uğrayanları o perişanlığa layık gösterir.

Acem Ali Bey bir hayli daha düşünüp taşındıktan sonra dedi ki:

— Pekâlâ Sohbet, mademki benim araştırmama güvenmiyorsun ben bu işi senin nazarında da ispat ederim.

Ortaköy gazinosunda söz burada bırakılarak, akşamüzeri Ortaköy iskelesine uğrayan vapura binip ikisi birlikte Köprü'ye[1] geldiler. Fakat bu akşam Galata'da eğlenmek için değil, belki Galata'ya geldikten sonra bir arabaya binerek Beyoğlu'na çıkmak için. İki arkadaş birbirini tanıdıkça aralarındaki resmiyetin gittikçe azalması doğaldır. Hele göğüs üzerinde gördüğü iki doğrucu şahidin şahitlikleriyle Sandalcı Sohbet, Acem Ali Bey'in asıl cinsiyetini anladıktan sonra artık böyle nazik bir kadının küp gibi sarhoş olamayacağını anlayarak, içki hususunda onunla rekabet gerekmeyeceğine hükmettiği gibi, öyle birtakım rezil yerlere gitmenin de külliyen edebe aykırı olacağını göz önünde bulundurmuştu. Zaten Sandalcı Sohbet'in bu yollarda yalnız bir şöhreti kalmış, yoksa nice zamandan beri o da içkiyi miçkiyi azaltmıştı. Hatta kendisini Galata'da ilk gördüğümüz akşam yalnız bir kadeh arpa suyuyla dudaklarını ıslatmaktan ibaret bir içme halinde görmüş olduğumuzu unutmamalıyız.

Yalnız Sohbet, Acem Ali Bey'e –namı diğer Ulviye Hanım'a– asıl cinsiyetini anladığına dair hiçbir emare göstermeyip, kendisini ilk defa ne şekilde görmüş ve hakkında

---

1 Haliç'in iki yakasını, Eminönü ile Karaköy'ü birbirine bağlayan Galata Köprüsü. Eskiden vapurlar Galata Köprüsü'ndeki iskelelerden hareket ediyordu. 1994 yılında tamamlanan ve bugün kullanılan yeni Galata Köprüsü'nde vapur iskelesi yoktur.

ne türlü davranışta bulunmuşsa hâlâ o şekil ve davranışta devam ediyordu. İçkiden, rezaletten geri durmasını ise önceleri onun isteğine uyduğundan öyle bir şey olmuşsa da eğer kendisine kalacak olsa hiç de o eğlencelere lüzum görmeyeceğini söylemek suretiyle açıklamıştı.

Bunun için o gece bunların Beyoğlu âlemleri hakikaten aklı başında bir şekilde meydana geldi. Orta halde bir otelde yemek yiyerek, bir tiyatroda da güzelce bir akşam geçirdikten sonra yine yemek yedikleri otele geldiler.

Bu otele dönme zamanına kadar Sohbet Ağa akşam geçirilen vakitten pek memnun olduysa da sonrasında gecenin geçirilme şeklinden o kadar memnun olmadı. Biçare adamcağız o gece de Acem Ali Bey'le bir odada yatmayı pek fazla heves ettiği halde vardıkları otelde iki yataklı bir oda bulunmadığından iki arkadaş ayrı ayrı yatmaya mecbur olmuşlardı.

Ah, o gece de ikisi bir yerde yatmış olsalardı kim bilir Sandalcı Sohbet, Acem Ali Bey'i nasıl arzulu gözlerle seyredecekti.

Sabah pek de geç kalmaksızın iki arkadaş uyandılar. Kahvelerini içerek, hatta kahvaltılarını da ederek tam sokağa çıktıkları sırada Acem Ali Bey, Sandalcı Sohbet'e beş adet beşer yüzlük banknot vererek dedi ki:

— Sohbet! Bundan sonra göreceğimiz iş için senin de kılık değiştirmen lazımdır. Kendine gayet âlâ bir kat elbise tedarik edeceksin! Ne genç bir şıka ne de artık bir ayağını mezara atmış ihtiyara benzeyerek, şöyle görgülü bir Sohbet Beyefendi olacaksın!

— Pek güzel ama bu kadar para çoktur. Yirmi beş lirayı nereye harcayım? En âlâ takım elbise için on lira yeter.

— Senden hesap istemiyorum! Mademki hesap vermek istiyorsun sana cevaben derim ki elbiseye harcadığın miktardan arta kalanı da bir kumbarada saklarsın!

Acem Ali bu sözü gülerek söylediyse de Sandalcı Sohbet hiç de gülerek karşılamadı. Bununla beraber beyin emrine itaat edeceği aşikârdı.

Ali Bey şunu da ilaveten dedi ki:

— Sana yarın bir adam gönderip onunla Mergup Bey'in ikamet ettiği yeri haber vereceğim. Gidip kendisiyle görüşeceksin. Araştırma ve sorgulamaya ne yoldan girişirsen giriş. Her şekilde Dürdane Hanım'la arasında cereyan etmiş olan münasebeti öğreneceksin. Sonra seninle birleştiğimiz zaman araştırmanın sonucunu bana bildirirsin. Öyle umuyorum ki araştırmanın sonucu mutlaka benim Mergup aleyhine vermiş olduğum hükmü kuvvetlendirecektir.

— Verdiğiniz talimata harfi harfine riayet ederim efendim!

İki dost birbirinden ayrıldılar. Ulviye Hanım yalısına geldiği zaman aklına sonradan bir şey gelmiş gibi davranarak kendi kendisine dedi ki: "Eyvah talimatı eksik verdik. Fakat tamamlamak için daha vaktimiz vardır."

Gerçi tamamlamak için vakti vardı. Zira ertesi gün bir adam gönderip de Mergup Bey'in ikamet ettiği yeri haber vermeden Sohbet Bey... Evet, yine "Sohbet Bey" olması gerekirdi. Sohbet Bey, Mergup'un yanına gidemeyecekti.

Ertesi gün uşağa Galata'da Sandalcı Sohbet Ağa'nın ikametgâhını anlatmakla beraber, Mergup Bey'in ikametgâhını yazdığı kâğıda, "Mergup Bey şık ve terbiyeli bir adam olduğundan kendisine Sandalcı Sohbet Ağa gibi değil; zengin, terbiyeli ve görgülü bir Sohbet Beyefendi gibi davranacaksın. Senin dediğin gibi, dünyada her şey ve bilhassa beylik, efendilik de parayla olacağından bu mektuba ekli olarak sana beş lira daha gönderiyorum. Bunları kumbaraya koyma ve saklama! Gereken yere harca!" kelimelerini de yazdı.

Sonra uşağına dedi ki:

— Sohbet Ağa'ya de ki: Hanımefendi sana selam söyledi. İstediği hizmeti görüp bitirdikten sonra kendisine cevap vermek gerekince Balık Pazarı'nda Bakkal Bodos Ağa'nın dükkânına bir haber bıraksın. Sen de bundan bir hafta sonra iki günde bir kere gidip Bodos'un dükkânında Sohbet Ağa'nın cevabını arayacaksın. Yalnız Sohbet Ağa'ya bizim yalıyı zinhar haber vermeyeceksin! Dediklerimi iyi anladın mı?

— Anladım.

— Hadi öyleyse, anladığın gibi yerine getir.

Uşak gittikten sonra Ulviye kendi kendisine dedi ki: "Sohbet eğer zannettiğim gibi dikkatli kişilerdense mutlaka benim kadın olduğumu anlamıştır. Eğer kadın olduğumu anladığı halde bana hiç anlamamış gibi görünüyorsa doğrusu çok temkinli, çok terbiyeli adamdır. Fakat bu defa uşak, hanımefendi tarafından selam götürünce bunu herifin ihtiyatsızlığına veyahut bilgisizliğine yorarak benim bir kadın olduğumu mutlaka anlayacaktır. Bakalım ondan sonra hakkımdaki davranışı ne şekle bürünecek!"

Ulviye'nin bir hafta olarak tahmin ettiği zaman geçti. Fakat Bakkal Bodos Ağa'nın dükkânına giden uşak cevapsız geldi. Yalnız o defasında değil, gün aşırı gitmek üzere üç dört defasında daha cevapsız geldi. Demek oluyor ki haftanın ikisi geçmiş ve üçüncüsü de geçmekte olduğu halde henüz Sohbet Ağa'dan ses seda yok.

Olacağa bakınız ki doğurduktan sonra Dürdane Hanım da odasını değiştirip yalının öte tarafında bir odaya geçtiğinden artık telefon da bir haber vermiyor. Arada bir bazı sesler naklediyorsa da onlar Dürdane'nin sesi olmadıkları gibi, edilen bahisler de Hamlacı[1] Mehmet Ağa'yı paylaşamayan, biri Arap ve diğeri beyaz iki cariyenin kavgalarından ibarettir. Gerçi Ulviye telefon aletini Dürdane'nin yeni odasına bağlamayı da kurmuşsa da bu niyeti gerçekleştirmek hem daha zor hem de biraz fazlaca zamana bağlı olduğundan başaramamıştır.

Bundan dolayı artık Ulviye'nin bütün meşguliyeti Ataullah Bey'e yönelmişti.

Ataullah Beyefendi'nin kim olduğunu unuttunuz mu? Ataullah Beyefendi bu hikâyemizin en mühim kişilerinden birisidir. Ayşe Ebe'nin, evinden kaldırılıp doğumu hizmetine götürülmüş olduğu bu zatı unutmamalıdır. Çocuk güya yalının rıhtımı üzerine atılmış bir biçare olarak Ulviye Hanım tarafından ahiret evladı kabul edilmiş ve Ulviye'nin annesi de

---

1 Büyük sandal ve kayıklarda kıçtan birinci oturakta kürek çeken kimse.

bu biçareye pek büyük bir sevgi göstererek çocuğun hizmetine bakmak için görevlendirilen bir sütanne ile bir de bezlerini yıkamak ve diğer hizmetlerine bakmak için görevlendirilen bir cariyeden sonra en büyük koruyucusu kesilmişti.

Minimini yavrucak henüz kırkı içindeyken bile, beşiğin yanına sokulanların yüzüne karşı masumane tebessümlerle kalplere ferah verir sevimli bir çocuktu. Bundan dolayı Ulviye Hanım, "Ey yavrucak! Yalnız annenin değil, senin de intikamını o Mergup haininden almayınca Allah benim canımı almasın!" diye bir yandan intikam fikrini şiddetlendirir, bir yandan da Sandalcı Sohbet'ten haber gelinceye kadar bu çocukla oynar, eğlenirdi.

Sandalcı Sohbet'ten beklenen cevap ancak dördüncü hafta geldi. O cevap ise, "Bu akşam Beyoğlu'nda '...' Otel'de bulunacağım"dan ibaretti.

Artık "..." Otel'inde sandalcıdan evvel Acem Ali Bey'in bulunmuş olduğuna şüphe edilir mi?

Sohbet geldiği zaman da hoş geldiniz moş geldinizden evvel, "Aman Sohbet! Çabuk söyle! Ne oldu?" sorusu soruldu. Bununla beraber Acem Ali Bey, o keskin gözlerinin olanca kuvvetiyle sandalcının gözlerine dikkat ederek kendi hakkındaki ilk davranışı ile şimdi artık kadınlığına şüphe kalmamış olması lazım gelen bir zamanda davranışının arasındaki farkı da anlamaya çalışıyor lakin bu farka dair hiçbir alamet, hiçbir ipucu göremiyordu.

Sandalcı Sohbet dedi ki:

— Siz bana bir Dürdane Hanım hikâyesi söylediniz, öyle değil mi? Ben de size şimdi bir Mergup Bey ile Memduh Bey hikâyesi söyleyeceğim.

— Memduh Bey mi? O Memduh Bey nereden çıktı?

— Nereden çıktığını şimdi görürsünüz, diyen Sandalcı Sohbet, aşağıdaki hikâyeyi anlatmaya başladı:

"Mergup Bey denilen zat, hareketleri ve davranışlarından hiçbir kimse nezdinde sorumlu olmayan, başına buyruk biriyken, bundan iki sene evvel '...' taraflarında, yalıların önünde kayıkla balık avlarken yalının birisinden

bir genç kız kendisine ilgi göstermeye başlar. Bu kız, Dürdane Hanım'dır. Kendisi pek genç, pek güzel, pek kanı sıcak, pek cana yakın bir şey olduğu ve Mergup da böyle fırsatları kaçıracak takımdan bulunmadığı için kızın gösterdiği ilgiden güzel sonuçlar da ümit ederek ona göre davranır. Kendisi ne kadar meyil gösterirse kızdan daha fazlasını görür. Hemen o gün bunlar kırk yıllık dostmuşlarcasına birbirine âşıkane davranışlarda bulunurlar.

Bir ara Mergup bu kızın divane falan olmasından şüphe ederse de kızda cinnet alameti göremeyince ilk gördüğü adama bu kadar açılmasından hayrete düşer.

Ondan sonra beyefendi bu işin arkasını bırakmayarak nispeten pek az bir zamanda geceleri rıhtım üzerinde birleşip dertleşme derecelerini bulurlar. Kız buluşmalarında o kadar ileriye gidermiş ki bazı durumlarda Mergup Bey korkup âlemden çekindiği halde kız bilakis cesur bulunurmuş. Fakat kızda görülen bu aşırı cesaretin ahlakının kötülüğünden meydana gelmediğini de Mergup Bey itiraf ediyor. Biçare Dürdane aşk hastalığıyla adeta çıldırma derecelerini bulduğu için bu kadar cesaretli davranıyor, 'Cihan benim neme lazım? Kim ne derse desin! Bana Mergup'um lazım!' dedikten sonra artık gözleri cihanı görmez oluyormuş.

Kendisine bu kadar meyil ve muhabbet gösteren bir kadını reddetmek pek çok sabırlı ve çekinceli kimsenin bile kârı olmadığı halde, Mergup Bey gibi bir adamın hiç de kârı olamayacağından, bunlar yalnız böyle birbirinin aşkıyla yanıp tutuşmanın kâfi olamayacağını söyledikleri zaman kız der ki: 'Beni annem, yine akrabalarımızdan olan Memduh Bey'e nişanlamıştı. Memduh Bey doktor binbaşısıdır. Bana fazlasıyla muhabbeti varsa da ne çare ki ben asla kendisini sevmem. Ben yalnız seni severim Mergup'um, seni! Bu dünyada senden başkasına eş olmak benim için imkânsızdır. Bilsem ki sen de beni alacaksın şu saatte sana canımı teslim ederdim.'

Mergup, Dürdane'yi her ne kadar öyle çılgıncasına sevmezse de ona karşı külliyen kayıtsız da olmadığından kızın bu teklifini kabul eder. Bir iki aya kadar kendisini babasından

resmen isteyeceğini ve şayet annesi merhume, takmış olduğu nişandan dolayı vermemek isterse Dürdane'yi kaçırıp o şekilde nikâh kıymaya kadar varacağını söyleyerek kızı temin de eder ki işte Mergup'un kusuru yalnız bundan ibarettir.

Bu işe Gülbeyaz isminde bir kadın da katılır. Gülbeyaz ise Dürdane'nin dadısıdır. Gerçi Gülbeyaz her ne kadar bunların birleşmesini men ederek, 'Nikâhınız kıyılsın zifaf olunuz!' derse de Dürdane'ye bu meramı anlatmak mümkün olmaz.

Bunlar mercimeği fırına vermeyi kararlaştırdıkları zamana kadar Memduh Bey'in hiçbir şeyden haberi olmayıp, her zaman mektupları, hediyeleri gelmeye devam edermiş. Hatta biçare adamcağız gönderdiği kadınlarla artık Dürdane Hanım'ın gelinlik zamanının hem de çoktan beri geldiğinden bahsederek düğün tekliflerinde de bulunurmuş. Nihayet Mergup'la mercimeği fırına verdikten sonra Dürdane Hanım, biçare Memduh Bey'e, 'Benim gönlüm başkasındadır. Sevdiğimden ayrılma ihtimalim de yoktur. Bu yüzden nişanın hükmü kalmadı. O da kısmetini başka yerde arasın' diye bir de haber gönderir. Bu haber üzerine biçare Memduh, buhran gibi bir şey geçirip kendisini köprüden denize atarsa da vapur çımacılarından[1] biri hemen giysileriyle denize atlayarak biçareyi helak olmaktan kurtarır. Ondan sonra bir iki defa daha canına kastetmek istediğinden, kendisini asla yalnız bırakmayıp hep yanına adam katarlar. Zavallı adamcağız yakın zamana kadar hep böyle ümitsiz bir halde devam ederek şimdi kendisini toplamışsa da aile halkı kendisini evlendirmek için çok uğraştıkları ve büyük yerlerden kız buldukları halde Memduh Bey'e bir karı kabul ettirmek mümkün olmaz. 'Dürdane olmadıktan sonra bana cihanda bütün kadınlar yabancıdır!' sözünden başka ağzından lakırdı çıkmaz."

Hikâye buraya geldiğinde Acem Ali Bey içini çekerek dedi ki: "Al sana intikam alınacak bir mazlum daha!"

---

1 İskeleye yanaşan kayık ve gemileri halatlarla bağlayan görevli.

Sandalcı Sohbet buna cevap vermeyerek hikâyesine şu şekilde devam etti:

"Mergup ile kendi nikâhlarını kendi kıydıklarından hemen sonra eğer Dürdane Hanım şeri nikâhı talepte acele etmiş olsaymış, Mergup da kendisini karılığa kabul edebilecekmiş. Zira o zamana kadar hiçbir kadın tarafından bu şekilde sevilmediğinden, Dürdane'nin kendi hakkında gösterdiği fevkalade arzu Mergup'a da tesir ederek, münasebetlerinin başlangıcındaki dereceden daha da fazla kızı sevmeye başlamış. Fakat Dürdane hakikaten çılgıncasına bir sevdayla yalnız sevdiği adamın dizinin dibinde bulunmasını kâfi gördüğünden, nikâhı falanı bütün bütün hatırından çıkarmış!

Sonralarıysa Dürdane'nin bu fevkalâde düşkünlüğü Mergup Bey'i memnun etmeyip bilakis usandırmaya başladığı için nihayet Dürdane gebe kaldıktan sonra Mergup Bey'in düşünceleri bütün bütün başkalaşmış.

Şimdi Mergup diyor ki: 'Ben Dürdane'yi nasıl nikâh edebilirim; benden evvel başka bir adamla gönül ilişkisi vardır. Memduh Bey'den gayet âşıkane mektuplar aldığı gibi, kendisine gayet âşıkane cevaplar da yazmıştır. Bunların tamamını bana gösterdi. Bundan sonra benimle olan ilişkisine dikkat edilecek ve bu ilişkiye layık olduğu ciddiye alınacak olsa o kadar cesarete insan şaşar kalır. Böyle bir kadın ileride bir başkasını da benim kadar sevemez diye hükmolunabilir mi? Her şeyden fazla olarak ortada bir de çocuk var. Bu çocuğu kendi çocuğum olarak kabul edecek olsam bile âlem buna ne der? Ben de soylu bir adamım... Gerçi Dürdane'ye pek yazık olduysa da ne çare ki bu hale hiç kimse sebep olmadı. Kendi istedi, kendi yaptı!'"

Acem Ali şu düşünceyi öne sürdü:

— Acayip! Kendi istedi, kendi yaptı ha! Dürdane gerçekten çıldırmış olsaydı terbiyeli bir adam için onun cinnetinden istifade etmek mi lazım gelirdi? Yoksa mümkün mertebe biçare kızcağızı, cinnet haline mağlup olarak mahvolmaktan kurtarmak mı?

— Ben yargılamaya girişmiyorum! Araştırmamın neticesini size sunuyorum. İşin yargılaması sonraya kalsın! diye Sandalcı Sohbet yine hikâyesine devam etti:

"Ben bu sözleri Mergup'un ağzından tehditle almadım. Adeta kendisiyle dostane bir hasbıhal etmek derecesinde münasebetimi artırarak o şekilde aldım. Ondan sonra bir de Memduh Bey'i görmek gerekti. Hatta bu kadar geç kalışıma sebep de bu oldu.

Şimdiye kadar sevda delisi olan birini hiç görmediğimden bu zavallı Memduh bana o kadar garip göründü ki haline yüreğim acıdı. Eğer Dürdane Hanım'ın sevda cinneti de böyleyse gerçekten ona da insanın yüreğinin acımaması mümkün olamaz.

Acem Ali Bey dedi ki:

— Ah, sen o biçareyi görsen Mergup Bey'i asıl o zaman mahkûm ederdin. Zira Mergup'un namertliği kendisini mahvetmiş olduğu halde Dürdane hâlâ Mergup'u kabahatli görmeyip onun uğruna bin Dürdane'nin feda olmasını az görüyor.

— Öyleyse tıpkı Doktor Memduh Bey'in hali gibi bir hal! diye Memduh'la olan görüşmesinden elde ettiği neticeleri de Sandalcı Sohbet şu şekilde hikâye etmeye başladı:

"Bu zatın yanına gidip de Dürdane Hanım tarafından geldiğimi söylediğim zaman çehresi sapsarı kesilip gözleri döndü. Adeta beyni de dönüyormuş gibi sersem bir hal ile, 'Aman birader! Ayaklarınızı öpeyim! Ne haber getirdiniz?' dedi.

Doktorun bu halinden hâlâ Dürdane'ye âşık olduğunu anlayarak, 'Biçare kızcağız size karşı pek mahcuptur. Benim o aileye münasebetim pek yakın olduğu için Dürdane'nin her sırrını bilirim. Size karşı pek fazla mahcup olup, hele affınıza nail olmak mümkün de olamayacağını düşündükçe ümitsizliğinden ölme derecelerine geliyor' dedim.

Dedi ki: 'Benden af mı istiyor? Benim affıma neden ihtiyacı vardır? Ah aman! Hata ettim. İstesin, istesin! Benden bir şey istesin de ne isterse istesin! Keşke canımı da istemiş olsa da versem.'

Ben kendisini teskin etmek için bu işte asla telaşa lüzum olmadığını ve kızın istediği affın pek mühim olduğunu söylediğimde, başka bir adamı sevdiğini yine kendisinden almış olduğu haberden anladığını ve hatta Dürdane'nin sevdiği adama her şeyi ama her şeyi feda derecesinde sevda mizaçlı bir kız olduğunu ve fakat kendisinin de Dürdane hakkındaki aşkının bu âlemde hiçbir aşkla karşılaştırılamayacağı tarzında girişlerden sonra nihayet bir söz söyledi ki ömrümde o sözü hiç kimseden işitmediğim gibi hiç kimsenin söylemediğine de neredeyse şüphem yoktur. Dedi ki: 'Ah birader! Dürdane o kadar sevda yaradılışlıdır ki sevdiği adama iki cihanı feda eder. Bense Dürdane'yi öyle sevdim ki Dürdane'ye hatta Dürdane'yi de feda ederim.'

Bu sözü söyleyerek, manasını anlayıp anlamadığıma hükmetmek için büyük bir dikkatle yüzüme baktı. Ben dedim ki: 'Sözünüzü anladım. Yani Dürdane Hanım'a olan aşkınız o sizi reddettiği halde bile yok olamayacak aşklardan olup, bilakis sevdiğiniz tarafından reddedilmeye katlanmanın da onun hakkında büyük bir fedakârlık olacağını düşündükçe fedakârlığın böyle hiç kimse tarafından yapılamayacak bir derecesine de katlanmanızı aşkınızın şiddetine uygun bularak tatmin bile oluyorsunuz.'

Bu sözüm Memduh'un çehresinde büyük bir takdir emaresine sebep oldu. Dedi ki: 'Ah birader! Ben sevgili Dürdane'ye hiç fenalık edebilir miyim? Ondan alınacak bir çeşit intikam tasavvur edebilmek benim için mümkün olur mu? İntikama layık biri varsa o da benim. Ben ne kadar intikama layık bir alçakmışım ki Dürdane'm benden nefret ediyor. Dürdane'nin nefret ettiği adam bu dünya yüzünde yaşamamalıdır diye kendimi öldürecek oldum. Senin kendi canına hükmün geçmez diye men ettiler. Hâlâ da muhafaza altındayım.'

Acem Ali dedi ki:

— Zavallı çocuk! Cihanda aşkın bu türlüsü de hiç kimsede görülmemiştir. Fakat dikkat etmelisin. Bu biçarenin de intikamı Mergup haininden alınmalıdır.

Çerkes Sohbet hikâyesine devam ederek dedi ki: "Ben de aşkın bu türlüsüne gayet şaştım. Af ve merhamete kimin layık olacağı ve kimden intikam alınacağı hakkında sözlerimiz uzadı gitti. Fakat herif gerçekten buhran geçirmiş olmalı ki af ve merhamete layık değil, hâlâ taparcasına sevme derecesinde muhabbete layık olan kişinin Dürdane Hanım olduğuna hükmedip, Mergup Bey'i ise asla intikama layık bulmuyor. Diyor ki:

'Mergup Bey'den niçin intikam alacaksınız? Dürdane'yi sevdiği için mi? Ya dünyada bir adam düşünülebilir mi ki Dürdane'nin bütün güzelliğini görüp anlasın da kendisini çıldırasıya sevmesin? Eğer bu kadar taşyürekli bir adam bulabilirseniz işte asıl o adamı cezalandırınız. Zira güzellikteki mükemmelliği inkâr gibi bir küfürde bulunmuş olur.'

Onun bu sözü üzerine, Mergup'un cezalandırılmasını gerektiren şeyin Dürdane'yi sevmesinden ibaret olmayıp, belki sevdikten ve isteğine eriştikten sonra terk etmesi ve vefasızlık göstermesi sebebiyle onun cezaya layık olduğunu bildirdim. Ona cevaben de buralarının Dürdane Hanım'ın bilebileceği bir şey olduğunu ileri sürerek dedi ki:

'Ya Dürdane adamı cidden ve hakikaten seviyorsa? O halde sevdiği bir şeye saldırmak Dürdane için dostluk mu sayılır, yoksa düşmanlık mı?'"

Acem Ali Bey'in şaşkınlığı bir kat daha artarak dedi ki:

— Şimdi çıldıracağım ha! Bu nasıl aşk? Nasıl sevda? Hayır, hayır! Bu aşk değil! Bu düpedüz cinnet! İnsan sevdiğini kendi gölgesinden kıskandığı halde açıktan açığa rakibi olan bir adam hakkında böyle düşünsün?

"Bunu ben de merak ederek sordum. Cevaben dedi ki: 'Birader! Âşık olmak başkadır maşuk olmak yine başka. Dürdane'ye ben âşığım! O da beni sevseydi âşığın en mesudu ben olurdum. Fakat sevmediği için aşkımın sona ermesi gerekir mi? Hele özellikle beni sevmedi diye, sevdiğime düşman olmak elimden gelir mi? Mademki ben onu seviyorum, onun sevdiklerini de severim. Aksi takdirde ben âşık değil, bencil bir zalim olmuş olurum.'

Memduh Bey'i bu halde görünce bir de şunu sordum: 'Öyleyse şayet Dürdane Hanım size gösterdiği vefasızlıktan dolayı affınızı istirham ederek yine kendisini sizin kollarınıza kavuşmak için sunsa ne yapardınız?'

Bu sözüm üzerine Memduh Bey'in çehresine yeniden birtakım çılgınlık alametleri gelerek, 'Her şekilde emir ve ferman kendisinindir' demesin mi?"

Çerkes Sohbet hikâyeye burada son verdi. Acem Ali Bey'i derinden derine bir düşünce aldı. Sohbet de Acem'i bu derin düşüncelerinde rahatsız etmedi. Nihayet Acem dedi ki:

— Ee Sohbet, sen bu hale ne dersin?

— Ben ne diyeceğimi şaşırdım!

— Ben diyorum ki eğer Mergup Bey, Memduh Bey'i, yani Memduh Bey'in bu kadar çılgınca aşkını bildiği ve tanıdığı halde, yine bu hıyaneti etmişse herifin etlerini çiğ çiğ yiyecek olsam yine hiddetimi yenemeyeceğim!

— Fakat bak Memduh ne diyor: "Orası Dürdane'nin bileceği bir şeydir" diyor. Şimdi ben de size sorarım: Mergup Bey'e sizin kendi husumetiniz vardır da onu, bunun için mi cezalandıracaksınız yoksa Dürdane'nin ve Memduh Bey'in intikamlarını almak için mi?

— Elbette onların intikamlarını almak için.

— Öyleyse Dürdane Hanım'ın intikam sevdasında olup olmadığını öğrenmelisiniz. Memduh'a gelince... Ben onu öğrendim. Memduh asla intikam sevdasında değildir. Kan ve cinayet davalarında bile asıl mazlum olan taraf intikam sevdası ile kısastan vazgeçince devletin kanunu ve hatta Allah'ın şeriatı bile katili öldüremiyor. Ben sandalcı parçası bir adam olduğum için daha fazlasına aklım ermiyorsa da bu kadarına aklım eriyor.

Acem Ali'nin ciddi ve hatta dehşetli sessizliği bu defa da konuşmayı kesti.

Fakat Acem Ali bu sessizliğinde sadece Dürdane, Memduh ve Mergup bahsiyle de meşgul olmuyordu. Sandalcı Sohbet de kendisini meşgul eden kişilerden birisiydi.

Gerçi Sohbet bunun farkında değilse de Acem Ali'nin, bu sessizliğin ardından Sohbet'e söylediği söz, meseleyi Çerkes Sohbet'e de sezdirmişti. Zira Acem Ali demişti ki:

— Anlayamadığım durumlardan biri de senin halindir Sohbet! Senin için bir adam öldürmenin bir kaz boğmaktan daha ehemmiyetsiz olması lazım gelirken...

Sandalcı Sohbet, Acem Ali Bey'in sözünü kesti:

— Affedersiniz beyim! Ben öldürmede, yaralamada hiçbir vakit israf etmiş değilim. Maceramı size anlattım ya! Cemal Ağa'yı her vicdan idama hükmeder! Fakat bana sorarsanız ben hâlâ o olaydan dolayı üzgünüm. Keşke elimden o kaza çıkmasaydı. Benim şimdi böyle sürüm sürüm sürüklenişim, işte yalnız o olayın manevi cezasıdır. Bir katil, beş senede döktüğü kanın cezasını çekmiş oluyorsa da onun manevi cezasını ömrünün son gününe kadar çekeceği gibi, ahirette nasıl olacağını da ancak mutlak adil olan Allah bilir!

— Senin şan ve şöhretine bakınca senden bu sözleri işitmek insanın şaşırmasına sebep oluyor.

— Efendim! Bir adamın adı çıkacağına canı çıksın derler! Pek doğru bir sözdür. Sizin rıhtım üzerindeki kavganız gibi bir kavga benim ömrümde geçmemiştir. Tek tük birkaç küçük olay, asıl büyük cinayetimle prangadan firarıma eklenerek herkese bir yılgınlık getirmiştir. Şimdi nerede bir kan olacak olsa da katili belli olmasa herkes, "Bu da Sandalcı Sohbet'in işi olmalıdır" diye benden şüphe eder.

— Ee, şimdi demek oluyor ki Mergup Bey'i affedeceksin ha?

— Ben değil... Onu ne affederim ne de cezalandırırım! Mergup kimlere fenalık etmişse af ve ceza onlara aittir. Bizse bu işte şayet mazlumların intikam alma kudretleri yoksa haklarını verecek değil miyiz? Bir yargılamada işitmiştim ki hâkim olan hem hâkim hem davacı olamaz. Hâkim davacıya karşı ne şekilde hareket ederse davalıya karşı da o şekilde hareket eder. Hiçbir caniye, "Sen katilmişsin!" diye yargılama sırasında şiddet yüzü göstermez.

— Memduh Bey'in Mergup'tan alacak intikamı yok diyorsun.

— Evet! Kendisi "yok" diyor. Siz de Dürdane Hanım'a sorar öğrenirsiniz.

Memduh Bey'in tuhaf âşıkça hallerine şaşmakta olan Acem Ali Bey, ondan daha fazla bir hayretle Sandalcı Sohbet gibi kanlı katil bir adamda görülen adalet fikrine şaşarak, o günlük görüşmeye son vermeyi kararlaştırdı. İki gün sonra yine Ortaköy iskelesinde birleşme kararını da alarak ayrıldılar.

Tam ayrılacakları zaman Sandalcı Sohbet dedi ki:

— Ben o verdiğiniz paranın hepsini harcamadım. Yarıdan fazlası duruyor. Kumbaraya koymamamı emretmiştiniz. Onları ne yapayım?

— Yine kumbaraya koymaksızın gönül rahatlığıyla harca!

— Ama siz beni tembel alıştıracaksınız!

— Zararı yok!

Ulviye Hanım, yalısına geldiği zaman, sırf bir merakla başlamış olduğu şu işi eşeleye eşeleye altından böyle garip bir roman çıkacağına ve özellikle romanın gidişinin bunun için pek feci bir netice göstermekte bulunduğuna şaşarak kendi kendisine dedi ki:

"Acayip! Demek oluyor ki bu romanda en büyük olay kişisi, hem de iyilik yönünden en büyük olay kişisi ben olacağım derken fenalık yönünden en büyüğü ben olacağım ha? Öyle ya! En büyük cani Mergup iken onun yüzünden mazlum olanlar kendisini affettikleri gibi, tertemiz bir masum olup kalacak. O halde ben kendisinden intikama kalkışacak olursam adil değil, zalim olacağım. Dürdane ise bir kadının mahvı için yetip de artacak işleri görmüş olduğu halde, yalnızca bir sevda cinnetine tutulmasından dolayı, herkesin nazarında mazur görülecek. O halde benim kendisine intikam aleti olmaya çalışmam, ona bu mazeretini de kaybettirerek kendisine bir günahkâr sıfatı verecek ki bunun da bir cani sıfatından farkı pek azdır. Memduh Bey'in intikamı sevdasında bulunacak olsam, görüş ve rızasının haricine çıkmış olacağımdan fazla, şimdiki halde Memduh Bey'in

büyüklüğü varsa o da sevdiği kadına, rakibini de yüceltecek kadar aşkı olmasından ibaretken, ondan bu büyüklüğü de çekip almış olacağım. Bunların hepsi bir tarafa, Sandalcı Sohbet ömrünü prangalarda veyahut firari olarak çeşitli suçlarla geçirmiş bir herifken adalet fikrinde o bile benden ileriye giderken, şu halde hepsinden zalim ben olacağım!"

Bu düşünce Ulviye Hanım'ı fazlasıyla sıktı. Neredeyse ümitsizlik derecelerine getirdi. "Of!" dedikçe hiddetinden dolayı ağzından burnundan alevler çıkıyordu.

Nihayet kendi kendisine dedi ki: "Ya bu hikâyenin sonuna varmaksızın her şeyden vaz mı geçeceğiz? Buna ihtimal verilir mi? O halde mutlaka Dürdane Hanım'la görüşmeliyim. Mutlaka sırlarını bildiğimi anlatarak Mergup hakkındaki son düşüncesi neden ibaretse anlamalıyım da ona göre bir netice tertip etmeliyim. Zira şimdi netice ipinin ucu Dürdane'nin elinde kalmıştır."

İşte Ulviye'nin verebileceği karar bundan ibaretti. Artık bu kararı gerçekleştirmek için kolları sıvayıp dikkatle işe girişti.

Beşinci Bölüm

Dürdane Hanım

Sandalcı Sohbet'in, olayı araştırmasının neticesini sunduğu günden dört gün sonra Ulviye Hanım gayet sade ve fakat pek yakışıklı bir şekilde giyinip kuşanarak Dürdane Hanım'ı ziyarete gitmeye hazırlandı. Fakat gitmeden evvel kendi kethüda kadınını Dürdane Hanım'ın yalısına gönderip o gün hanımların orada bulunup bulunmadıklarını sordurdu ve Ulviye Hanım'ın kısacık görüşmeye geleceğini anlattırdı.

Gelen cevap olumlu olunca Ulviye Hanım ömründe ilk defa komşusunun yalısına gitti. Dürdane'nin annesi kendi dairesinde bulunup, zaten Ulviye Hanım, Dürdane'yi ziyarete geleceği haberini göndermiş olduğundan kendisini Dürdane karşılayarak kendi odasına kadar götürdü.

Dürdane misafir geleceği haberi üzerine sade giyinmiş ve fakat o kadar güzel giyinmiş ve kendisine o kadar yakışık aldırmıştı ki kızcağız zaten çehre züğürdü olmadığından Ulviye Hanım, Dürdane'nin yüzüne bakınca, "Gerçek, Memduh Bey'in onun sevdasıyla çıldırmakta hakkı varmış!" demişti. Fakat ne çare ki bu fikri takiben Ulviye'nin aklına Mergup da gelmekte gecikmedi. Kendi kendisine dedi ki: "Ah Mergup! Cihanda bundan daha sevimli bir kız bulmak mümkün müdür? Niçin bu melek çehreye bu hıyanetleri edersin? Ah! Dürdane emretse de sana bir oyun oynasam ki cihan bile şaşsa!"

Dürdane'nin Ulviye'yi karşılaması pek saygılıydı. Bununla beraber kızcağızın yüzü o kadar güler bir yüzdü ve davranışları da o kadar sadeydi ki Ulviye sanki kırk yıldan beri Dürdane'yle ahbapmış da yine kırk yıldan beri görüşmedikleri halde ilk defa görüşüyorlarmış zannetti.

Hal hatır sorma ve sigara, kahve ikramı gibi âdetler yerine getirildikten ve hatta bunca zamandır yalı komşusu oldukları halde şimdiye kadar görüşülemediğine iki taraftan da teessüf beyan edildikten sonra, bir dakika geldi ki o dakikada Ulviye Hanım'ın yüzüne Dürdane'nin bir kere bakışı, "Ee, efendim, bu ziyaretten maksadınız?" sorusunu sormaktaydı. Bu bakışa Ulviye de öyle bir bakış baktı ki onun manası da, "Benim bu ziyaretim sebepsiz değildir. O sebebin ne olduğunu anlamak ister misin?" demekti.

Nihayet söze yine Ulviye başladı. Dedi ki:

— Kardeşim! Benim bugün buraya gelişimin ne için olduğunu bilir misiniz?

— Teşrifinizden dolayı o kadar memnun oldum ki yalnız bizi müşerref ve bahtiyar etmekten başka bir şey için teşrif buyurmuş olmanıza ihtimal dahi tasavvur edemedim.

— Bilakis sizi pek fazla üzüp sıkmaya geldim.

— Estağfurullah efendim! İsteğiniz neyse emredin!

— Hayır! Emir veyahut rica edecek bir şey yoktur kardeşim. Size evvela şunu haber vereyim ki ben sırlarınızın ve gizli işlerinizin hepsine vâkıfım!

İlk verilen şu haber, sanki Dürdane'nin başından aşağıya kadar bir kaynar su dökmek yerine geçti. "Nasıl sırlar ve gizli işler?" sorusunu, Dürdane Hanım öyle bir tavırla sordu ki şeytan Ulviye derhal kızın kalbinden geçen şeyleri keşfetti. "Mutlaka beni Mergup Bey'den dolayı kendisine rakip sayarak böyle davranıyor!" deyip kıza da dedi ki:

— Sırlarınızı bildiğimi söylemekten maksadım size son derece dost olduğumu anlatmaktır.

— Teşekkür ederim efendim!

— Ama bu dostluğun şekil ve derecesini de bilmeniz lazım. Bunun için de size, "Oğlunuz Ataullah Beyefendi

bende misafirdir. Bende bakılıyor. Kendisinin ikinci annesi benim" demek yeter mi?

Dürdane'nin hali daha da başkalaştı. Ulviye'nin yüzüne gayet dikkatli bir bakışla baktıktan sonra gözlerinden bir ateş fırlayarak dedi ki:

— Tanıdım efendim, tanıdım! Hakikaten bana herkesten çok dost olduğunuzu kabul ederim. Dünyada sizin bana ettiğiniz yardımı hiç kimse hiç kimseye edemez! diye hem ağlayarak hem de gülerek Ulviye'nin boynuna sarılıp birçok kez öptü. Her buse arasında birer kelime söylemek üzere şunu da dedi ki:

— Siz Ebe Hanım'ı getiren genç beysiniz! O zaman şükran dolu bakışlarım o delikanlıyı o kadar dikkatle seyretmişti ki bu nazik ve latif çehrenin mutlaka bir erkek çehresi olmadığını anlamıştım. Fakat siz olduğunuza hükmedememiştim. Şimdi tamamıyla anladım!

Ulviye Hanım gerçekten o gece Ebe Hanım'ı getirmiş olan delikanlının kendisi olduğunu inkâr etmedi. Dürdane her ne kadar Ulviye'nin Mergup'la olan ilişkisi hakkında hâlâ şüpheliyse de o ilişkiyle, kendisini gebelik belasından kurtarmak gibi büyük bir dostluğu mukayese edince Ulviye Hanım cidden kendisine rakip bile olacak olsa öyle yüzünden zarar gelecek rakiplerden olmadığını anlayarak teselli oldu.

Bu iyiliğinden dolayı Dürdane, Ulviye'ye uzun uzadıya teşekkürler ettiği gibi, o olay, henüz ilk defa görüşen iki kadını birbirine kırk yıllık sırdaş olma derecesinde yakınlaştırmıştı.

Ulviye ise Dürdane'yi tamamen rahatlatmak için sırları ve gizli işlerine ne şekilde vâkıf olduğunu da uzun uzadıya anlattı, hatta telefonu da gerekli ayrıntılarıyla kıza açıkladı. Bu halleri Dürdane Hanım, adeta bir masal dinliyormuş gibi büyük bir hayret ve şaşkınlıkla dinliyordu.

Nihayet Ulviye dedi ki:

— Kardeşim! Bu anlattıklarım üzerine artık size düşman değil, dost hem de kardeşten büyük dost olduğuma şüpheniz kalmadı ya? Dikkat buyurun ki beni, "Çingene

suratlı!" diye nitelemeniz de size husumetimi değil, bilakis muhabbetimi artırarak, Mergup Bey hakkındaki intikam düşünceme şiddet vermiştir.

— Ey kardeşim! Tekrar tekrar affınızı rica ederim. Sevda insanın aklını başından aldığı zaman insan ağzından çıkan sözlerin de farkında olmuyor.

— Şimdi size sorarım ki Mergup Bey'le olan ilişkinizden beklediğiniz netice nedir?

— Ben netice falan düşünür müyüm ya? Ben yalnız bir şey bilirim. Benim bildiğim yalnız bir şeydir: O da Mergup için çıldırıyorum vesselâm!

— Hani ya sizin bir dadınız vardır; Gülbeyaz Kalfa isminde. Onu göremiyorum. O nerededir?

Bu soru Dürdane'yi kiraz gibi kıpkırmızı etti. Bu kırmızılık da kızın yüzüne ne kadar yaraşmış ya...

Fakat Dürdane sorulan soruya bir cevap bulup veremedi. Birkaç kere kekeledi. Ulviye sorusunu tekrar ederek:

— Odanızı değiştirdikten sonra artık sözlerinizi işitemediğim için o nereye gitti.

— Şey etti... Ama yine gelir!

— Ne etti?

— Of canım! Her şeyi işitip öğrendiğiniz gibi elbette onu da işitip öğrenmişsinizdir ki Gülbeyaz zevzek bir kadındır.

— Ee?..

— İşte Mergup Bey'le biraz atıştılar, sonra beni de bir güzel aldattı. Sonra...

— Sonra?

— Sonra da ben böyle şeyleri kabul edemem diye çıktı gitti. Zaten de azatlı[1] değil mi ya?

— Ya...

Ulviye'nin hayret dolu bu "Ya..." nidası arşın boyu uzamış gitmişti. Bir hayli sessizlikten sonra dedi ki:

— Fakat Gülbeyaz size neredeyse annelik etme derecesinde sadık bir dosttu.

---

1 Azat edilmiş köle veya cariye.

— Şimdiye kadar öyleydi. Besbelli bundan sonra da sadık bir dost olmayı istemediği için gitmiş olmalıdır. Gülbeyaz Kalfa'nın ne olduğunu öğrenemedim.

— Dürdane Hanım! Kardeşim! Ben size bir şey söyleyeyim mi? Sevmek, sevilmek dünyada ayıplanacak bir şey olmadığı gibi, adeta kutsanacak bir şeydir. Lakin bir şartla! O şart da dinen tâbi bulunduğumuz İslam'a ve medeniyete, tâbi olduğumuz âdetlere ve genel ahlaka uygun olmasından ibarettir. Eğer sevda insanın gözlerini bürüyerek bu şartı görmezse o sevdanın kabul olması şöyle dursun, bilakis ondan nefret edilir ve iğrenilir olması gerekir. Mergup Bey sizin bu derecelerdeki sevginize gerçekten layık bir adam olsaydı, sizi şimdiye kadar nikâh etmesi lazım geleceğinden başka, dini nikâh altına girmeksizin parmağının ucunu sizin parmağınızın ucuna değdirmemesi gerekirdi.

— Kabahat...

— Ayaklarınızı öpeyim sözümü kesmeyin! Benim size ne kadar dost olduğum sabit olduktan sonra hiç sevmediğiniz lakırdıları bir kere de benden işitmiş olun! Ben kabahatin kimde olduğunu henüz aramaya başlamaksızın böyle söylediniz. Haydi o sözünüze karşılık vereyim: İnsanı kendi haline bırakır, kendi hevesine terk ederlerse insan öyle şeylere başvurur ki o şeyler yine kendi hakkında zararın ta kendisidir. Dost kimdir? İleride sizin için zarara sebep olan durumlardan sizi haberdar edecek yerde, bilakis bu durumlardan kendisi de pay almak için sizi teşvik edene dost denilemez. Ben sizin için kendimden büyük bir dost tasavvur edebilmekteysem o da Mergup Bey değil, Memduh Bey'dir.

— O deli mi?

— Evet, deli ama sizin için deli! Haydi bakalım, deli Memduh ile akıllı Mergup Bey'i mukayese edelim. Mergup gerçekten akıllıdır. Zira aklın gereği insanın her şeyden önce kendi nefsini düşünmesini gerektirir. İşte Mergup da kendi nefsini düşünerek sizi bu hale koymuş olduğu gibi, şimdi de kendi namusunu arayarak sizi kurtarmaya yanaşmıyor. Memduh Bey'e gelince: Bugün Memduh sizin her kabahati-

nizi affederek, sizi hani ya şu mektuplaştığınız zamanki Dürdane olarak kabul etmeye hazır bulunursa buna ne dersiniz?

— Canım bu sırları nereden öğrendiniz? Memduh'la olan münasebetimi de size telefon mu haber verdi?

— Hayır kardeşim! Telefon haber vermedi. Fakat bir insan bir şeyi merak etti mi onu mutlaka araştırabilir. Memduh Bey'in şu cömertliğine ne dersiniz diye soruyorum.

— Ne diyeceğim? Bunu da deliliğine yorarım. İnsan kendisini sevmeyen bir kadın için bu kadar fedakârlıkta bulunursa bu kadar fedakârlık o adamın deliliğinden başka nesine delalet eder?

Ulviye Hanım, Dürdane'yi bir kere zihnen saplanmış olduğu noktadan ayırmanın neredeyse imkânsız olduğunu görmeye başlayınca, kendisini bayağı bir ümitsizliğe mahkûm bulmaya da başladı. Dedi ki:

— A canım! Bu ne kadar garip bir ilişki? Bu ne kadar garip bir hal? Kendinizi romanlarda, tiyatrolarda görülen kadınlara benzetmek istiyorsanız pek yanlıştır. Böyle hiçbir şeye benzemeyen haller ise romanlarda, tiyatrolarda bile görülemez.

— Ben öyle romanın, tiyatronun falan ne olduğunu hiç bilmem. Roman hiç okumadım. Birkaç defa Bağlarbaşı'nda tiyatroya gittimse de o da oyunu görmek içindi.

Dürdane'nin, "Ben hiç roman okumadım" sözünü işittiği zaman Ulviye hem kızın sözlerinin devamını dinler hem de zihninde, "Eğer sen romanları okumuş, hem de büyük bir dikkat ve itinayla okuyarak erkeklerin ve kadınların hallerini layıkıyla öğrenmiş olsaydın kendini bu tehlikeye düşürmezdin" hükmü geçmekte bulunmuştu.

Kızın sözünü bitirmesi üzerine Ulviye ona cevaben dedi ki:

— Sizin gibi aşk tesirleri altında bulunan genç bir kadına her ne söylense kâr etmeyeceği anlaşılıyor. Fakat ben size olacak olan şeyleri şimdiden haber vereyim de eğer kendi şahsınıza ve namusunuza da zerre kadar muhabbetiniz varsa henüz yapılması mümkün olan çarelere başvurursunuz. Yoksa pek yakın bir zamanda söyleyeceğim sözlerin

doğruluğu meydana çıkınca benim gibi aylarca müddet durumunuzu inceleyerek ciddi ve samimi dostunuz olmuş bir kadın tarafından size meselenin ihtar edilmediğini söylemeye mahal kalmasın.

— Beni öyle inatçı kız sanmayın kardeşim. Söylediğiniz sözleri büyük bir ehemmiyetle aldığım gibi, söyleyeceğiniz sözleri de belki daha fazla ehemmiyetle dinlerim.

— Öyleyse dinleyin: Mergup Bey'in size hiç sevgisi yoktur. Zaten en fazla sevdiğini sandığınız zamanlar bile, gayesi sizi beğenmekten ibaret bir münasebeti vardı. Şimdi sizi külliyen terk etmiyorsa o da uymaya kendisini pek de mecbur bilmediği bir nezaket kuralından ileri geliyor. Fakat bu kurala uyması da sizi beğenmesi gibi, adım adım ve tez elden azalmaktadır. Zira şimdiki halde sizi beğendiği de yoktur. Yarın ziyaretlerini külliyen kestiği zaman siz ne kadar ağlasanız, yalvarsanız yüz vermeyecektir. O zaman âlemin gözünde düşeceğiniz hal bir yana, kendiniz de öldürmek derecesinde acı çekip üzüleceksiniz. Sonunuzun bu noktaya varmasını ister misiniz?

— Ne bileyim ben!

— Siz bilmedikten sonra kim bilecek? Sizden başka bilse bilse iki insan bilecek ki onların birisi Gülbeyaz olduğu halde işte onu ümitsizliğe düşürmüşsünüz. Birisi de ben olabilirsem de bana Gülbeyaz kadar bile itimat etmiyorsunuz.

— Estağfurullah kardeşim. İtimatsızlığımdan değil. Hakikaten zihnim o kadar perişan ki ne düşüneceğimi, ne diyeceğimi ben de bilemiyorum.

— Öyleyse söyleyeceğim şeyleri kabul edersiniz. Hakkınızda fenalık düşünmek benden uzaktır.

— Söyleyin kardeşim, söyleyin.

— Mergup'un size dost olmadığını ve bilakis mahvınıza izin vermiş bir düşmanınız bulunduğunu zihninize güzelce yerleştirince bu hüküm kalbinize de tesir ederek, aşkınızın şiddetine ölçülülük gelir. Bununla beraber, Mergup'u çağırıp kısa ve kesin bir müddet zarfında nikâhınızın kıyılmasını katiyen talep edersiniz. Hakkınızda arzusu bâki ise kabul

eder. Reddederse dostunuz değil, düşmanınız olduğu artık sizin gözünüzde de açığa çıkar. O halde kendisinden her türlü intikama hak kazanmış olursunuz. İntikamı da bana havale edin. Nasıl ve ne şekilde intikam isterseniz alıvereyim.

Dürdane derin derin düşündükten ve renkten renge girdikten sonra insanın tüylerini ürpertecek çirkin bir tebessümle dedi ki:

— Hakkınız var kardeşim, dediğinizi yaparım.

— Gerçek mi söylüyorsunuz?

— Pek gerçek.

— Öyleyse bu maksat yolunda her gün görüşmek bizim için mümkündür. Yine bizim yalı tarafındaki odaya geçin. Telefon vasıtasıyla devamlı olarak konuşabiliriz.

Şu kararı da yine o garip tebessümle Dürdane'nin tasvip ettiğini Ulviye görünce, intikam lezzetinin insan doğasında sebep olduğu garip bir huzurla tatmin olarak, bu işe dair diğer bazı noktalar üzerine de fikir alışverişi yaptıktan sonra komşusu ve dostu bulunan biçare mazlum kadına veda ederek evine geldi.

Yolda kendi kendisine diyordu ki: "Ee Sandalcı Sohbet! İşte asıl davacı kısas kanını affetmiyor. Daha bir itirazın kaldı mı?"

Bu görüşmenin gerçekleşmesinden dört gün sonraydı. Dürdane Hanım, Ulviye Hanım'ın yalısına bir haber gönderip iadeiziyaret edeceğini bildirdi. Bu dört gün zarfında telefon aletiyle hiçbir konuşmanın geçmemiş olması Ulviye Hanım'ı bayağı meraka düşürdüğü halde, Dürdane'nin bugün iadeiziyarete gelişi memnuniyetini kuvvetlendirmişti.

Bir saat sonra Dürdane Hanım deniz tarafından geldi. Ulviye kendisini karşılamaya can attı. Bir aralık Ulviye'ye öyle bir durgunluk gelmişti ki böyle bir durgunluk, mesela Dürdane'nin gelişini beklerken ondan başka hem de hiç ümit etmediği biri geldiği zaman görülebilirdi.

Gerçi bu defa da neredeyse Dürdane'den başka birisi geldi denilse uygun olurdu. Zira dört gün zarfında biçare Dürdane o kadar değişmiş, o kadar bozulmuştu ki bu

müddet içinde kırk kere ahirete seyahat vermiş denilse mümkün olabilir.

Ulviye buz gibi donup kaldı. Hayretten şu sözler ister istemez ağzından dökülüverdiler:

— Ah kardeşim! Bu ne hal? Tanınmayacak bir hale girmişsiniz!

— Ah kardeşim! Hakkınız varmış ki hakkınız varmış! O kadar hakkınız varmış ki bir anda ölmediğime sırf sizi bir daha görmek nasipmiş manasını vererek şaşmıyorum.

— Aman aslanım, gelin dertleşelim! Ben sizin her türlü derdinize derman olurum, diye kızcağızı odasına alarak feracesini falanını çıkarttı.

Kahve, sigara, limonata gibi şeylerin hepsini bir anda emretme gibi canla başla ikrama başlayıp, Dürdane'yse bunların hiçbirisinin gerekmediğini söylüyordu.

Nihayet hasbıhale başlanınca Dürdane dedi ki:

— Meğer bu herif beni zerre kadar da sevmiyormuş!

— Nasıl oldu?

— Nasıl olacak! Teşrifiniz günü akşamdan sonra o da gelmişti. Kendisini yine pek şen ve bana karşı pek muhabbetli gördüğüm için tam zamanıdır diye kararımız üzerine sözü açtım. Ah, o yalancı muhabbetler! O gaddarca neşeler! Bir anda yok oldular. "Gerçek mi söylüyorsun?" diye hâlâ teklifimin ciddi olduğuna bile inanmamak istiyordu. Zaten halinin tavrının değişmesi, teklifin kabul edilmeyeceğini bana anlatmış olduğundan hem ağlayıp hem yalvararak bu teklifin pek ciddi olduğunu anlattığımda, derin derin düşünmeye başladı. Sonunda bana dedi ki: "Böyle şeylerde güzelce düşünüp taşınmaksızın hareket etmek akla ve hikmete uygun olmaz. Müsaade buyurun da bir iki gün düşüneyim, size son cevabımı bildiririm."

— Acayip! Bu hikmet kuralına daha işin başında neden uymamış?

— Bildireceği son cevabın olumlu bir cevap olmayacağını ben daha o anda anladım. Kendisinde benim için muhabbet olsaydı böyle mi söylerdi? Sevda denilen şey, düşünmeye

taşınmaya yer bırakır mı? Daha o anda teklifin kabulünü cana minnet bilerek boynuma sarılıvermeli değil miydi? Ah dadıcığım, ah sadık Gülbeyaz, meğer hakkın varmış! Herifin artık benden hiçbir hevesi kalmadı ki o hevesle hemen teklifimi kabul etsin!

— Sonra!

— Sonra işte bugün şu cevabı göndermiş! diye Dürdane koynundan zarflı bir mektup çıkarıp verdi.

Ulviye bu mektubu okurken arada bir de kızcağızın yüzüne bakıyor ve her baktığında Dürdane'nin, sanki cehennem sıcağına karşılık kurşun eriyor gibi eridiğini görüyordu. Mektup şundan ibaretti:

> Efendim! Teklifinizi kabul edebilmek için âleme maskara olmayı göze almalıyım. Buna ise cesaretim yoktur. Bundan dolayı, şimdiye kadar birlikte geçirmiş olduğum zamanlardan dolayı ayağınızın toprağına sonsuz teşekkürlerimi sunmakla, bundan sonra kulunuzu af buyurmaları rica olunur.

Ulviye bu mektubu okuduğu zaman şu sözü ağzından düşürüverdi:

— Alçak!

Dürdane ise ölüden farkı pek az olduğu halde, merhamet dilercesine ve kederine yakışır bir tavırla Ulviye'nin yüzüne bakakalmıştı. Sonra Ulviye Hanım sordu:

— Şimdi demek oluyor ki böyle bir gaddardan intikama artık karar verdiniz?

— Evet! Hem de istediğim gibi bir intikama karar verdim ki onu da yalnız sizin yardımınızdan beklerim.

— Elimden her ne gelirse esirgemeyeceğimden emin olun. Bu intikam kendi intikamım olmaktan fazla bana lezzet veriyor.

— O halde sizden rica edeceğim şey şu: Mergup'la beni bir daha birleştirmenizdir. Bizim yalıya gelmeyeceği malum. Buraya da gelemez artık. Nerede ve ne şekilde olursa olsun...

— Sizin yalıya neden gelemesin?

— Bu cevap üzerine artık gelmesi mümkün olabilir mi?

— Gelmek gelmemek onun elinde mi? Ayşe Ebe size kendi isteğiyle mi geldi?

— Ha bakın, sahi! O yol da var! Öyleyse bizim yalıya gelmesini isterim.

— Güzel ama sizin yalıda kendisinden ne türlü intikam alabilirsiniz? Herhalde onun terbiyesini dışarıda, münasip bir yerde vermeli.

— Ne demek istediğinizi anlıyorum efendim! Fakat ben onu bir kere görüp söyleyeceğim birkaç lafı söyleyeyim de terbiyesini sonra...

— Pekâlâ olur. Artık bu işe olmuş bitmiş deyivermeli. Fakat intikamımız alındıktan sonra biçare Memduh Bey hakkında niyetiniz yok mudur?

— Bu defa onu da düşünmemiş değilim. Her şeyi düşündüğüm gibi Memduh Bey'i de düşündüm. Cihanda en fazla mahcubu olduğum bir adam varsa o da Memduh Bey'dir. Hatta Memduh eğer terbiyesiz ve gaddar bir adam olsaydı bu defa tertip ettiğim intikamı düşünüp pek sevinmeli, pek iftihar etmeliydi. Lakin katiyen bilirim ki dünyada Memduh'u en fazla üzecek şey bu olacaktır.

— Kendisini bu üzüntüden kurtarmak için?

— Ona daha bir karar veremedim kardeşim. Sonra onu da düşünürüz. Şimdi siz bana şunu vaat edin bakayım: Mergup'u yalıya ne zaman getirebilirsiniz?

— Mümkün olursa yarın akşam bile! Fakat böyle işler az zaman içinde mümkün olmaz. Bununla beraber ümit ederim ki işin üzerinden bir hafta zaman da geçemez.

— Bir haftaya kadar ölmezsem çok şey!

— Ama bu kadar acele de iyi bir şey değildir.

— O benim elimde mi a kardeşim? Herhalde çalışacağım, ölmeyeceğim! Şu hainden intikamımı alacağım. Hem de öyle bir intikam alayım ki bütün cihana ibret olsun.

— Aferin Dürdane Hanım! Evet, bir intikam alalım ki bütün cihana ibret versin. Bu gaddar erkekler de görsünler ki bir kadının intikama da gücü yetebilirmiş. Bunu anlasın-

lar da bundan sonra kadınları öyle bir mendil zannederek burnunu sildikten sonra bir tarafa atıvermeye cesaret bulamasınlar!

Ulviye Hanım, Dürdane'deki intikam fikrine kuvvet verdikçe kızın hakikaten intikam alırcasına tavrında meydana gelen şiddet alametlerini büyük bir memnuniyetle seyrediyordu.

Hatta Ulviye'ye kalsaydı Mergup'la son görüşmeye ihtiyaç da olmayıp, Mergup hakkında ne ceza tertip olunacaksa hemen yerine getirilmesine girişilmeliydi. Lakin Dürdane buna razı olmadı.

— Siz bana bir lütuf olarak bu intikama yardım edecek değil misiniz? Öyleyse benim istediğimi yerine getirmenizi rica ederim, diye mutlaka intikamdan evvel bir görüşme gerçekleşmesini istedi.

O gün Dürdane yalısına gider gitmez Ulviye Hanım derhal Acem Ali Bey olarak ve iki çifte[1] bir kayık tedarik ederek bindiği gibi soluğu Galata'da aldı.

Sandalcı Sohbet artık sandalı iskeleye bağlayıp kendisini de istirahat köşesine çekmiş olduğundan, ikametgâhı belliydi. Aslında bu adamın ayaktakımı âleminde yaşamaya katlanması bir nevi mecburiyet halini almış olduğundan, şimdiyse Acem Ali Bey sayesinde bu mecburiyet bertaraf olunca, sandalcılıktan başka onun parçası olan hovardalığı da terk ederek ikametgâhından dışarı çıkmamaktaydı.

O gün cuma olduğundan Acem Ali Bey, Sandalcı Sohbet'i bilinen ikametgâhında bulamayınca, "Habis kim bilir yine nerelerde geziyor!" diye biraz canı sıkılmışsa da akşamüzeri Sandalcı döndüğü zaman, bu can sıkıntısı bir hayrete dönüştü. Zira, "Bugün nerelerdeydiniz Beyefendi?" sorusuna Sandalcı demişti ki:

— Tophane Camii'ndeydim.

— Camide mi? Amma yaptın ha! Sandalcı Sohbet'e cami yakışır ya!

---

1 İki çifte: İki çift kürekle çekilen kayık.

— Hayır efendim! Ters söylediniz. Eğer "Sandalcı Sohbet camiye yakışır ya!" deseydiniz daha doğru olurdu. Zira hiçbir şeye yakışığı olmayan benim! Fakat câmi-i şerif asıl benim gibi günahkârlara yakışır. Orası Cenab-ı Allah'ın merhamet evidir. O eve merhamete en fazla ihtiyacı olanlar başvurur ve vurmalıdır. İşte bunun için derim ki cami-i şerif en fazla bana yakışır!

— Çok şey! Sandalcı Sohbet'ten bu sözleri işitmenin mümkün olacağı acaba bir kimsenin aklına gelir miydi?

— Bazı bazı aklıma gelirdi efendim! Gelirdi ama aklıma gelen şeyi yapabilme imkânını bulamayınca ümitsizliğe kapılırdım. Bugün cuma olduğundan, "Bari bir cuma namazı kılayım" diye Kılıç Ali Paşa cami-i şerifine gittim. Cami-i şerifin ruhaniyeti ve namazın kutsiyeti bana o kadar tesir etti ki halk camiden çıktığı halde ben çıkmadım. Bir direğin altına oturup boynumu bükerek tatlı tatlı bir ağlayışla halime ağladım. Ta ikindi vakti oldu. Çıktım, bir abdest tazeleyip ikindiyi de kılarak buraya geldim.

Acem Ali Bey sandalcının yüzüne öyle bir bakışla bakmaktaydı ki her kim görse herifin sözlerine inanmıyor zannederdi. Fakat Acem Ali'nin bu bakışı bir hayret bakışıydı. Nihayet kendisini toplayarak Sandalcı Sohbet'e dedi ki:

— Pek âlâ, pek güzel Sohbet! Cenabıhak ibadetini kabul etsin ve seni affıyla şereflendirsin. Fakat görülecek işlerimize Kılıç Ali Paşa cami-i şerifi mâni olamaz. Bizim işlerimiz de ibadettir. Zira bir mazlumun intikamını alacağız. Hakkı yerine getireceğiz!

— Ne o! Galiba Dürdane Hanım'dan istediğiniz gibi bir cevap aldınız.

"İstediğimden de fazla!" diye Acem Ali olan biteni en ince ayrıntısına kadar hikâye etti. Hatta hikâyesine biraz da mübalağa kattı. Zira Dürdane'yi intikam hevesinde şiddetli göstermekle, Sandalcı Sohbet'in de kalbine ve fikrine kendi istediği kuvveti verebileceğini tahmin etmekteydi.

Gerçi Sandalcı da Mergup'un ettiği son alçaklığa fazlasıyla hiddetlendi. Sordu:

— Şimdi bizim yapacağımız şey?

— Yapacağımız şey, Mergup Bey'i, elleri ayakları bağlı halde Dürdane Hanım'ın huzuruna getirmektedir.

— Yalnız bu kadar mı?

— Şimdilik yalnız bu kadar.

— İyi ama bu iş Ayşe Ebe hakkındaki hareketimiz kadar kolay değildir. Ya beyefendi davranacak olursa?

— Kolay olan işleri herkes görür. Bu durumlarda işgüzar olana bir üstünlük payesi verilmez. İnsan en güç işleri görebilmelidir ki galip ve başarılı şanıyla meşhur olabilsin.

— Biz güçlüğü göze alacağız. Her güçlüğe karşılık da elbette bir tedbirle galip geleceğiz. Fakat beyefendinin davranmasından ibaret bir güçlük çıkarsa ona karşı alacağımız tedbirin de davranmaktan ibaret olması zaruridir. Ya bu esnada birimizin derisinde bir delik açılacak olursa?

— Ne yapalım, "Kazaya rıza" deriz. Fakat her halükârda kazanın meydana gelmemesi için gayret ederiz.

— Siz de bizimle mi geleceksiniz?

— Arkadaştan ayrılmak olur mu?

— Keşke bu defa siz gelmeseniz de bu işi bize havale etseniz.

Sandalcı Sohbet'in bu sözü üzerine Acem Ali, "Neden?" diye herifin yüzüne bir bakış baktı ki o sorusuna cevaben Sandalcı Sohbet tarafından da kendi kadınlığına dair bir söz alma beklentisinde bulundu. Ancak Sandalcı hiç bunu anlamamış gibi davranarak dedi ki:

— Şayet bir davranma mavranma olursa...

— Rıhtım üzerindeki davrananlardan fazla mı davranacak?

— Yine siz bilirsiniz!

— Ben bilirsem bu akşamdan tezi yok işimize başlamalıyız.

— Şimdi, şu anda bile hazırım.

Sandalcı Sohbet'le Acem Ali Bey, bildiğimiz yankesici Papazoğlu Andonaki'yle yine öyle adamlardan diğer beş adama haberler göndererek o akşam saat sekizde Köprü

başındaki iskelede hazır bulunmaya karar verdiler. İskelede birleştikleri zaman Acem Ali Bey bunların hepsini birer kama ve birer de revolverle silahlandırarak, evvelden tedarik etmiş olduğu sandala bindirdi ve sandalın dört küreğine bunları oturtup kendisi de dümen yekesini[1] eline aldı. Bunlar aheste bir gidişle yatsıdan sonra "..." sahiline vardılar. Yalnız bir tanesi sandal içinde kalıp, beş adam ve Sandalcı Sohbet'le Acem Ali Bey karaya çıktılar, saat de ona yaklaşmaktaydı.

Mergup Bey'in ikametgâhına vardıkları zaman Acem Ali Bey, arkadaşlarını çağırdığı anda yetişebilecekleri bir noktada bırakıp kendisi içeriye girdi. Bey'in uşağı böyle geç vakit garip bir şekilde gelmiş olan misafirden asla hoşlanmamakla beraber Bey'in hareme girmiş olduğunu cevap makamında söyledi. Acem Ali Bey, uşaktan bir kâğıt ve kalem isteyip şu sözleri yazdı:

> Kılınıza bile zarar gelmemesini görev bilerek sizi bu gece Dürdane Hanım'ın yalısına davet ederim. Gerek benimle gerek Dürdane'yle geçen münasebetiniz bu davete icabetinizi asla men etmez. Fakat icabet etmeyecek olursanız yarına kadar bile selametinizin devam edemeyeceğinden emin olun. Sözüme itimat ederseniz sizin için getirmiş olduğum sandala birlikte biner gideriz.
>
> Ulviye
> Namı diğer
> Acem Ali Bey

Uşak bu mektubu hareme ulaştırdı. Yarım saat bile geçmeden Mergup Bey dışarıya çıktı, mabeyin[2] kapısı önünde uşağıyla güya gizlice alıp verdiği şu kelimeleri diğer odada bulunan Acem Ali Bey de dinlemekteydi.

---

1 Dümeni yönetmek için baş tarafındaki yuvaya geçirilen ağaç veya demir kol.

2 Eski saray ve konaklarda haremle selamlık bölümleri arasında bulunan ve her iki tarafa da kapısı olan daire veya oda.

Mergup sordu ki:

— Bu kâğıt bizim kâğıtlardandır. Bu mektubu burada mı yazdılar?

— Evet efendim, kendisi içeridedir.

— Nasıl adam?

— Genç bir bey.

— Pekâlâ, beni bekle. İki saate kadar gelmezsem yalıyı bilirsin ya? Hani ya şu "..." yalıyı?

— Evet efendim.

— Oraya gelip beni ararsın.

— Peki efendim, baş üstüne.

İçeriki odada bu sözleri işitmekte olan Acem Ali kendi kendisine dedi ki: "Aferin, sözüme inanacak kadar cesareti varmış."

Mergup Bey, Ali Bey'in bulunduğu odaya gelince sanki Ulviye Hanım'ın yalısında edilen tehdit ve uğradığı mağlubiyet hiç gerçekleşmemiş kadar neşeli bir haldeydi. İlk lakırdı şu oldu:

— Maşallah, maşallah! Erkek kıyafeti ne kadar da yakışmış efendim!

— Maşallah, ben de sözüme itimat edecek kadar cesaretinizin olmasını pek beğendim.

— Eğer kendi selametimin sabaha kadar bile süremeyeceğinden korktuğum için geldiğimi zannetseydiniz pek teessüf edecektim.

— Halbuki bundan korksaydınız yine mazurdunuz. Gerçi en fazla korkulacak şey, gizli düşmandır derler. Ancak aşikâr düşman daha fazla korkulacak bir şeydir. Zira düşmanlığını gösterişi, akla gelebilen engellerin hepsini göze alacak kadar cüretli olduğunu ispat eder.

— Canım tehdit, cüret falan sözlerine ne gerek? Zaten niçin çağrıldığımı biliyorum. Dürdane'yle barışmamız için değil mi?

Mergup'un bu sözü Acem Ali Bey'i fevkalade rahatlattı. Eğer Mergup bu sözü söylememiş olsaydı, Acem Ali Bey tehditlerini gerçekleştirmekte ne derecelere kadar muktedir

olabileceğini ispat edebilirdi. Ancak Mergup'u yıldırarak götürmektense böyle ümitli ve rahat götürmenin daha tercih edilir olduğunu görmesiyle beyefendiyi bu zannından caydırmak istemedi. Dedi ki:

— Neredeyse barışmak gibi bir şey. Elbette bu gibi anlaşmazlıklara bir son vermek lazımdır. Size şunu da söyleyeyim ki ben oraya sizi kendiliğimden götürmüyorum. Davetinizi Dürdane Hanım rica etti de onun için götürüyorum.

— Zaten onu da biliyorum. Dürdane'yle olan münasebetimiz hakkındaki bilginiz böyle bir elçilik hizmetini ancak size uygun saydırır. Buyurunuz, gidelim efendim. Tekrar ederim ki erkek kıyafeti size pek yakışmış.

— İnşallah kıyafetimizdeki mertliği muamelemizde de görürsünüz.

— Zaten bu konuda emniyetim tamdır. Emin olmasaydım gece yarısı çıkar mıydım? Elbette bu vakit buraya yalnız da gelmemişsinizdir.

— Arkadaşlarım şurada, hemen sesimizi işitebilecek bir mevkidedirler.

— Gördünüz mü bir kere? İşte onu da bildim. Yani bir kandırmaca üzerine gitmiyorum. Emniyet üzerine gidiyorum.

Sandalcı Sohbet, Acem Ali Bey tarafından bırakıldığı yerde apaçık bir merak ve vesvese içindeyken Acem Ali Bey'in Mergup Bey'le kol kola vererek geldiğini görünce pek güç ve adeta imkânsız derecesinde zor zannettiği bir işin bu kadar kolaylıkla meydana gelmesine şaştı. Kendi kendisine dedi ki: "Şu kız... Şey kız demişim! Şu delikanlı sihirbaz mıdır nedir? Bunun için bir zorluğa karşı aciz kalmak hayal edilemez."

Ayak patırtısı üzerine beş nefer Galatalı hırsız kamalarını çektilerse de daha Acem Ali Bey'in işaretine gerek kalmaksızın Sandalcı Sohbet'in işi anlaması üzerine, "Koyun kamalarınızı yerlerine!" deyiverdiği bir emre uyarak hepsi silahlarını yerlerine koydular.

Mergup Bey bunları görünce gülerek dedi ki:

— Oo! Ordunuz pek mükemmel! Kalemizi büyük bir kuvvetle kuşatma altına almışsınız.

— Evet efendim. Her tarafından topları yerleştirdik de sabaha kadar selametinizin temin olunamayacağını ona göre bildirdik.

— Barış! Barış! Arkadaşlar! Barış! Teslim olduk.

Sandalcı Sohbet gülerek dedi ki:

— Barışla görülen işlerden hayır beklenir. Zordan hiçbir menfaat beklenmez.

Bu adamlar ne kadar mühim, dehşet verici bir iş için ne kadar korkarak gelmişlerse şimdi bilakis mehtap sefasına gidiyorlarmış gibi güle oynaya sandala kadar vardılar.

Yolculuk esnasında Mergup Bey dedi ki:

— İkinci imzanız bendenizce ilk imzanızdan daha tanıdık çıktı. Zira ahbabımdan bir zatın Acem Ali Bey'le bir olayını işittim. Hakikaten Acem Ali Bey'in, tehdidini yapmaya muktedir biri olduğunu anladım. Bununla beraber emrinize tâbi oluşum tehdidinizden korktuğum için değildir. Ben de silahlıyım. Siz sekiz kişi olduğunuzdan, şüphe yok ki beni öldürebilirsiniz lakin sizden de birkaçı benimle beraber ahirete gider. Bundan dolayı işi o derecelere vardırmamanızı rica ederim.

— Bizim şu an için bildiğimiz bir şey varsa o da sizi Dürdane Hanım'ın istemesinden ibarettir. Bundan dolayı bu sözleri bizimle değil, onunla etmelisiniz.

— Onunla söz etmek pek kolaydır. Güçlük yalnız sizdedir.

— Onu ikna ettikten sonra bizimle uzlaşmak daha kolay olur. Uzlaşmaya ne hacet? O zaman bizimle görülecek hiçbir iş kalmaz ki...

Dürdane'nin yalısı zaten pek uzak olmadığından, bu sözleri takip eden yine bu anlamda birkaç sözden sonra sandal yalıya yakın bir yere yanaştı. Yalnız Sandalcı Sohbet beraber olarak, Mergup ve Acem Ali yalıya gittiler. Galatalılar tamamen sandalda kaldılar.

Gülbeyaz Kalfa gelenleri karşıladı. Ulviye Hanım, Gülbeyaz Kalfa'nın tekrar yalıya gelmesine memnun olsa da bu akşam Gülbeyaz'ın tavrında memnuniyete dair hiçbir

şey görülmeyip, bilakis onun tam bir ümitsizlik halinde bulunduğu anlaşılıyordu. Mergup ise buna asla dikkat etmeyerek, "Oo, Gülbeyaz Hanım, Dürdane Hanımefendi hepimizi birer birer darılttığı halde, yine hepimizi birer birer affetmekten lezzet alacak öyle mi? Bunu sizin affa nail olmanızdan anlıyorum. Kendi affım da yalnız lütfunuzun sonucu olarak meydana gelecektir inancındayım" sözlerini alaycı bir tavırla söylemişti. Gülbeyaz bu sözlere hiçbir karşılıkta bulunmaksızın misafirlerin, herhalde ev içini velveleye düşürmemek için, büyük bir dikkatle Dürdane'nin dairesine kadar ulaşmasına kılavuzluk etti.

Dürdane Hanım tepeden tırnağa kadar karalar giymiş halde misafirleri karşıladı. Bu gece Dürdane'nin simasına insan siması denilemezdi. Öyleyse adeta bir cenaze simasıydı. Mergup'un, "Siyah giyse de yakışır" yollu zırvalarına, insanın içini ürküten bir tebessümle karşılık verdi.

Acem Ali Bey, Dürdane'nin doğurduğu gece ne kıyafetteyse yine o kıyafette olduğundan ve o kıyafetle kendisine edilen büyük dostluk, zaten Dürdane'yi büyük bir minnet altında bırakmış bulunduğundan, bu münasebetle Acem Ali Bey'e demişti ki:

— Sizin bu kıyafetiniz Hızır gibi imdatçılık kıyafeti midir?

Acem Ali Bey, Dürdane'nin bu sorusuna cevap vermeyerek yalnız:

— İşte hasmınızı huzurunuza getirip borcumu eda ettim, demekle yetindi.

— Ben bu akşam için sizi hiç beklemiyordum.

— Fakat ben de hiçbir günün boşa geçmemesini istiyordum.

— Böyle çabuk olduğuna çok teşekkür ederim. Sandalın yanaşmakta olduğunu görünce en evvel Mergub Bey'i tanıdım.

— Tabii!

— Hayır, bunu serzeniş olarak söylemeyin. Şükran duygusu en evvel sizi tanıttırmalıydı. Lakin tebdilikıyafet

etmeniz sebebiyle bu gecikme oldu. Hem sizi benden evvel dadım tanıdı.

— Dadınızın dönmesine çok sevindim!

— Sizden geldiğimiz gün kendisini burada buldum.

— Artık et tırnak olmuşsunuz demektir. Birbirinizden ayrılmak mümkün olur mu?

Dürdane Hanım bu konuşmanın sözlerini istemeye istemeye ağzından dökmekte ve çehresi kara bir günde bulunduğunu ilan etmekteyken, Ulviye'nin ayrılmak ve ayrılmamak hakkındaki sözü üzerine tavrını bütün bütün değiştirdi. Öyle bir hale geldi ki yüzüne baktıkça simasının güzelliğine doyulmayan güzel kızın bu şimdiki halini seyretmekten ürkmekteydiler.

Bir dakika kadar sessizlikle zaman geçti. Sonra Dürdane Hanım dedi ki:

— Git oğlumu getir, bir kerecik de yüzünü beybabası görsün.

Çocuğun buraya getirilmiş olmasından Ulviye Hanım'ın haberi olmadığından Gülbeyaz'a verilen emir üzerine bir şaşkınlık ifadesi göstermişti. Dürdane Hanım onu da açıklamak için dedi ki:

— Bu akşam çocuğu koynumda yatırma arzusuna düştüm de onun için istedim. Sizin yalıda olmamanız üzerine valide hanım göndermek istememiş. İkinci haberi güya siz buradaymışsınız da çocuğu siz istiyormuşsunuz diye gönderdim. Kethüda kadın almış gelmiş.

— Demek oluyor ki yine yalan söylememişsiniz.

Gülbeyaz Kalfa çocuğu getirip Dürdane'ye uzattı. Dürdane dedi ki:

— Beybabasına götür. Bir kerecik olsun görsün.

Bu söz ve bu hal Mergup Bey'i pek müşkül bir duruma düşürmüş oldu. Çocuğa karşılık kayıtsız bulunsa hiç yakışık almayacağı gibi, meyil ve düşkünlük gösterse o da bir mağlubiyete yorulacaktı.

Ataullah Bey'i kucağına aldığı zaman bu müşkül halinden dolayı hararetlenerek terlemeye başladı. Söyleyeceği sözü de bulamıyordu. Bereket versin, Dürdane dedi ki:

— Size hiç yazık olmadı. Çünkü henüz görüşmediğimiz zaman hiçbir bağla bağlı değildiyseniz şimdi de yine hiçbir bağla bağlı değilsiniz. Bana da yazık olmadı. Zira münasebetimizin meydana geldiği ilk gün sizi ne kadar seviyorduysam hâlâ ondan bin kat fazla seviyorum. Yazık olan bir kimse varsa o da işte şu kucağınızdaki masumdur.

Dürdane'nin bu sözü, Mergup Bey'i daha müşkül bir hale koydu. Konuşma becerisi herkese üstün gelen beyefendi şimdi söyleyecek tek kelime bulamıyordu.

Halbuki bu söz Acem Ali Bey'e de az hayret vermedi. Kendi kendisine diyordu ki: "İlk sevdiği gün ne kadar seviyormuşsa, şimdi ondan bin kat fazla seviyormuş. Ya o halde bu kadın intikamını ne yolda alacak? Acaba çocuğu merhamet sebebi sayarak Mergup Bey'den affını mı istemeye kalkışacak?"

Bu garip mecliste en fazla dikkat edilecek hal, Sandalcı Sohbet'in haliydi. Şu anda ortada dönenlerin hepsini biliyorken sanki hiçbir şeyi bilmiyormuş gibi bir halde bulunup, yalnız gözlerini Acem Ali Bey'e dikmiş ve onun tarafından her ne işaret olunursa derhal yapmaya hazır ve amade olduğunu anlatmakta bulunmuştu.

Dürdane'nin birbirini izleyen sözlerine ara veren sessizliklerin müddeti gittikçe uzamakta olduğu gibi, uzadıkça gerek bu sessizliklerin gerek kızdaki vaziyet ve tavırların dehşeti de arttıkça artmaktaydı.

Bir zaman oldu ki oda içinde bulunanların tamamı kalplerinde hususi bir dehşet hissetmeye başladılar. Sanki ortaya bir felaket humbarası[1] düşecek ve patladığı anda cihanı sarsacakmış da o bela tanesinin de dakika dakika, saniye saniye, anbean düşmesi bekleniyormuş gibi bir hal görülüyordu.

Dürdane'nin sessizlik aralarının müddeti uzayıp hal ve tavrındaki dehşet de arttıkça sözleri de başkalaşmaya başladı. Her zaman ağzından çıkan kelimeler şeker gibi leziz ve

1 İçine patlayıcı maddeler konulup havan topuyla ya da elle atılan demir ya da tunçtan dökme yuvarlak bomba.

latifken şimdi yine onlardan başka kelime çıkmadığı halde ifade ediş şekli o kadar başkalaşmıştı ki, "Sevdiğim Mergup, seni yalnız bu dünyada değil, ahirette de sevmek beni dünya ehline rezil ettiği gibi, ahiret ehline de rezil edeceğini bilsem yine seveceğim. Sevdada ben ısrar ve inat etmiyorum. Sevda gönlümle inat ediyor da ben mağlup oluyorum" dediği zaman bile sanki bu sözler yalnız Mergup'a değil de diğerlerine de hem de binlerce ölümle tehditten ibaret sözlermiş gibi bir tesir ediyordu.

Nihayet Mergup Bey bir harfte dili sürçerse tamiri mümkün olmayan bir felakete sebep olacakmış gibi büyük bir dikkatle dedi ki:

— Efendim, Dürdaneciğim. Ben sizin memnuniyetinizi ve gönlünüzün bahtiyarlığını kazanabilirim diye övünmekteydim. Şimdi görüyorum ki ümitsizlik ve kederinize sebep olmuşum. Buna ise asla rıza gösteremem. Emriniz neyse onu doğrudan doğruya isteyiniz, harfi harfine itaatle sizi memnun etmeye çalışacağım.

Dürdane yürekler tırmalayacak titrek bir ses ve gözlere batacak dehşetli bir tebessümle dedi ki:

— Nikâhımızın kıyılmasını söylememe yol açmak istiyorsanız emin olun ki onun vakti geçmiştir. Hem ben sizi buraya yalnız intikam için çağırdım. Hâlâ sizi sevdiğim halde, ağzımdan şu "intikam" sözünü işitmek şaşırmanıza neden olmasın. İnsan sevmediğinden intikam kaydında bulunamaz. Sevmediği adam hakkında kayıtsızlık en büyük cezadır. Ben sevdiğim için intikam sevdasındayım.

Mergup Bey intikam sözünden dolayı bir aralık rengini değiştirmiştiyse de sevdanın devamlılığı meselesi yine içini rahatlatarak ve her durumda zavallı Dürdane'yi teselli nezaketini de elden bırakmayarak dedi ki:

— İntikam alın efendim, intikam alın. İntikam lezzeti her lezzetten üstündür. Zevkinize bu yüzden olsun hizmet edebilirsem yine kendimi bahtiyar sayarım. İsterseniz öldürün.

— Evet. İntikam zevkine de hizmet ediyorsunuz. Teşekkür ederim. İşte intikamımı da alıyorum. Kucağınızdaki nur

parçası gibi çocuk, sizin için bir ebedi intikam sebebidir. Her ne zaman görür veyahut ismini işitir veyahut o da olamazsa dünyada böyle bir vücudun varlığını düşünürseniz bu geceki macerayı hatırlayarak elbette yüreğinizde şimdi uyanan merhamet tazelenecektir. Öldürmek meselesine gelince, sizin ölmenizi değil, bilakis yaşamanızı isterim. Vefatınız sizin için bir selamet ve kurtuluştur. Bense cezanızın sürmesini tercih ediyorum. Bir caniyi idam etmek bir bakıma onu kurtarmaktır. Ebediyen cezalandırmalıyım. Hem a zalim! Ben sana nasıl kıyabilirim ki... Senin için dünyada her şeyimi feda etmiş olduğum gibi, tatlı canım da feda olsun. Bir kere senin tarafından ret ve terk edilme muamelesini gördüm. Gerçekten çok acı çektim. Bu acıya bir daha yakalanmaktan ve senin aşkının da yüreğimden silindiğini görmektense o aşk baki olduğu halde ölmeyi münasip görüyorum.

Söz bu şekli alınca Sandalcı Sohbet soru sorar ve açıklama bekler gibi bir tavırla Acem Ali Bey'in yüzüne baktı. Ali Bey'in benzi kül gibi olmuştu. Sandalcı Sohbet'in bakışından cesaret alarak Dürdane Hanım'a dedi ki:

— Bu sözler ne korkunç sözler kardeşim? Neden kendinizi öldüreceksiniz?

— Mergup'un aşkını ebedi âleme kadar götürmek için.

— Siz çıldırmışsanız biz çıldırmadık efendim. Hiç böyle bir deliliğe meydan verir miyiz?

— Ben onun meydanını bulurum. Buldum bile. Sancılar, ağrılar içimi parçalamaya başladı. Fakat rica ederim, hiçbir telaş etmeyiniz. Annem babam olanlardan yarın haberdar olsunlar. (Mergup'un yüzüne bakarak) Ve lütuf ve merhamet ederse son zehirli nefeslerimi birkaç dostane tebessümü, birkaç sevgi sözüyle tatlandırmak için iyilik buyursun. Sizler de sessiz olun ki son duygularımı Mergup'uma ayırayım. İşte benim intikamım bu şekildedir. Aşkı bir rezaletten ibaret zannedenler, sevdanın ne olduğunu benden öğrensinler.

Dürdane Hanım bu sözleri söylerken gözleri dönüp dili dolaşmaya başlamıştı. Acem Ali Bey ve Mergup ve özellikle Gülbeyaz Kalfa, kızın evvelce bir şey içmiş olduğunu şimdi

anlayarak tıbbi çarelerin telaşına düştülerse de Dürdane o zamana kadar onları bile bile meşgul ederek vakit kazanmış ve tıbbi çarelere artık vakit bırakmamıştı.

Bir aralık yerinden fırlayarak Mergup'u kucaklamaya davrandıysa da kendisini ayakta tutmaya gücü yetemeyerek bir kanepe üzerine yıkıldı.

Mergup, "Dürdaneciğim! Dürdaneciğim!" diye yanına koşup elinden tuttuysa da artık Dürdane'nin de vakti geçmişti. Zehrin kuvvetli tesiriyle kıvrım kıvrım kıvrandıkça, "Of! Ölümün bu türlüsü de acıymış!" kelimeleri sanki dili kabarmış veyahut kasları hareketsiz kalmış gibi bir halde ağzından pek güç çıkabiliyordu. Rengi kâh mosmor kâh sapsarı kâh bembeyaz kesilerek en sonra çeneleri kilitlendi. Yalnız gözleriyle Mergup'a bakarak gayet sevgi dolu bakışlarla tebessüme çalışıyorduysa da onu da başaramıyordu.

İçten içe bir inilti, işitenlerin ciğerlerini paralıyordu. Biçare Gülbeyaz Kalfa, kızın dizlerine kapanmış halde ağlamak mı lazım yoksa Kuran okumak mı yoksa, "Aman yarabbim!" diye Cenabıhakk'a veyahut, "Kızım, Dürdane'm!" diye kıza yalvarmak mı lazım buraların takibinde şaşmış kalmıştı.

Acem Ali, namı diğer Ulviye Hanım, bu dehşetli seyirden fena halde üzülerek Sandalcı Sohbet'e sokulmuş ve onun ellerini sımsıkı tutmuştu. Sohbet ise nefes bile alamadığı halde, gözlerinden bela seli gibi yaş dökmekteydi.

Mergup Bey'i hiç sormayınız. Sanki yangında yanmış küskütük olmuş gibi, simsiyah kesilmişti. Bu halde bir zaman oldu ki odanın içini kara bir sessizlik istila ederek Dürdane'nin can çekişmesinden kaynaklanan hırıltılarından başka bir ses işitilmez oldu.

O zaman Gülbeyaz Kalfa, kızın dudaklarına bir miktar su verdi. Beş dakika sonra orada bulunanlara dönerek dedi ki:

— Efendiler dava artık mahşere kaldı! Cenaze odasından çekilip gitmenizi rica ederim.

Mergup Bey, Acem Ali ve Sandalcı Sohbet tarifi imkânsız bir şaşkınlık ve hayret içinde yalıdan çıkarak rıhtım üzerine

geldikleri zaman Sandalcı Sohbet bir elini kamasının üzerine koyup ağzını Acem Ali'nin kulağına yaklaştırarak, "Bütün maddi ve manevi mesuliyeti göze alayım mı?" diye Mergup'u gösterdiği zaman eğer Acem Ali onaylarcasına yalnız bir göz kırpacak olsaydı, en amansız bir yerinden kamayı yemekle beraber, dışarıya bir damla kan dahi çıkmaksızın Mergup'un denize tekerleneceğine şüphe yoktu. Fakat Acem Ali dedi ki:

— Dürdane'nin bir kılına zarar getirmek istemediği adama biz kıyarsak henüz ebedi karargâhına varmış olan ruhunu rahatsız etmiş oluruz. Gülbeyaz Kalfa'nın dediğini unutma. Bu dava mahşere kaldı.

Halbuki Mergup'un kendi evinden çıkışı iki saati çok geçtiğinden uşağı emredildiği gibi efendisini aramaya gelmişti. Mergup'la Acem Ali ağlayıştan beter bir halde vedalaşarak ayrıldılar

***

Bu olaydan altı ay sonra ...'da biçare Mergup Bey, henüz on beş günlük damatken, aldığı kızın eski sevdiği bir âşığın intikam eliyle yaralanarak vefat etmiş ve herkes gençliğine ve evlilik saadetine doymayan bu biçareye kan ağlamıştı. Pek çok kibar, cenaze alayında hazır bulundukları gibi, Mısırlı Ulviye Hanım'ın köle olarak satın alıp, daha sonra kendisiyle evlenmiş olduğu Sohbet Bey de cenaze alayında hazırdı. Cenaze kapıdan çıkarılırken orta yaşlı bir kadının, "Allah taksiratını affetsin!" dediğini Sohbet Bey işitince bu kadının kulağına eğilerek dedi ki:

— Gülbeyaz! Dava mahşere de kalmadı!

TÜRK EDEBİYATI KLASİKLERİ - 77

Dönemine göre sıradışı, bağımsız ve güçlü bir kadın olan Ulviye Hanım, aynı zamanda edebiyata düşkün, sıkı bir roman okurudur. Gün gelir okuduklarıyla yetinmeyerek gerçek bir olayın nasıl yaşanabileceği merakına kapılır. Bunun için karşı yalıdaki komşusu Dürdane Hanım'ı henüz icat edilen telefon aletiyle dinlemeye başlar: Dürdane Hanım saplantı derecesinde âşıktır, üstelik kendisine eskisi kadar yüz vermeyen sevgilisinden bebek beklemektedir. Bu tam da Ulviye Hanım'ın aradığı türden bir hikâyedir. Kendisi de bu hikâyeye kâh erkek kılığına girerek, kâh hafiye gibi iz sürerek, kâh hemcinsi adına intikam planları kurarak dâhil olur.

Henüz 17 Yaşında romanında Beyoğlu'nun eğlence hayatını tasvir eden Ahmet Mithat, bu eserinde de bizi Galata âlemlerine götürür. Bir vakitler yeniçerilerin mekânı olan, sonra müdavimlerinin ayaktakımıyla yer değiştirdiği Galata, çok kültürlü yapısı, karnavalları ve belalılarıyla hem korkulan hem cezbeden bir yer olarak okura kapılarını açar.

Ahmet Mithat Efendi (1844-1912)

Tanzimat devrinin önde gelen yazarlarındandır. Gazetecilikle başladığı yazı hayatına hikâye ve roman yazarlığını da ekleyerek çeşitli alanlarda sayısı yüz elliyi bulan eser kaleme almıştır. Yazıyı halkı eğitmek için bir araç olarak gördüğünden ansiklopedik bilgilerle dolu eserlerinde okuyucuyla daima diyalog halindedir. Sofya'da *Tuna* gazetesinde önce yazar, daha sonra başyazar olarak gazeteciliğe adım atar. Mithat Paşa'yla gittiği Bağdat'ta ressam Osman Hamdi Bey, Muhammed Zühavi ve Şirazlı Bakır Can Muattar gibi isimlerin de bulunduğu oldukça geniş kültürlü bir çevreye girerek Batı ve Doğu kültürleri üzerine bilgisini derinleştirir. Tahtakale'deki evinde kendi matbaasını kurup kitaplarını yayımlamaya başlar. Bir yandan da yayımladığı *Devir, Bedir, Dağarcık, Kırkambar* gibi gazete ve dergilerle gazeteciliğe devam eder. Yazılarından dolayı Abdülaziz yönetimi Namık Kemallerle birlikte onu da sürgüne gönderir. Üç yıl süren Rodos sürgününde çocuklar için bir okul açarak ders vermeye başlar ve ilk romanlarını yazar. İstanbul'a döndüğünde çeşitli memuriyetlerde bulunur ve Türk basın tarihinin en uzun soluklu gazetelerinden *Tercüman-ı Hakikat*'i kurar. Hemen her konuda, üstelik yeni tekniklerle de y[illegible] Mithat'ın seçme eserlerine Türk Edebiyatı Klasikleri Dizimizde y[illegible]ürdüreceğiz.

THG 947789 UON

9 786254 293979